

373.2
Do-122

Versta iš:
Louis Doyon, *Préparez votre enfant à l'école:*
500 jeux psychomoteurs pour les enfants
de 2 à 6 ans, Les Éditions de L'Homme:
Montreal, 2008

Louise
Doyon

PARENKITE SAVO VAIKĄ MOKYKLAI

500 psichomotorinių žaidimų

2-6 metų vaikams

Iš prancūzų kalbos vertė Giedrė Cibulskaitė

ktorė
Bučienė

tuotoja
Jurkūnaitė

nis dizainas
e Durocher

978-9955-23-483-8

Published originally under the title:
Préparez votre enfant à l'école
© 2008, Les Éditions de L'Homme, division
du Groupe Sogides inc., filiale du Groupe Livre
Quebecor Media inc. (Montreal, Québec, Canada)
© Giedrė Cibulskaitė, vertimas į lietuvių kalbą, 2011
© Baltų lankų leidyba, 2011

ĮŽANGA

Atlikus daugelį tyrimų paaiškėjo, kad ikimokykliniu laikotarpiu (kalbant ir apie vaikų darželio grupes) kai kurie vaikai gali lengviau įgyti įgūdžių, padėsiančių mokytis mokykloje. Kad išmokytų skaityti, rašyti ir skaičiuoti, vaikui reikalingi su tam tikra psichomotorine veikla susiję svarbiausi įgūdžiai ir olgsenos pagrindai.

Mes įsitikinę, kad vaiką mokyklai parengti bus lengviau, jeigu tėvams ir kitiems už vaikus atsakingiems asmenims (mokytojams, privačių ir valstybinių vaikų darželių pedagogams, ligoninėse dirbantiems mokymo specialistams ir kt.) pateiksime reikalingų pagalbinių priemonių. Tai, kas visuomet buvo pateikiama sudėtinga terminija, šioje knygoje surašyta kaip įdomūs, naudingi ir nesudėtingi žaidimai. Vartojamos sąvokos tiksliai ir glaustai paaiškintos kiekvieno skyriaus pradžioje, kad suaugęs asmuo suvoktų siūlomų pratimų ir žaidimų tikslą. Įprastas, nedaug kainuojantis žaidimams reikalingas priemonės gali įsigyti kiekvienas.

Atlikdamas šiuos pratimus vaikas per žaidimą įgyja pagrindinių žinių, kurios bus itin svarbios mokykloje. Jeigu nepaisoma šio raidos etapo, žinių spragas teks lopyti pirmoje mokyklos

asėje. Tada pastebėsime, kad vaikui trūksta žinių, o padariniai gali būti rimti.

Tėvai ir pedagogai padės vaikams išvengti sunkumų kuo geriau juos parengdami. Vaikus jie nuteiks teigiamai padrąsindami, o ne pasakodami apie galimas nesėkmes.

Dėl neišlavintos kalbos ar psichomotorinių problemų (vaiko kognityvinių funkcijų dislokacijos tendencijos, užslopinti, blogai pasijaučiantys vaikai ir t. t.) daugelis vaikų gali susidurti su skaitymo sunkumais. Taip pat gali kilti rašymo sunkumų, kurie atsiranda dėl prastos regimosios atminties, nepakankamos koncentracijos, aido raidžių, jų formos, krypties ir vietos skiemenyje ar žodyje pažinimo, nevisiško kalbos supratimo, lengvo klausos sutrikimo ir tų priežasčių.

Šioje knygoje siūlomi pratimai dvejų–šešerių metų ir vyresniems vaikams, kurie vis dar patiria sunkumų. Beje, visų šių pratimų negalima atlikti dvejų metų vaikams. Kai kuriuose skyriuose rasite pratimų, rekomenduojamų tam tikroms amžiaus grupėms. Bet šie vaiko raidos etapai tėra orientacinio pobūdžio, kadangi kiekvieno augimo etapas yra skirtingas.

Knygoje yra per penkis šimtus žaidimų, sudėliotų skyriais pagal sunkumą. Labai svarbu vaikui parinkti tinkamą pratimų tempą ir taktiką, kviešti, o ne versti žaisti. Jeigu pratimai atliekami dažnai, vaikas geriau įsimins, nes dažnas veiksmų kartojimas įtvirtina būtiną žinias. Kad vaikas įgustų, turi pabandyti keletą kartų, kartoti, kad būtų iš naujo, suklysti.

Dar turime pabrėžti, kad pirma reikia peržiūrėti visus skyrius, tik tada imtis daryti pratimus. Taigi patariame parengti po užsiėmimą per dieną iš kiekvienos mokymo srities. Kad nereikėtų nutraukti pamokėlės ir dėl to nesusilpnėtų vaiko motyvacija, visas reikiamas priemonės pasiruoškite iš anksto.

Kad vaikas norėtų tęsti pratimus, pradėkite nuo jo mėgstamiausių užduočių. Venkite tokių raginimų: „Eikš, eisime mokytis.“

Leiskite manyti, kad jis su jumis žaidžia, o jūs tik kartu su juo atliekate pratimus. Vaikas mielai jus pamėgdžios, o mes puikiai žinome, kaip tai svarbu mokant vaiką. Dažnai jį pagirkite, nes sėkmės jausmas skatins stengtis ir toliau. Ugdant vaiką taip pat svarbu pasinaudoti visomis kasdienėmis situacijomis, išvykomis automobiliu, neišprastais įvykiais. Nepamirškite, kad vaikui įgimtas noras žaisti ir jis bus motyvuotas atlikti šiuos pratimus. Ši žaisminga veikla ne tik suformuos tam tikrus vaiko struktūrinius įgūdžius, bet ir padės jį ugdyti tiek fiziškai, tiek emociškai ir intelektualiai. Pakvieskite jį veiklą įsitraukti vieną ar du vaiko draugus. Jeigu vaikas ir neturi motyvacijos, jis norės pamėgdžioti, pasinaudos patirtimi, o tai puiki visuomeninių santykių formavimo galimybė.

Tėvai, kurie nori, kad jų vaikas darytų šiuos pratimus, turėtų įsigyti pasakų knygečių (jos sužadins poreikį skaityti), sąsiuvinį, kuriame jis galės klijuoti ir atlikti užduotis, įvairaus dydžio ir spalvų popieriaus lapų, pieštukų, flomasterių ir įvairaus dydžio spalvotų pieštukų.* Ši knyga nėra pratybų sąsiuvinis, kuriame vaikas galėtų rašyti ar spalvinti, todėl tėveliams patariame ją kopijuoti ir spalvotinas ar iškerpamas iliustracijas padidinti. Taip pat rekomenduojame vaiko kambaryje ant sienos pakabinti skelbimų lentą jo darbams prismeigti, kad juos būtų galima parodyti tėvams ir draugams ir taip įvertinti mažylį. Nesunaikinkite visko. Vaikai mėgsta tėveliams padaryti kokį nors darbelį, todėl jį galite panaudoti kaip dekoraciją.

Tikrai nemanome, kad mūsų knyga yra naujoviška ir kad pateiks stebuklingus visų problemų sprendimus. Mes norime, kad tėvai suprastų, jog prieš pradėdamas mokytis mokykloje vaikas turi įgyti tam tikrą mokymuisi svarbių įgūdžių.

Būtinų žinių ugdymas – prevencinė priemonė, nes antroje, trečioje, ketvirtoje klasėje pastebima, kad dėl netinkamo parengimo

* Skyriuje apie smulkiąją motoriką rasite 14 ir 26 numeriu (28 ir 30 puslapiuose) pažymėtus plastilino ir tapybos pirštais priemonės gaminto receptus.

Parenkite savo vaiką mokyklai

Augelis vaikų pasižymi sulėtėjusia psichomotorika. Todėl vaikus mokyklai reikia rengti nuo pat mažens.

Jeigu vaikas turi rimtų psichomotorikos, kalbėjimo ar bendravimo problemų, nedelsdami, dar vaikui esant ikimokyklinio amžiaus, kreipkitės į specialistus. Įvairios organizacijos, medicinos centrai, mokyklų komisijos, mokymosi sunkumų turinčių vaikų organizacijos kreips jus pas specialistus, galinčius patenkinti specifinius vaiko poreikius. Taip pat yra ankstyvo amžiaus vaikų, turinčių intelektinių psichomotorinių sutrikimų, raidos centrų. Beje, prieš vedant į mokyklą, patariame patikrinti vaiko regą ir klausą.

Galiausiai tikimės, kad ši knyga įtvirtins pagrindinius įgūdžius ir padės jums parengti vaiką mokyklai.

1

SKYRIUS

Bendroji motorika

Bendroji motorika – tai vaiko judesių, kuriuos jis privalo kontroliuoti, visuma. Per pirmus šešerius savo gyvenimo metus vaikas turi išmokti atsisėsti, stovėti, šliaužti, ropoti, ritintis, laiptuoti, vaikščioti, bėgti, šokinėti, šokti, suoliuoti, stumti, traukti. Visus šiuos judesius turi atlikti koordinuotai, harmoningai ir lviai. Tačiau šiuo augimo tarpsniu vaikas išvardytus judesius mokosi atlikti vikriai, tiksliai, greitai, neprarasdamas pusiausvyros. Vaiko motorinių gebėjimų raida vyksta sparčiai, laipsniškai ir nuolat. Jam augant, veiksmai įvairėja ir tampa sudėtingesni. Šie įgūdžiai sudaro žaismingos veiklos pagrindą ir suteikia būtina koordinaciją mokantis rašyti ir skaityti. Iš tiesų bendrosios motorikos pratimai teigiamai veikia smulkiosios motorikos, kuriai reikalingas viršutinių galūnių valdymas, raidą.

Šiame skyriuje pateikti pratimai tobulina vaiko judesius, reikalauja lankstumo ir lankstumo pratimus. Jie taip pat turi įtaką svarbių kūno dalių (rankų, kojų, liemens ir kt.) judesių koordinacijai. Šitaip vaikas išmoks geriau save išreikšti, geriau pajusti savo kūną ir tinkamai kontroliuoti judesius.

Gera koordinacija padės darniau judėti, tarkim, greičiau valgyti ir greičiau apsirengti ir t. t.

Pavyzdžiui, vaikščiodamas tiesia linija ir nenukrypdamas nuo jos, vaikas gali išmokti laikyti pusiausvyrą. Pusiausvyros laikymas padės išmokti visų veiksmų, kuriuos atliekant kūnas juda arba turi išbūti tam kraipo poza, suderinamumą. Tarkim, daikto pakėlimas kojomis padeda išvengti judesius, t. y. judinti tik vieną galūnę. Plojant rankomis ir tuo pat metu šokinėjant jungiami du vienu metu atliekami judesiai. Šie pratimai skatina vaiko kūno judesių darną ir palengvina sportinę bei pramoginę veiklą. Jie padės vaikui išvengti nepasitikėjimo savimi ir nevisavertiškumo jausmo sportuojant.

Svarbu, kad ši veikla būtų atliekama nuo pradžių, nes ji padeda išvengti bendrosios motorikos, vaiko psichomotorikos pirmo ugdymo tapo, įgūdžių. Taip pat patariame pratimus daryti kartu su juo ir pasakoti vaikui, ką jūs jaučiate. Tai jam padės suvokti skirtingų kūno dalių padėtį bei judesius ir išsakyti savo pojūčius.

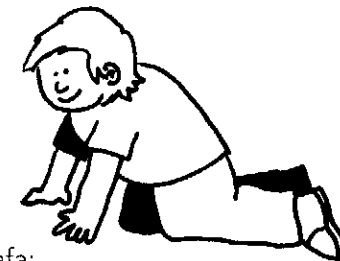
LAIKRAŠČIO LAPAI, SIŪLAS, VIRVELĖ, BATŲ DĖŽUTĖ, ŠAUKŠTAS, ŠAKUTĖ, FOLIJA, MAIŠELIS RYŽIŲ, MONETA, LAPAI, ANTKLODĖ, KNYGA, KAMUOLYS, RUTULIUKAS, GUMINIS LEDO RITULYS, KĖDĖ.

DVEJŲ AR TREJŲ METŲ VAIKAMS

Būdamas maždaug dvejų ar trejų metų, vaikas kontroliuoja šiuos motorinius kūno judesius: gerai vaikšto, gerai bėga, bet kartais nugriuva, užlipa ir prisilaikydamas nulipa laiptais ta pačia koja, pašoka suglaustomis kojomis, dvi sekundes pastovi ant vienos kojos, paeina keletą žingsnių ant pirštų galiukų, nušoka nuo neaukšto pakilimo, moka spirti, gali pasilenkti ir sulenkti kelius, kad paimtų koki nors daiktą.

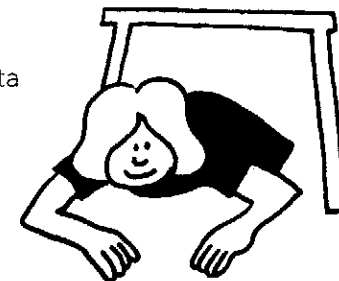
PRATIMAI

1. Vaikas turi nueiti iš vieno kambario į kitą:
 - a) keturiomis kaip šuniukas;
 - b) nerangiai kaip dramblys;
 - c) tyliai kaip pelė;
 - d) krypuodamas kaip antis;
 - e) ištiesdamas kaklą kuo aukščiau kaip žirafa;
 - f) glaustydamasis meiliai kaip katinėlis.

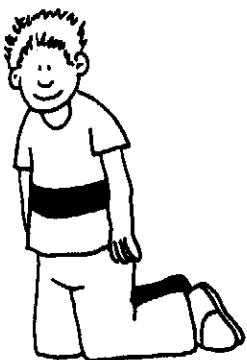
2. Vaikas atsargiai tarsi mažas vaikiukas eina nustatytą atstumą paimti padėto daikto.
3. Šokinėja kaip varlytė ir mėgdžioja jos leidžiamą garsą (kurkia).

4. Šliaužia po stalu ant pilvo (remdamasis rankomis ir pasispirdamas kojomis), o grįžta gulėdamas ant nugaros.
5. Ritinasi ant grindų nuo vienos sienos prie kitos.

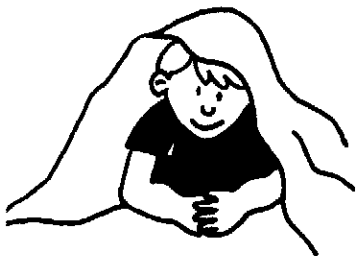
- Vaikas eina keliais, nugara tiesi, rankos prie šonų.

- 7. Virsta kūlvirsčias.

- Susirietęs į kamuoliuką slepiasi po antklode. Išgirdęs sutartinį signalą, kuo greičiau išlenda iš savo slėptuvės.

- 9. Išstovi ant vienos kojos kuo ilgiau (apytiksliai dvi sekundes). Paskui pakeičia koją.

- 10. Vaikas sukasi kaip vėjo malūnas išskėstomis kojomis, ištiestomis į šonus rankomis, nejudindamas kojų.

- 11. Eina tiesiai su didele knyga ant galvos.

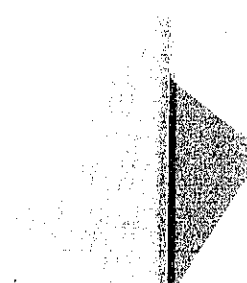

- 12. Ropoja ant nugaros nešdamas laikraštį.

- 13. Bėga keturiomis, neliesdamas keliais žemės. Šį veiksmą pakartoja atbulas.

- 14. Šokinėja kaip juokdarys.

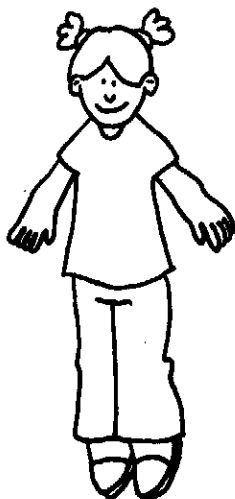

15. Šokinėdamas ploja rankomis.

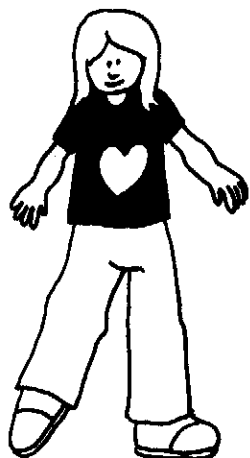

16. Eina aplink stalą ant pirštų galiukų, o grįžta atbulas ant kulnų.

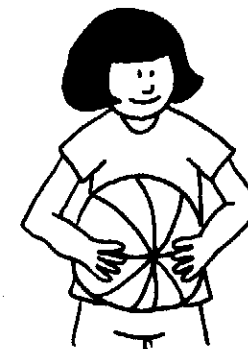
17. Užlipa ir nulipa laiptais, laikydamasis jūsų rankos ar turėklo.

18. Spiria į orą paeiliui dešine ir kaire koja.

19. Vaikas kuo greičiau turi paimti ant grindų padėtą daiktą.

20. Vaikas gauda jūsų metamą kamuolį. Kai tik pagauna, metate iš naujo, vis labiau nuo jo toldami.

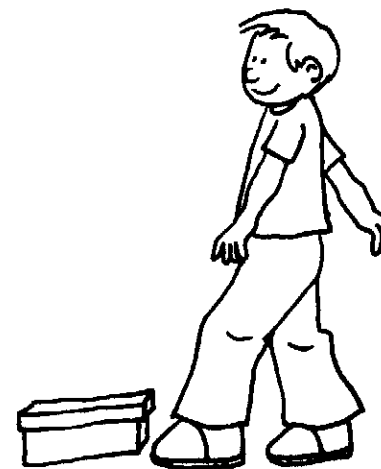

21. Vaikas kamuolį gauda atsitūpęs, o jums meta stovėdamas. Pakartokite pratimą keisdami pozas.

22. Tuščią batų dėžutę į priekį stumia viena koja, o atgal – kita koja.

23. Ant grindų išdėstykite pėdas. Vaikas šiuo maršrutu eina paprastai, paskui-pratimą pakartoja eidamas ant pirštų galiukų.

24. Bėgioja aplink pagalvėlę, gulinčią ant grindų, jos neužkliudydamas.

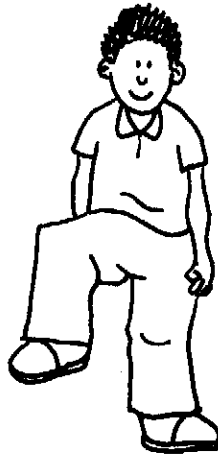
TREJŲ AR KETVERIŲ METŲ VAIKAMS

Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Būdamas maždaug trejų ar ketverių, vaikas kontroliuoja šiuos motorinius kūno judesius: daug greičiau bėga, gali bėgti vingiuotu maršrutu, lipti laiptais koisdamas kojas, pašokti į maždaug dvidešimt penkių–trisdešimt centimetrų aukštį, svyruodamas ant vienos kojos išlaikyti pusiausvyrą (nuo dviejų iki penkių sekundžių), važiuoti triratuku mindamas pedalus, vaikščioti nurodytu tempu arba tiesia linija.

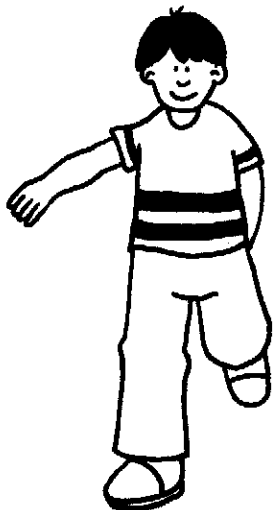
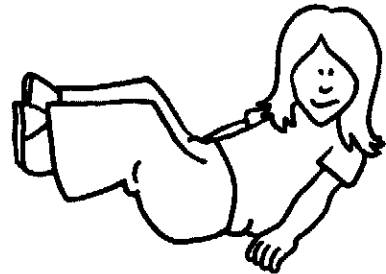
ATIMAI

1. Vaikas eina lyg čiuoždamas. Kai suplojate rankomis, jis eina aukštai keldamas kelius.

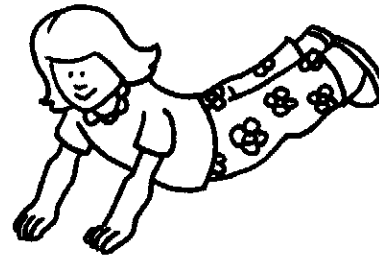
2. Šliaužia kaip vikšras (be rankų ir be kojų).

3. Atsigula ant nugaros ir „mina dviratį“. Iš pradžių mina lėtai, paskui vis greičiau ir greičiau.

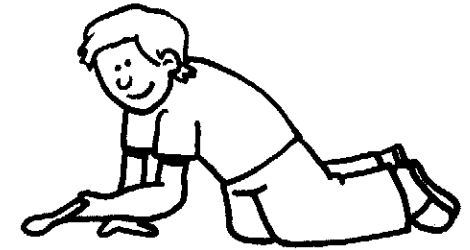

4. Jūsų laikomas už rankos, šokinėja ant vienos kojos, paskui ant kitos kojos.

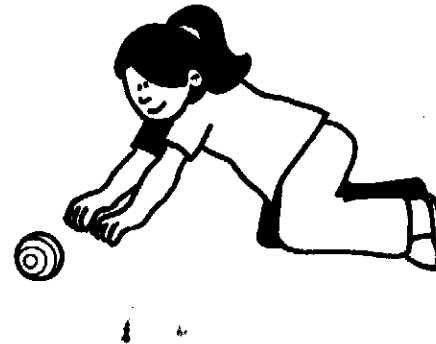
5. Vaikas eina ant rankų, laikomas už kojų. Pakartokite vienračio pratimą, keisdami tempą.

6. Vaikas eina ant „trijų kojų“, rankoje laikydamas šaukštą. Paskui pratimą kartoja, šaukštą laikydamas kitoje rankoje.

7. Bėga paimti iš folijos padaryto rutuliuko, kurį jūs nusviedėte, ir atneša jums jį lėtai lyg vėžlys. Pratimą kartoja šokinėdamas suglaustomis kojomis kaip kiškis.

8. Ant kojos užsideda ryžių pilną krepšelį ir bando jį pakelti. Šį pratimą atlieka kita koja.

9. Vaikas eina ištiesęs ranką, o ant jos išorinės plaštakos pusės uždėtas šaukštas. Ranką pakeičia ir pratimą kartoja.

10. Stovėdamas kaire ranka padeda monetą priešais dešinę koją, paskui – dešine ranka priešais kairę koją. Pratimą kartoja, tik monetą jau deda prie užkulnio.

11. Iš laikraščio ant grindų suformuokite tiesią maždaug trijų metrų ilgio ir penkių centimetrų pločio liniją. Vaikas eina šia linija, nenukrypdamas nuo jos, paskui grįžta atbulas.

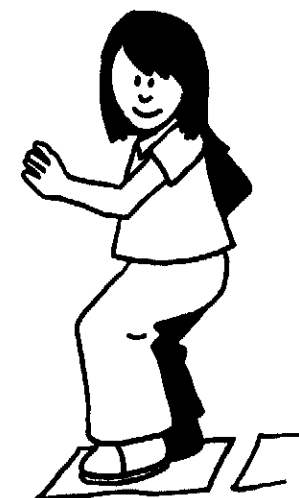
12. Ant grindų nubrėžkite dvi maždaug trijų metrų ilgio linijas, viena nuo kitos nutolusias penkiolika centimetrų. Vaikas tarp šių linijų eina neliesdamas jų ir sugrįžta atbulas.

13. Iš siūlo padarykite maždaug dviejų metrų penkiasdešimties centimetrų ilgio apskritimą. Vaikas suglaustomis kojomis šoka į apskritimo vidų, paskui į išorę. Po to šokinėja viena koja.

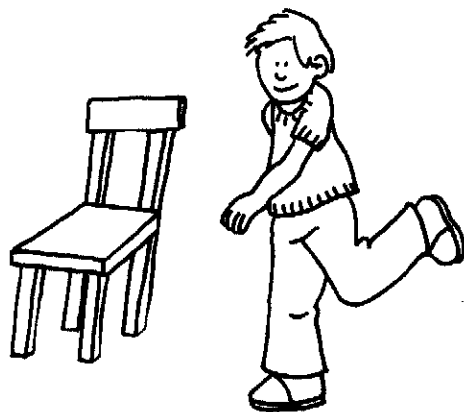

14. Padėkite penkis kvadratinius lapus, kurių kraštinė trisdešimt centimetrų, palikdami nuo dvidešimt penkių iki trisdešimties centimetrų tarpus. Vaikas suglaustomis kojomis šokinėja tarpuose. Pratimas kartojamas šokinėjant ant lapų.

15. Vaikas bėgioja neužkliudydamas įvairių kambaryje išdėstytų kliūčių (kėdžių).

16. Užlipa ir nulipa laiptais viena koja.

KETVERIŲ AR PENKERIŲ METŲ VAIKAMS

Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitikinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Budamas maždaug ketverių ar penkerių, vaikas kontroliuoja šiuos motorinius kūno judesius: daug greičiau bėga, gali bėgti vingiuotu maršrutu, lipti laiptais keisdamas kojas, pašokti į maždaug dvidešimt penkių–trisdešimties centimetrų aukštį, svyruodamas ant vienos kojos išlaikyti pusiausvyrą (nuo dviejų iki penkių sekundžių), važiuoti triratu-ku mindamas pedalus, vaikščioti nurodytu greičiu, tiesia linija.

ATIMAI

1. Vaikas užlipa ant kėdės ir nušoka ant žemės į apskritimą, padarytą iš siūlo.
2. Bėgdamas mušinėja kamuolį.

3. Vaikas meta kamuoliuką į žemę, o kita ranka jį pagauna.
4. Ant vienos kojos penkiolika žingsnių šokuoja taip: dešinė ranka turi būti ant dešinės šlaunies, o kairė ranka – ant kairės šlaunies.
5. Šokinėja ant vienos kojos, stumdama ledo ritulį.
6. Tupi ant pirštų galiukų išskėstomis rankomis. Paskui pratimą kartoja užmerktomis akimis.
7. Tupėdamas šokinėja ant pirštų galiukų. Vėliau pratimą atlieka užmerktomis akimis.
8. Šoka per įtemptą virvutę. Kartoja pratimą pakeitus virvutės aukštį.
9. Sugalvokite maršrutą, kad vaikas turėtų eiti, bėgti, perlipti suolą, pralįsti po kėde ir t. t. Apskaičiuokite, per kiek laiko jis įveiks šį maršrutą, o kartodami pratimą paraginkite, kad vaikas jį atliktų dar greičiau.
10. Sugalvokite bėgimo pratimų (bėgimo estafečių, įvairių šuolių ir t. t.).

2 SKYRIUS

Smulkioji motorika

Iš pavadinimo aišku, kad smulkioji motorika^{*} ugdo subtilius judesius, padedančius geriau kontroliuoti ir koordinuoti pirštus, rankas, akis ir t. t. Bendroji motorika iš esmės susijusi su apatinėmis galūnėmis, o smulkioji motorika lavina viršutines galūnes. Šie pratimai labai svarbūs mokantis skaityti, nes skaitymo įgudžiams formuoti reikalinga nuovoka ir motorika. Vaikas galėtų išmokti tinkamai laikyti pieštuką ir ribotame plote iš kairės į dešinę atkurti tikslius ženklus (jeigu jis anksčiau nebuvo atlikęs supratimo, rankų miklumo ir kurybinių pratimų), pavyzdžiui, pirštais paimti mažus daiktus, iškirpti, priklijuoti, užnerti ir t. t.

Taigi smulkiosios motorikos pratimais, kurie padeda preciziškiau, lengviau ir be įtampos mokytis, norima pagerinti, sureguliuoti kūno judesius ir išmokyti vaiką juos kuo tiksliau atlikti.

^{*} Iš skaitoje apibūdintose rankų motorikos ir kitose smulkiosios motorikos pratimuose.

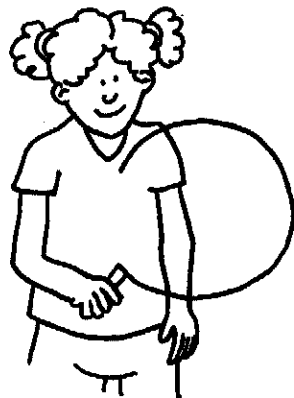
KAMUOLYS, KAMUOLIUKAS, RUTULIUKAI, KUBAI, VILNONIAI SIŪLAI, MONETOS, BATAI, SIŪLAS, VILNA, DANTŲ KRAPŠTUKAI, VARŽTAI IR VERŽLĖS, KOJINĖS, DRABUŽIAI, ŽIRKLĖS, TEPTUKAI, VAŠKINĖS KREIDELĖS, PIEŠTUKAS, LINIUOTĖ, ŽURNALAS, POPIERIAUS LAPAI, ADATA, MEDŽIAGOS, SAGOS, PAILGI MAKARONAI, SĄVARŽĖLĖS, STIKLINĖS, VIRTUVINIAI POPIERINIAI RANKŠLUOSČIAI, TUALETINIO POPIERIAUS RITINĖLIAI, DUONOS MAIŠELIŲ SEGTUKAI, SKALBINIŲ SEGTUKAI, ANTAKIŲ PINCETAI, PIPETĖ, RYZIAI, ŠIAUDAI, GUMYTĖ, MILTAI, MAISTINIAI DAŽAI.

DVEJŲ AR TREJŲ METŲ VAIKAMS

Būdamas maždaug dvejų ar trejų metų, vaikas kontroliuoja šiuos rankų judesius: gali ką nors daryti abiem rankomis, horizontaliai sustatyti daiktus ir iš šešių ar septynių kubų sudėti bokštą, jam patinka ką nors prisukti ir atsukti, gali atidaryti duris. Jo miklumas tobulėja, todėl geba vieną daiktą įdėti į kitą, išardyti, sulyginti, jam patinka užpildyti, kasti, ištuštinti, susmulkinti, sutraiškyti, varinėti kamuolį, žaisti su judančiais, besisukančiais, mechaniniais daiktais, jis eksperimentuoja tapydamas, pirštais tepiodamas stalą, savo rankas, veidą.

PRATIMAI

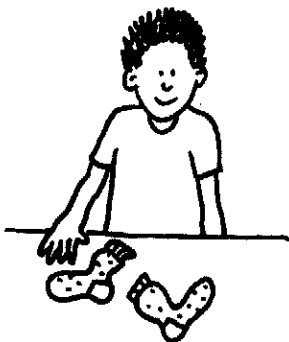
1. Vaikas vilnoniu siūlu ore turi nupiešti maždaug keturiasdešimties centimetrų ilgio apskritimus. Dešinėje rankoje laiko siūlo galą, o kaire piešia pagal laikrodžio rodyklę, paskui kita kryptimi (kūnas nejuda, išskyrus ranką). Pratimą kartoja rankoje laikydamas kamuoliuką.
2. Vaikas ore apskritimus piešia tik riešu ir plaštaka, ranka turi likti prispausta prie šono. Pratimą kartoja rankoje laikydamas kamuoliuką.

3. Vaikas priešais save mušinėja maždaug dvidešimt dviejų centimetrų perimetro kamuolį, jį atmušdamas tai kaire, tai dešine ranka.
4. Kuo toliau, kuo aukščiau ir kuo stipriau sviedžia kamuolį į sieną. Iš pradžių pratimą atlieka abiem rankomis, paskui dešine, o vėliau kaire ranka.
5. Vaikas stengiasi kamuoliu numušti tuščius popierinių rankšluosčių ar tualetinio popieriaus ritinėlius, išdėliotus ant žemės (tarsi žaistų kėgliais).
6. Nagais dreskia stalą kaip katinėlis.
7. Sukiša medinius kaiščius į įvairaus dydžio skylės medinėje lentoje.
8. Sulygina kubus horizontaliai. Tuomet sustato antrą, identišką pirmą, kubų eilę.
9. Pastato penkių ar šešių kubų bokštą. Šalia – antrą, simetrišką pirmam.
10. Suka varžtą su veržle.

11. Vaikas atsuka ir užsuka įvairaus dydžio indelių dangtelius.

12. Į išvirškščią pusę išverčia savo kojines.

13. Ant siūlo suveria sagas.

14. Paruoškite tokio plastilino (jį galima laikyti šaldytuve): sumaišykite 750 ml miltų, 250 ml druskos, 250 ml vandens (įberkite šiek tiek maistinių dažų) ir 15 ml aliejaus.

Vaikas gali:

- iškočioti plastiliną kočėlu;
- įspausdamas nykščiu nulipdyti dubenėlį;
- sukdamas plastiliną tarp delnų lipdyti įvairaus dydžio rutuliukus;
- voliodamas tešlą ant stalo padaryti įvairaus ilgio gyvačių;
- iškočioti tešlą ir pagaminti sausainių;
- iš įvairių dydžių kamuoliukų nulipdyti senį besmegenį.

15. Sijoja miltus, bet jų nepribarsto.

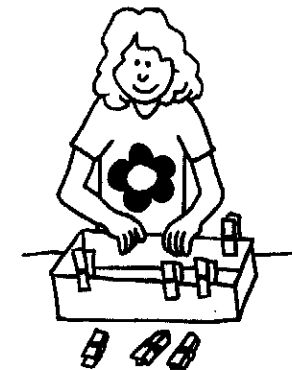
16. Naudodamas tuščią druskinę vaizduoja, kad barsto druską ir pipirus.

17. Neprilaistydamas perpila vandenį iš vienos stiklinės į kitą. Pakartoja pratimą su ryžiais.

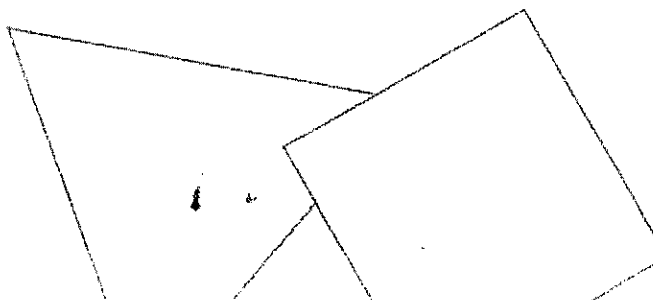
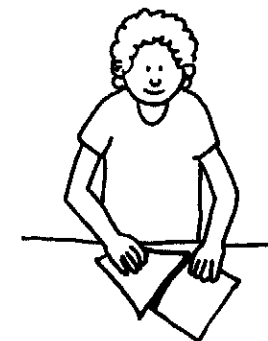
18. Vaikas įmeta monetų į taupyklę ar į dėžutę, kurioje padaryta anga.

19. Batų dėžės šonus apsaugsto skalbinių segtukais.

20. Iš dubenėlio pipete pasemia vandens ir jį išpila į kitą dubenėlį.

21. Stalo servetėlę, popierinį rankšluostį ar popierinę servetėlę perlenkia pusiau, paskui į keturias dalis, stengdamasis sulyginti visus kampus.

22. Vaikas išvynioja į popierių suvyniotus rutuliukus.
23. Atplėšia vokus ir priklijuoja pašto ženklus kaskart, kai tik turi galimybę.
24. Įkiša vokus į batų dėžės dangtyje padarytą skylę.
25. Išmokykite vaiką kruopščiai versti savo pasakų knygelių puslapius.
26. Paruoškite dažų piešti rankomis: sumaišykite 250 ml krakmolo, 250 ml vandens, 750 ml muilo miltelių ir šiek tiek maistinių dažų. Šį mišinį vaikas rankomis tepa ant balto lapo: braižo kreives, tieses, įstrižaines ir t. t. Paskui šį pratimą atlieka su guašu. (Prilipdykite lapus prie sienos, kad vaikas galėtų piešti, tapyti ir rašyti ant vertikalaus paviršiaus.)

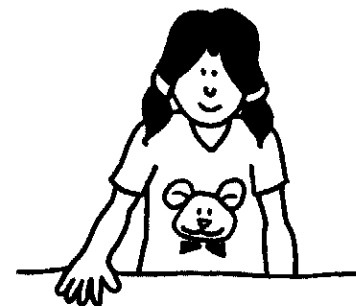

TREJŲ AR KETVERIŲ METŲ VAIKAMS

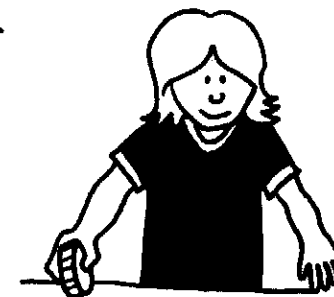
Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitikinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Būdamas maždaug trejų ar ketverių, vaikas daug mikliau valdo rankas: geriau kontroliuoja savo judesius, mėgsta pilti, gali pastatyti nuo aštuonių iki dešimties kubu bokštą, atkurti nesudėtingą modelį, atsegti sagas, nubrežti dvi susikertančias linijas, apibrėžti kokį nors daiktą, braižyti nesudėtingas geometrines figuras.

PRATIMAI

1. Vaikas stovėdamas vietoje viena ranka priešais save mušinėja maždaug keturiasdešimties centimetrų perimetro kamuolį. Veiksmą pakartoja kaire, dešine ranka, o paskui eidamas.
2. Sėdėdamas aplink save abiem rankomis ridena kamuolį.
3. Nykščiu bando paliesti kitus tos pačios rankos pirštus. Pakartoja kita ranka. Šį pratimą reikėtų kartoti tol, kol vaikas įgus.
4. Vaikas ranka, paskui visais pirštais (nykščiu, ranka, smiliu, didžiuoju pirštu ir t. t.) turi paliesti stalą.

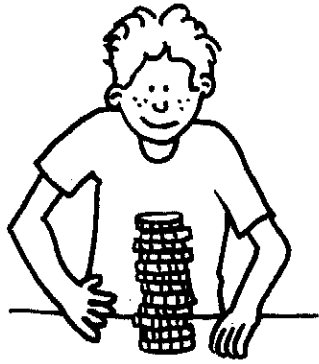

5. Nykščiu ir smiliumi pasuka monetą ant stalo.

6. Vaikas iš aštuonių–dešimties kubų pastato bokštą. Šalia – pirmajam simetrišką antrą bokštą.

7. Vieną ant kitos sudeda kuo daugiau monetų.

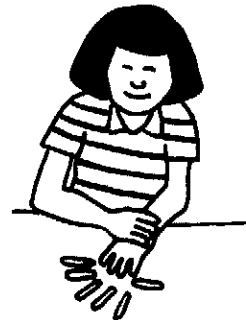
8. Monetas sudeda į vandens pilną dubenį ir išima jas nykščiu ir smiliumi.

9. Siūlu apšvina vieną pirštą, paskui du pirštus, tris pirštus, galiausiai visą ranką.

10. Nykščiu ir smiliumi (paskui – nykščiu ir didžiuoju pirštu ir t. t.) vaikas vieną po kito iš krūvos surenka vienkartinius pagaliukus kavai maišyti. Pratimą kartoja su perpjautais pailgais makaronais, dantų krapštukais, ryžiais. Atlieka kita ranka.

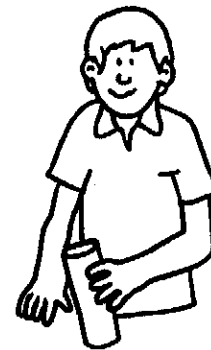

11. Vaikas:

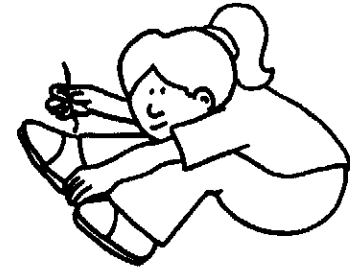
- viena ranka suglamžo kvadratinį popieriaus lapą, kurio kraštinė dešimt centimetrų, formuoja gumuliuką. Paskui – vis mažesnius gumuliukus iš septynių, iš penkių ir trijų centimetrų kraštinės popieriaus lapų;
- gumuliukus sudėlioja pagal dydį – nuo didžiausio iki mažiausio – iš kairės į dešinę;
- duoda sprigtą, kad gumuliukai nusiristų kuo toliau.

12. Tualetinio popieriaus ritinėlį vaikas suvynioja į popierinį rankšluostį ir užsuka galus kaip saldainiukui.

13. Išvarsto batų raištelius ir iš naujo suveria.

14. Vaikas iš virvės riša mazgus.

15. Vaikas atsega ir užsega švarko sagas, suspaudžia drabužių spūsčiuokus.
16. Drožia pieštukus.
17. Praduria popieriaus lapus.
18. Iš plastilino lipdo įvairius daiktus. Pavyzdžiui, gali padaryti dubenėlį ar žvakidę, kurią paskui nuspalvina guašu (spalvindamas guašu turi tapšnoti teptuku, o ne paprastai dažyti).
19. Brėžia linijas su liniuote (stebėkite, kad liniuotę laikytų centre).
20. Teptuku, vaškine kreidele ar pieštuku apvedžioja jūsų iš anksto ant lapo nupieštas linijas ar brėžinius.
21. Teptuku, vaškine kreidele ar pieštuku sujungia taškus ant lapo.
22. Braižo įvairių dydžių kvadratus ir apskritimus aplink ant lapo sudėliotus jūsų piešinius. Pratimą pakartoja teptuku, vaškine kreidele ar pieštuku, tik dabar ant piešinių nubrėžia dvi susikertančias linijas.
23. Kasdien planuokite karpymo ir klijavimo pratimus. Vaikas iškerpa paveikslėlius ir nesutepdamas prikljuoja juos ant lapo.

KETVERIŲ AR PENKERIŲ METŲ VAIKAMS

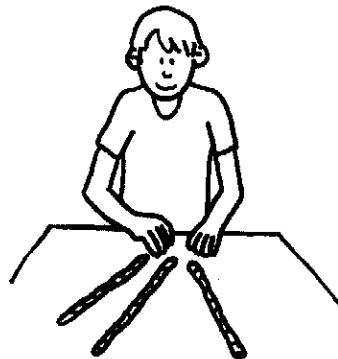
Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitikinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Būdamas maždaug ketverių ar penkerių, vaikas daug mikliau valdo rankas: geriau ir kruopščiau piešia ar rašo pieštuku, bando piešti personažus, gyvūnėlius, statinius ir net kai kurias detales, žirkleimis gali kirpti tiesia linija, nupiešti kryžių, uždara ratą, kvadratą, suverti karoliukus, pats apsirengti ir nusirengti, užrišti kilpas.

PRATIMAI

1. Vaikas tai viena, tai kita ranka priešais save mušinėja maždaug keturiasdešimties centimetrų perimetro kamuolį. Veiksmą kartoja, du kartus mušinėdamas kaire ir du kartus dešine ranka. Paskui pratimą kartoja eidamas, bėgdamas tiesia linija ir vėliau bėgdamas zigzagu.
2. Gulėdamas ant pilvo sviedžia kamuolį link jūsų, paritindamas jį po kėde.
3. Sprigtu svaido rutuliukus.
4. Užtraukia savo palto užtrauktuką.
5. Ant mažos dėžutės vaikas du kartus užvynioja gumytę.

6. Iš trijų maždaug keturiasdešimties centimetrų ilgio vilnonių siūlų vaikas pina kasą.

7. Veria makaronų vėrinį. Pratimą pakartoja su sagomis (pakaitomis veria dideles ir mažas) ar sąvaržėlėmis.

8. Įveria vilnonį siūlą į didelę atą ir ant plono kartono siuvinėja kokios nors formos kontūrą.

9. Kuo greičiau įveria į adatą siūlą, paskui ją įsmeigia į audinio gabalėlį ir ištraukia.

10. Nevirtus ryžius, subertus į dubenėlį, antakių pincetu perdeda į kitą indą.

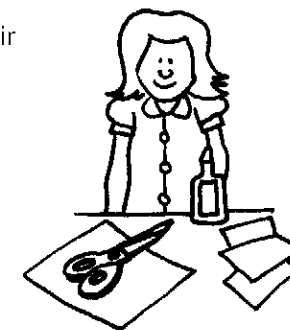
11. Ant lapo iš duonos maišelių segtukų suklijuoja saulę, namą ir t. t. Pakartoja šį pratimą su dantų krapštukais, vilnoniais siūlais ir t. t.

12. Į tris, keturias, penkias ar daugiau dalių sukarpo žurnalą ir bando jas sudėti kaip dėlionę.

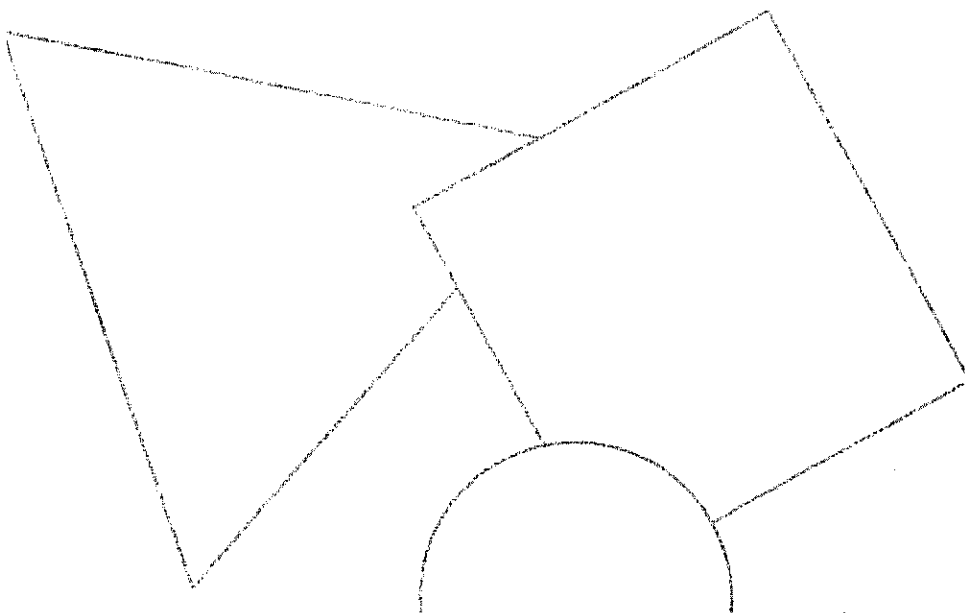

13. Iš žurnalo iškerpa gražius paveikslėlius ir ant lapo ar sąsiuvinyje suklijuoja juos iš kairės į dešinę. (Stenkitės kuo dažniau rengti karpymo pamokėles.)

14. Piešia nesudėtingas geometrines formas (skritulius, kvadratus, trikampius) ir juos iškerpa.

15. Reguliariai naudokite teptukus, guašą, spalvotus pieštukus: skatinkite vaiką piešti personažus, gyvūnėlius, namus, raginkite vaizduoti detales, smulkmenas. (Rekomenduojama, kad visų pirma vaikas pieštų ant vertikalios paviršiaus. Jeigu įmanoma, ant kambario sienos tegul visuomet būna prikabinta lapų.)
16. Vaikas mokosi rišti kilpas.

3

SKYRIUS

Kūno įsivaizdavimas

Kūno įsivaizdavimas – tai mūsų pačių kūno suvokimas. Kad vaikas tiksliai atliktų kūno judesius, turi įsivaizduoti visas savo kūno dalis ir jų tarpusavio ryšį. Tai jam padės geriau koordinuoti judesius, lengviau išlaikyti pusiausvyrą ir paprasčiau orientuotis erdvėje. Nepažindamas savo kūno vaikas daro daug nereikalingų judesių, o tai sukelia nesusitikėjimo savimi jausmą.

Bendrosios motorikos skyriuje (žiūrėti 11 puslapį) aprašyti judėjimo pratimai yra pirmas kūno įsivaizdavimo ugdymo etapas. Jie padeda vaikui kontroliuoti judesius ir savo kūną įsivaizduoti kaip visumą. Vėliau vaikas ima skirti savo kūno dalis.

Šioje dalyje pateikti pratimai padeda vaikui pajusti kiekvieną kūno dalį ir sužinoti, kur ji yra. Jie taip pat padeda vaikui suvokti, kad jis gali keisti savo kūno dalių pozas. Galiausiai, susipažinęs su savo kūno dalimis, jų pavadinimais ir galimybėmis, vaikas lengviau judės aplinkoje.

Kai vaikas pamažu ima įsivaizduoti savo kūną, tai puikiai atsispindi vaikui piešiant žmogeliuką: jam vaikas nupiešia rankas ir kojas, kurias pats jaučia ir kuriomis taip dažnai daro įvairius judesius.

PRIEMONĖS

VEIDRODIS, LINIUOTĖ, ŠALIKĖLIS, ANTKLODĖ,
ŽURNALAS, KAMUOLYS, POPIERINIS MAIŠELIS, SAGOS,
VILNA, VAŠKINĖS KREIDELĖS, DRABUŽIAI.

DVEJŲ AR TREJŲ METŲ VAIKAMS

Būdamas maždaug dvejų ar trejų metų, vaikas savo kūną tyrinėja judėdamas, jis bendrai suvokia, atpažįsta ir įvardija tam tikras kūno dalis: pilvą, rankas, kojas, plaštakas, galvą, kaktą, nugarą, šonus, pėdas. (Labai svarbu, kad šio amžiaus vaikai pirmiausia atliktų bendrosios motorikos pratimus, nes būtent šie pratimai padeda vaikui susipažinti su savo kūnu.)

PRATIMAI

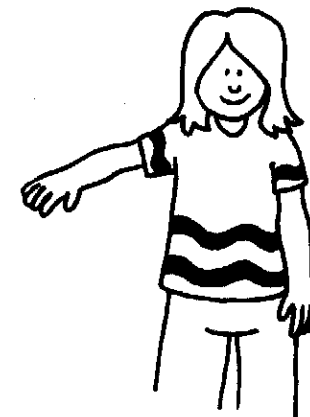
1. Maudydamasis vaikas įvardija kiekvieną savo kūno dalį: „Prausiuosi nosį, kaktą“ ir t. t.
2. Rengdamasis sako, ant kokios kūno dalies velkasi drabužį: „Aunuosi savo kojines sau ant kojų, užsidedu savo kepurę sau ant galvos, sau ant rankų maunuosi savo pirštines“ ir t. t.
3. Apsirenkite priešais vaiką supainiodami drabužių tvarką: batą užsidėkite ant galvos, kepurę – ant kojų, kojines užsimaukite ant rankų ir t. t. Tai vaiką prajuokins ir nustebins, tuomet paprašykite jo pasakyti, kur ką turite mautis, vilktis, autis.
4. Vaikas vardija visas lėlės ar meškiuko kūno dalis.
5. Žiūrėdamas į veidrodį rodo ir vardija savo kūno dalis.

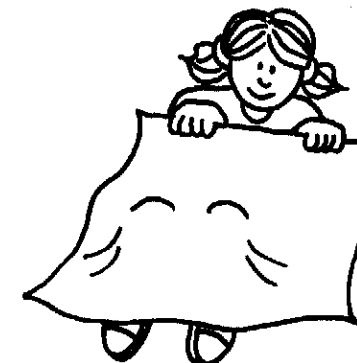
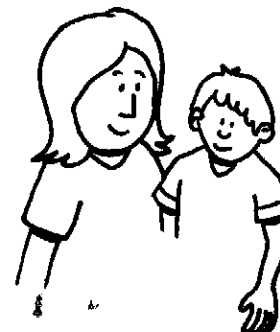
6. Vaikas turi išgydyti „sergančias“ jūsų kūno dalis: galvos skausmą, kojas, rankos žaizdą ir t. t., paliesdamas jas stebuklinga lazdele (pvz., liniuote).

7. Vaikas judina tas kūno dalis, kurias jūs vardijate. Vėliau pratimą atlieka užrištomis akimis.

8. Stovėdamas priešais jus, pamažu prie jūsų kaktos priglaudžia savo kaktą, paskui ranką, koją, nosį, kelį, pėdą ir t. t.
9. Po antklode paslepia jūsų vardijamas kūno dalis.

10. Nupieškite vaiko galvos kontūrą ir piešinį pakabinkite ant sienos. Kitą dieną tame pačiame piešinyje nupieškite kūną. Dar kitą dieną – kojas, taip kasdien pridėkite vis naują kūno dalį. Taip pat galite nupiešti plaukus, nosį, ausis ir t. t.

TREJŲ AR KETVERIŲ METŲ VAIKAMS

Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitikinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Būdamas maždaug trejų ar ketverių, vaikas gerai įsivaizduoja savo kūną: atpažįsta ir įvardija daugiau kūno dalių (kaktą, alkūnes, nugarą, šonus, pėdas ir t. t.)

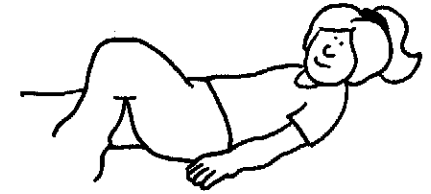
PRATIMAI

1. Vaizduokite įvairias pozas. Vaikas jus stebi ir mėgdžioja.
2. Vaikas laisvai žingsniuoja. Išgirdęs sutartinį garsą, sustoja ir paliečia dvi jūsų įvardytas kūno dalis (pvz., galvą, ranką) ir t. t.

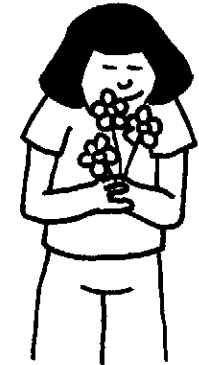
3. Vaikas išvardija kūno dalis, kurios liečia grindis:

- a) gulint ant nugaros;
- b) gulint ant pilvo;
- c) stovint keturiomis.

4. Vaikas įvardija kūno dalis, kuriomis:

- a) valgoma;
- b) jaučiama;
- c) klausoma;
- d) bėgama;
- e) matoma;
- f) piešiama;
- g) šliaužiama;
- h) pagaunama;
- i) vaikštoma.

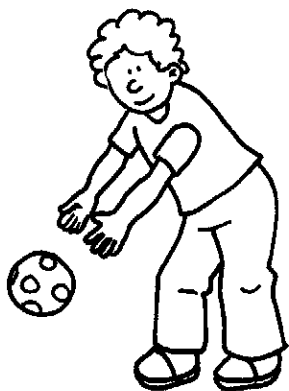
5. Jūsų paprašytas vaikas:

- a) šypsosi;
- b) verkia;
- c) atsisėda;
- d) atsigula ant nugaros;
- e) atsigula ant pilvo;
- f) atsiklaupia;
- g) atsitupia;
- h) atsistoja;
- i) šokinėja;
- j) ploja.

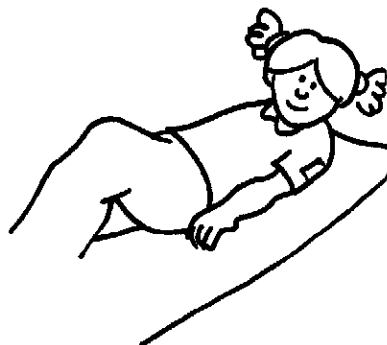

6. Vaikas stumia kamuolį:

- galva;
- nosimi;
- petimi;
- keliais;
- koja;
- ranka;
- smakru;
- ausimi;
- šlaunimi;
- kulnu.

7. Iš popierinių maišelių padarykite didesnę už vaiką stačiakampį. Paguldykite ant jo vaiką ir kreida ant popieriaus apibrėžkite jo kontūrą. Akių, nosies, burnos ir ausų vietoje liepkite vaikui sudėti sagas. Taip pat jis gali priklijuoti vilnonius siūlus vietoj plaukų ir nupiešti drabužius.

8. Nupieškite nebaigtą didelį žmogų ir paprašykite vaiką jį užbaigti.

9. Išmokykite vaiką dainuoti ir žaisti kokį nors žaidimą, pavyzdžiui, „Jurgelį meistrelį“. Jis turi dainuoti atkartodamas kūno judesius.

10. Paeiliui vaikas ir jūs vardijate skirtingas kūno dalis. Vardijate vis greičiau ir greičiau.

11. Vaikas šalikėlį ar skarelę užsiriša ant galvos, rankos, kojos, kelių ir t. t.

12. Užrištomis akimis vaikas vardija kūno dalis, kurias jūs paliečiate.

13. Žaiskite „Jonas sako“. Pavyzdžiui: „Jonas sako: paliesk nosį“. Žaidimą veda vaikas.

KETVERIŲ METŲ IR VYRESNIEMS VAIKAMS

Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Nuo ketverių metų vaikas geriau valdo savo kūną, jis aktyviau ir greičiau mokosi įvairių judesių, ir tai padeda geriau orientuotis erdvėje ir suvokti aplinką.

PRATIMAI

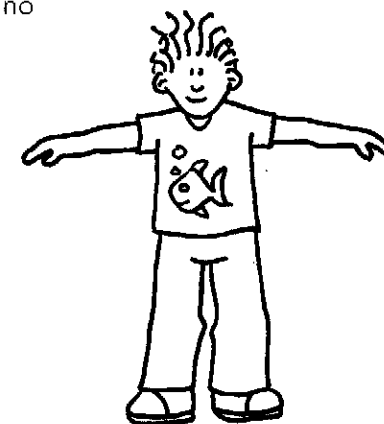
- Vaikas įvairiomis pozomis atsisėda, atsigula, stovi ir t. t.
- Jūsų nurodytomis įvairiomis kūno dalimis paliečia bent tris daiktus.

Pavyzdžiui: „Paliesk tris daiktus: vieną ranką, kitą petimi, dar kitą koją.“

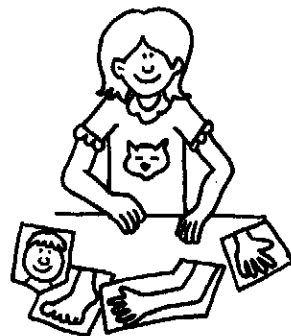
3. Žaiskite statulos žaidimą – stovėkite įvairiomis pozomis liesdami skirtingas kūno dalis. Vaikas jus mėgdžioja.

4. Vaikas rodo ir vardija kūno dalis, kurios padeda:

- pasukti galvą (kaklas);
- sulenkti ranką (alkūnė);
- pasukti koją (klubas);
- sulenkti koją (kelis);
- judinti plaštaką (riešas);
- judinti pėdą (kulkšnis).

5. Vaikas vardija porines kūno dalis: akis, ausis, rankas, plaštakas, kojas, pėdas, kelius, alkūnes, blakstienas, antakius, šnerves, pečius, riešus, kulkšnis.
6. Iš žurnalo iškirpkite žmogaus galvą, liemenį, rankas, kojas, plaštakas, pėdas ir paprašykite vaiką jas sudėlioti į vietą.

7. Nupieškite du personažus, bet vienam iš jų pamirškite pridėti kai kurias kūno dalis (vieną ausį, pirštą ir pan.). Vaikas turi surasti trūkstamas dalis.
8. Vaikas piešia žmogeliuką su kuo daugiau kūno dalių. Paskui jūsų paprašytas piešdamas vardija jas.
9. Vaikas pasako, kuriai kūno daliai tinka nurodytas daiktas.

Pavyzdžiai:

a) vėrinys... (kaklas)	d) batai... (pėda)
b) apyrankė... (riešas)	e) kvepalai...
c) akiniai...	f) diržas... ir t. t.

10. Palyginkite vaiko pirštus vienus su kitais ir išmokykite jų pavadinimus: nykštys, smilius, didysis, bevardis, mažasis.

4 SKYRIUS

Lateralizacija

Lateralizacija – tai dažnesnio vienos kurios kūno pusės naudojimo (vienos rankos, akies, ausies, kojos) tendencija. Iki ketverių metų vaikas naudoja tiek vieną, tiek kitą ranką arba netgi abi rankas tremis veiksams atlikti, kur reikalinga tik viena ranka. Budamas ketverių jau suvokia, kad jo galūnės yra abiejose kūno šonuose, net jeigu jis nežino, kurios yra kairėje, o kurios dešinėje pusėje. Šiuo laikotarpiu išmoksta atskirti kairę nuo dešinės, ir tai yra labai svarbu orientuojantis erdvėje bei mokantis mokykloje.

Skaitymo sunkumų kyla dėl įvairių priežasčių, o viena iš jų – kairės ir dešinės painiojimas. Skaitydamas vaikas turės skirti savo, kitų žmonių ar daiktų dešinę ir kairę.

Siame skyriuje pateikiami pratimai padės vaikui suvokti, kad jo kūnas turi dvi vienodas puses. Atliekant kai kuriuos pratimus, kairė ir dešinė pusės bus naudojamos atskirai, tai padės jas atskirti.

Reikia stiprinti vaiko dažniau naudojamą pusę. Jeigu jis yra ambidekstras (vienodai gerai gali valdyti ir kairę, ir dešinę pusę), svarbu padėti jam pasirinkti kurią nors vieną.

PRIEMONĖS

VIRVELĖ, TUALETINIO POPIERIAUS RITINĖLIS, KAMUOLYS, MONETA, PLEISTRAS, ŠAUKŠTAS, ŽIRNIAI, ŠIAUDAS, KĖDĖ, MĖSOS PAKUOTĖS, POPIERIUS, STALO ĮRANKIAI, STIKLINĖS, KORTOS, SAGOS, VILNA.

VAIKAMS NUO DVEJŲ IKI KETVERIŲ METŲ

Dvejų–ketverių metų vaikams svarbu daryti pratimus, kurie padėtų susipažinti su vienos ar kitos kūno pusės dominavimu. Tam reikia atlikti veiksmus, stiprinančius abi kūno puses, ir atidžiai stebėti, kuri kūno pusė aktyvesnė vaikui dirbant, ypač derėtų atkreipti dėmesį į viršutines bei apatines galūnes ir akis. Keletas bendrosios motorikos, smulkiosios motorikos ir kūno įsivaizdavimo skyriuose pateiktų pratimų skatina dirbti ir kairę, ir dešinę kūno pusę. Rekomenduojame šiuos pratimus pakartoti.

KETVERIŲ–ŠEŠERIŲ METŲ VAIKAMS

Ketverių–šešerių metų vaikas suvokia, kad jo galūnės abiejose kūno pusėse yra vienodos, ir pagal savo mėgstamesnę pusę supranta kairės ir dešinės sąvokų esmę. Kai tik jis išmoksta atskirti savo kairę pusę nuo dešinės, gali atskirti ir daiktų puses. Nepamirškite, kad iki septynerių ar aštuonerių metų vaikas nesuvokia atvirkštinio vaizdo, tad kai esate priešais jį, jūsų dešinė ranka jam atrodo kaip kairė, o kairė – kaip dešinė.

PRATIMAI

1. Kad nustatytumėte dominuojančią vaiko pusę, jam liepkite:
 - a) žiūrėti pro tualetinio popieriaus ritinėlį galą;
 - b) spirti koja kamuolį;
 - c) mesti monetą į kibirą, esantį maždaug už metro.

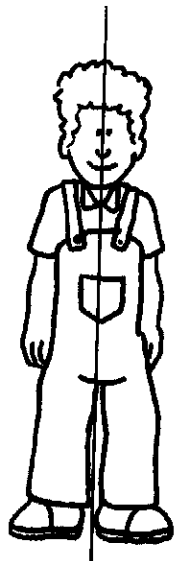
Labai svarbu atlikti keletą panašių pratimų, padedančių nustatyti, kurią pusę vaikas labiau mėgsta. Vėliau atlikite pratimus, kurie lavintų dominuojančią pusę.

2. Kai vaikas supranta, kuria kūno puse jam patogiau dirbti, supažindinkite jį su žodžiais „kairiarankis“ arba „dešiniarankis“. Kad būtų lengviau atpažinti ir išmokti kairės bei dešinės sąvokas, keletui dienų ant dešinės vaiko rankos užriškite virvelę ar kaspinę.

3. Pakabinkite virvutę, kad ši vertikaliai dalytų vaiko kūną į dvi dalis, – taip jis suvoks turįs dvi vienodas puses. Žiūrėdamas į veidrodį, vaikas vardija ir vieną po kitos judina visas vienos kūno pusės dalis (ranką, koją, plaštaką, pėdą, kelį, alkūnę, akį, ausį, blakstienas, antakį). Pratimą kartoja su kitos pusės kūno dalimis.

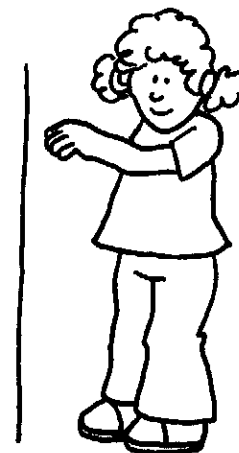

4. Vaikas slepiasi už spintos ar durų, rodo tik dešinę ar kairę kūno pusę.
5. Ant nugaros arba kniūbsčias guli ant virvės ir judina dešinės pusės galūnes, paskui – kairės pusės.

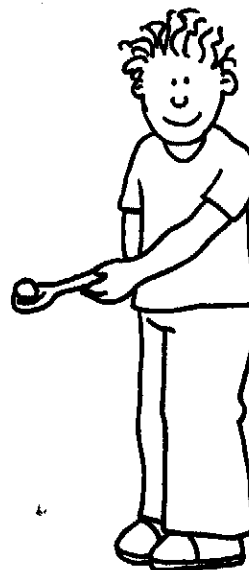
6. Žiūri į veidrodį ir prisiklijuoja pleistrus ant dešinės rankos, dešinio žando, dešinės ausies, dešinio kelio ir t. t. Kitą savaitę kartoja šį pratimą, klijuodamas pleistrus ant kairės kūno pusės dalių.

7. Vaikas dešine ranka, koja, šlaunimi, alkūne ir keliu paliečia sieną. Paskui tai daro kaire puse.

8. Žingsniuoja, dešinėje rankoje laikydamas šaukštą, kuriame yra žirnis ar pupelė. Pratimą kartoja su kaire ranka.

9. Sėdėdamas ant grindų ritina tualetinio popieriaus ritinėlį išilgai ant dešinės rankos, ant dešinės kojos. Paskui pratimą kartoja su kaire ranka ir koja.

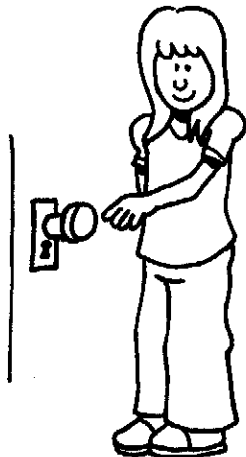
10. Vaikas apsiauna batą tik ant dešinės kojos ir taip vaikšto po namus. Tuomet batą nusiauna ir pratimą kartoja su kairės kojos batų.

12. Pučia per šiaudelį, oro srovę nukreipdamas į dešinę ranką, koją, kelį ir šlaunį. Pratimą kartoja pūsdamas į kairę kūno pusę.

11. Jūsų paprašytas vaikas pasuka durų rankeną į dešinę, paskui į kairę.

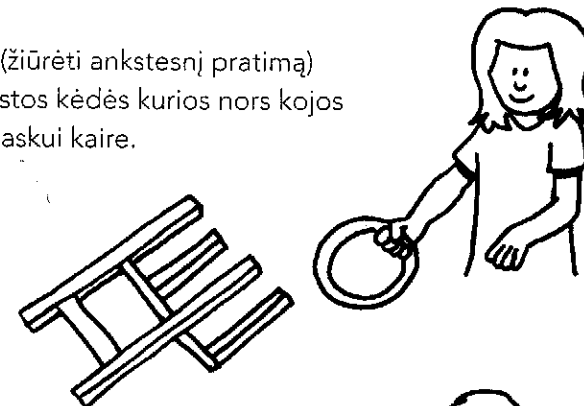
13. Tualetinio popieriaus ritinėlius sustatykite kaip kėglius. Vaikas sviedžia kamuolį į „kėglius“ dešine, paskui kaire ranka.

14. Iš pakuotės iškirpkite maždaug dvidešimties centimetrų skersmens skritulį, o jo viduje – dar vieną maždaug trylikos centimetrų skersmens, kad gautumėte lanką. Vaikas suka lanką ant dešinio riešo, paskui ant kairio.

15. Padarytą lanką (žiūrėti ankstesnį pratimą) meta ant apverstos kėdės kurios nors kojos dešine ranka, paskui kaire.

16. Tualetinio popieriaus ritinėlių ant stalo ritina į dešinę pusę, paskui į kairę.

17. Vaikas dešine ranka sprigtuoja popieriaus gumuliuką iki sienos. Paskui pratimą kartoja kaire ranka.

18. Ant žemės patieskite maždaug trijų metrų ilgio virvutę ir paprašykite vaiką eiti dešinėje jos pusėje. Kitą kartą tegul eina kairėje virvutės pusėje.

19. Kambaryje vaikas žingsniuoja pagal muzikos ritmą. Kai sakote „dešinė“, jis sustoja ir dešiniu keliu priklaupia ant grindų. Kai ištariate „kairė“, priklaupia kairiu keliu.

20. Vaikas sėdi ant kėdės. Kai pagarsinate muziką, pakelia dešinę koją ir dešinę ranką. Kai pritildote muziką, pakelia kairę koją ir kairę ranką.

21. Vaikas vaikšto po kambarį. Kai rankomis suplojate vieną kartą, suka į dešinę pusę, kai suplojate du kartus – į kairę.

22. Iš virvutės padarykite maždaug vieno metro ilgio apskritimą. Vaikas dešine koja suka ratus aplink apskritimą, o išgirdęs sutartinį signalą į apskritimo vidų šoka kaire koja. Pratimą kartoja, keisdamas kojas.

23. Žaiskite: „Jonas sako: paliesk kairę ausį dešine ranka, paliesk dešinę kulkšnij kaire ranka, uždenk kairę akį dešine ranka.“ Galite pakeisti judesius ir sugalvoti naujų. Vėliau žaidimą veda vaikas.

24. Vaikas raudona spalva pažymi dešinę sausų pusryčių dėžutės pusę, o mėlyna – kairę.

25. Padeda jums padengti stalą: šakutę guldo kairėje lėkštės pusėje, o peilį – dešinėje.

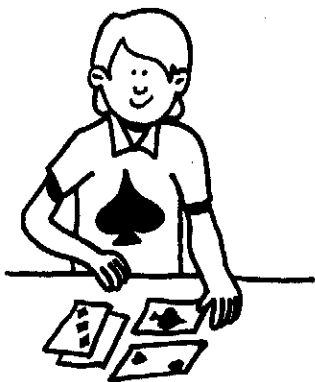
26. Pasiteiraukite vaiko, kur yra šalto vandens čiaupas: dešinėje ar kairėje pusėje. Užduokite tą patį klausimą apie karšto vandens čiaupą.

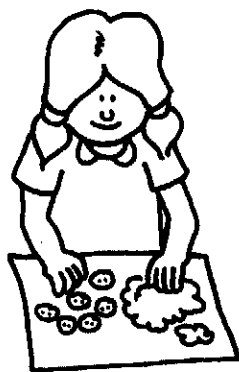
27. Į tris stiklines įpilkite skirtingą kiekį vandens. Stiklinę, kurioje yra mažiausiai vandens, vaikas turi pastatyti dešiniau, tą, kurioje daugiausia vandens, – kairiau, o tą, kurioje vidutiniškai, – per vidurį.

28. Vaikas kortas su širdimis ir būgnais deda dešinėje stalo pusėje, o pikus ir kryžius – kairėje.

29. Dešinėje stalo pusėje vaikas iš sagų dėlioja saulę, o kairėje pusėje iš vilnos – debesis. Pratimą pakartoja, tik šįkart sukeičia elementus.

30. Lapo viršaus dešinėje pusėje vaikas brėžia apskritimą, o lapo apačios kairėje pusėje – kvadratą. Pratimą kartoja, bet sukeičia juos vietomis ir pajvairina kitomis nesudėtingomis geometrinėmis figūromis.

31. Savo spalvinimo knygutėje vaikas kairėje pusėje esančius daiktus spalvina viena spalva, o dešinėje pusėje – kita spalva.

32. Šioje iliustracijoje vaikas raudonai apibrėžia arba nuspalvina daiktus, nukreiptus į dešinę pusę, mėlyna spalva – nukreiptus į kairę pusę.

5 SKYRIUS

Orientavimasis erdvėje

Prieš imant gilintis į orientavimosi erdvėje sritį, reikia įsitikinti, ar vaikas gerai pažįsta savo kūną, kuris padeda orientuotis erdvėje. Susipažinęs su savo kūnu, jis suvokia daiktų padėtį ir ryšio tarp savo veiksmų ir išorinių voiksmų visumą. Vieną kūno dalį naudodamas kaip atskaitos tašką, vaikas identifikuoja erdvines sąvokas: priekyje, užpakalyje, šone, viršuje, apačioje, ant viršaus, žemai, arti, toli ir t. t. Šias sąvokas atskirti gana sunku, todėl reikia pasinaudoti visomis progomis, kad vaikas galėtų jas išbandyti, išmokti ir įsiminti.

Kai vaikas išmoksta orientuotis erdvėje, jis lengviau suvokia grafinius ir skaitmeninius ženklus, kurie, lyginami vienas su kitu, skiriasi savo forma, dydžiu ir rašymo kryptimi. Vaikas, kuris turi erdvinio orientavimosi sunkumų, bus linkęs apversti raides, nes nesuvokia krypties: nežinodamas, kuo skiriasi raidės p, b, d, gali jas supainioti. Taip gali nutikti ir su kai kuriais skaitčiais, pavyzdžiui: 3, 4, juos gali parašyti atvirkščiai ar priešinga kryptimi.

Taigi sugebėjimas orientuotis erdvėje padeda mokantis skaityti ir rašyti. Taip vaikas suvokia, kad tarp raidžių, žodžių ir sakinių yra tarpai. Kai jis pradeda skaityti ir rašyti, jam paprasčiau suprasti, kad ženklai rašomi iš kairės į dešinę, kad eilutės išdėstomos žemyn, kad raidės turi tam tikrą formą ir rašymo kryptį, taip pat tam tikrą vietą skiemenyje, šis – žodyje, o sakinį sudaro skirtingi žodžiai.

Vadinasi, dvejų–šešerių metų vaikas turi išmokti prisitaikyti prie atstumų, orientuotis erdvėje, suvokti erdvines sąvokas ir jų išdėstymo ypatumus.

PRIEMONĖS KĖDĖS, KAMUOLYS, LAPAI, VIRVUTĖ, ŽAISLAI, STALO ĮRANKIAI, SAGOS, DANTŲ KRAPŠTUKAI, VIENKARTINIAI PAGALIUKAI KAVAI MAIŠYTI, LĖKŠTĖS, KONSERVŲ DĖŽUTĖS, SAUSŲ PUSRYČIŲ DĖŽUTĖS, VILNA, PIEŠTUKAS, SPALVINIMO PIEŠTUKAI.

DVEJŲ AR TREJŲ METŲ VAIKAMS

Būdamas maždaug dvejų ar trejų metų, vaikas užlipa, nuliapa nuo ko nors, savo kūnu tyrinėja vertikalias ir horizontalias erdves, lipdydamas – daiktų konturus, daiktų gylį. Šie užsiėmimai jam padeda eksperimentuojant nustatyti savo ir daiktų erdvinį išsidėstymą. Jis suvokia viršaus ir apačios bei išorės ir vidaus sąvokas.

PRATIMAI

1. Vaikas palenda **po** stalu, **po** kėde šliauždamas, o paskui ropodamas.
2. Vaikščioja **aplink** įvairiose kambario vietose pastatytas kėdes, jų nepaliesdamas.
3. Šliaužia, ropoja, o paskui atsitūpęs tapena **aplink** įvairius kambaryje esančius daiktus.

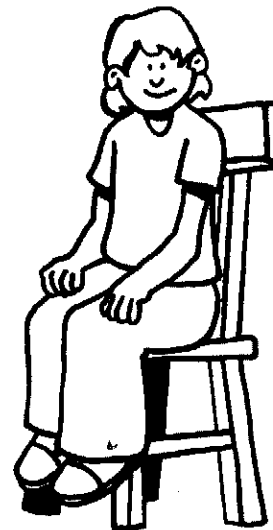
4. Kambaryje išdėliokite įvairių žaislų. Kai suplojate rankomis, vaikas paima vieną jų ir vaikštinėja **aplink** kitus žaislus. Išgirdęs antrą sutartinį signalą, padeda žaisliuką į tą pačią vietą, iš kurios paėmė. Tęskite žaidimą su kitais žaislais.
5. Jūsų paprašytas vaikas atsisėda **ant** kėdės, palenda **po** stalu ir t. t.
6. Paprašykite, kad vaikas įlįstų į drabužių spintą, įlįptų į vonią ir t. t.
7. Vaikas slepiasi **už** durų, **už** sofas, atsistoja **priešais** kėdę, **priešais** stalą.

TREJŲ AR KETVERIŲ METŲ VAIKAMS

Būdamas maždaug trejų ar ketverių metų, vaikas žino, kur jis yra, ir įsivaizduoja jam reikalingų daiktų buvimo vietą bei išsidėstymo tvarką. Jis gali nusakyti ir parodyti paprastus maršrutus bei savo gyvenamąją vietą.

PRATIMAI

1. Jūsų paprašytas vaikas palenda **po** stalu, **po** kėde, atsistoja **už** jų, **priešais** juos.
2. Iš virvutės padarykite maždaug trijų metrų ilgio apskritimą. Vaikas atsisėda rato **viduje**, **išorėje**, vaikšto **aplink**, sugrįžta į **vidų** ir t. t.

3. Vaikas iškelia kamuolį **aukštyn, viršun**, nuleidžia **žemyn, apačion**, laiko **priešais save, už nugaros, prie šono**, meta **tolyn nuo savęs**, padeda **prie savęs**.

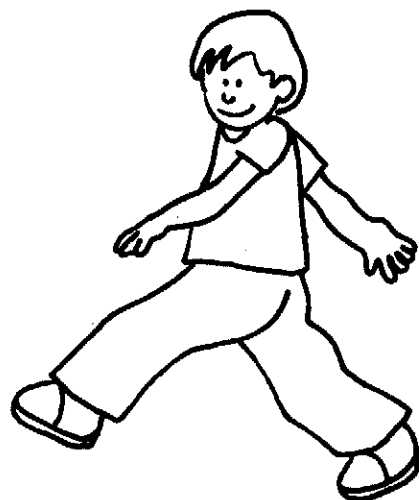

4. Meta kamuolį **virš virvės** ar **po ja**: virvė pririšta prie dviejų kėdžių, tarp jų maždaug vieno metro atstumas.

5. Ant grindų trisdešimt centimetrų atstumu išdėstykite keletą maždaug trisdešimt centimetrų kraštinės kvadratinį lapų. Vaikas turi vaikščioti **tarp** lapų jų nepaliesdamas.

6. Vaikas eina **dideliais** žingsniais, paskui **mažais** žingsneliais.

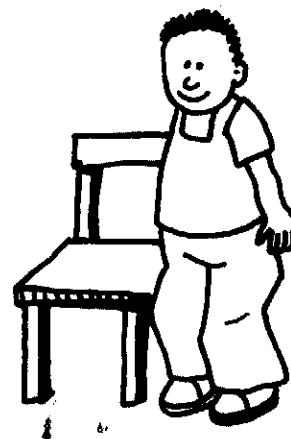

7. Vaikas pasisuka **veidu į jus, nugarą atsiremia jums į nugarą**, atsistoja, **šalia** jūsų, **už** jūsų ir **priešais** jus, nutolsta nuo jūsų.

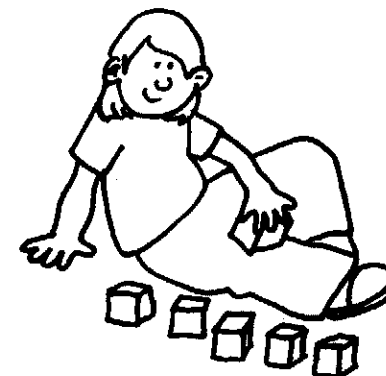

8. Vaikas ištiesia rankas **į priekį**, užsideda **ant** galvos, **už** nugaros, susideda **po** smakru, pakelia **priešais** akis, nuleidžia **prie** kelių.

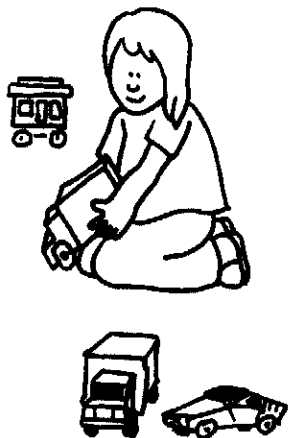
9. Vaikas eina prie kėdės, esančios vidury kambario, **aplinkiniu keliu (ilgiausiu)**, paskui **tiesiai (trumpiausiu keliu)**.

10. Iš kubų ar popieriaus lapų savo mašinytėms padaro du skirtingo ilgio kelius. Paklauskite vaiko, kuris kelias yra **trumpiausias** ir kuris **ilgiausias**.

11. Vaikas padeda žaisliukus **toli** nuo savęs, **šalia** savęs, **prie** jūsų, **toli** nuo jūsų. Paprašykite jį padėti daiktą **toliau** nuo to, **arčiau** to kito.

13. Mažas sagas sudeda į dubenėlį, o didelės – **aplink** jį.

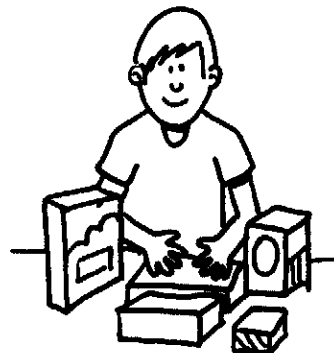
12. Vaikas padeda šaukštą **priešais** kėdę, šakutę – **už** kėdės, peilį – **prie** kėdės, sagą – **ant** kėdės, dantų krapštuką – **po** kėde. Paskui paklauskite jo, kur yra šaukštas, šakutė, peilis, saga, dantų krapštukas.

14. Lygindamas lėkštes vaikas turi atskirti, kuri yra **didžiausia**, **mažiausia**, **vidutinė**.

15. Vaikas lygina dribsnių, sausainių ir kt. dėžutes, nustato **mažiausią** ir **didžiausią**.

16. Ant popieriaus nubrėžkite skirtingo ilgio trajektorijas. **Trumpiausią** trajektoriją vaikas turi paryškinti raudona kreida, o **ilgiausią** – mėlyna.

17. Ant lapo nubrėžkite ratą. Raudoną sagą vaikas turi padėti į rato **vidų**, mėlyną sagą – jo **išorėje**, žalią sagą – **prie** mėlynos sagos, juodą sagą – **toli** nuo mėlynos sagos ir t. t.

KETVERIŲ AR PENKERIŲ METŲ VAIKAMS

Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitikinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Būdamas maždaug ketverių ar penkerių, vaikas skiria kryptis: aukštai, žemai, ant, po, ant žemės, viduje, išorėje, čia, kairėje, dešinėje, priešais, už ir t. t. Jis supranta šiuos nurodymus: sekti, nutolti, prieiti, nueiti, pasislėpti, atsitraukti ir t. t. Lygina daiktų dydžius ir jų tūrį.

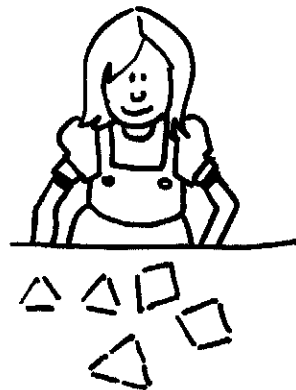
PRATIMAI

1. Sėdėdamas kambario viduryje, vaikas vardija, kas yra **priešais** jį, **už** jo, **šalia** jo, taip pat jo **dešinėje** ir **kairėje**.

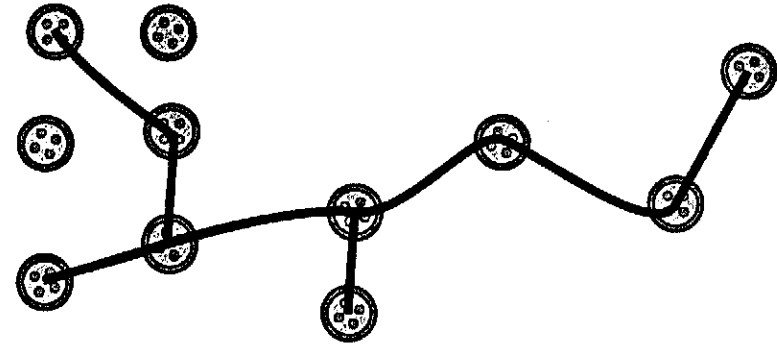
2. Vaikas meta kamuolį **į viršų, į priekį, už savęs, į dešinę** ir **į kairę**.
3. Suka rutuliuką **aplink** savo galvą, liemenį, kelius, kulkšnis. Padeda jį **už** nugaros, **priešais** savo kojas, užsideda **ant** galvos ir t. t.
4. Vaikas skirsto konservų dėžutes: **didžiausias** deda į dešinę, o **mažiausias** – į kairę.
5. Rūšiuoja įvairių ilgių vilnonius siūlus: **trumpiausius** sudeda kairėje stalo pusėje, o **ilgiausius** – dešinėje.

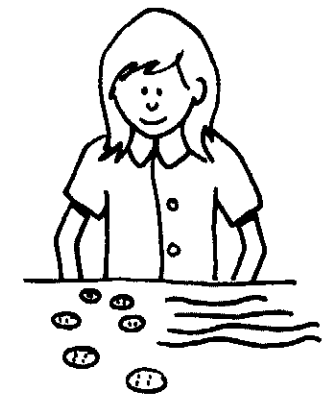
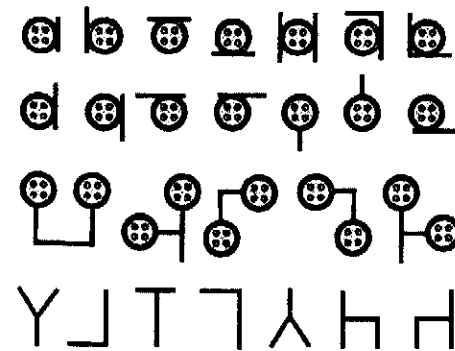
6. Iš dantų krapštukų padaro mažus ir didelius kvadratus, mažus ir didelius trikampius.

7. Vilnoniais siūlais vaikas sujungia skirtingose stalo vietose esančias sagas.

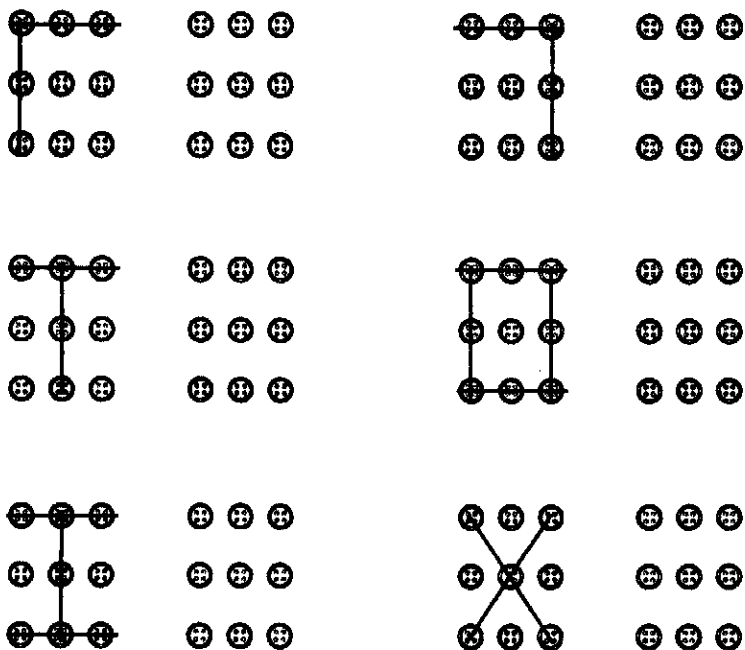

8. Iš sagų ir dantų krapštukų sukurkite piešinius, paprašykite vaiką juos atkartoti. Galite naudoti plastiliną: vaikas daro „pelių uodegėles“, iš kurių jūs kuriate modelį ir paprašote jį atkartoti. Pavyzdžiui, iš skritulių ir tiesių sukurkite raidžių modelius.*

* Kai kuriuose pratimuose pateiktus pavyzdžius galima atkurti ant didelių lapų ir pakabinti juos vaiko kambaryje skelbimų lentoje.

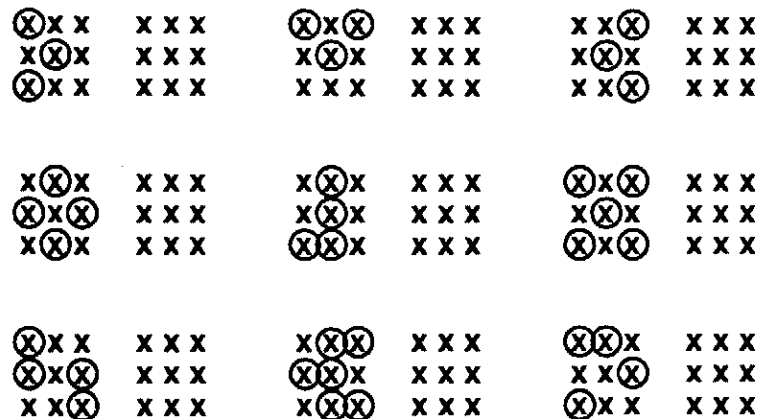
9. Ant stalo gulinčias sagas vilnoniais siūlais sujunkite į piešinį. Vaikas tokį patį piešinį turi sukurti šalia.

10. Išdėstykite sagas ant stalo. Vaikas kitas sagas turi sudėlioti tokia pat tvarka ir tokiu pat atstumu, kaip tai padarėte jūs.

11. Vaikas kryželiu apveda rutuliukus kaip pavyzdyje.

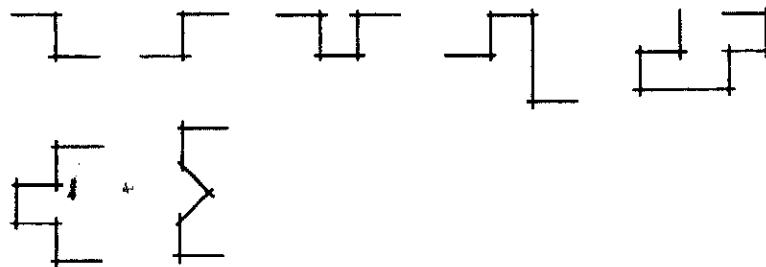
12. Vilnoniu siūlu vaikas atkartoja jūsų ant stalo sukurtą piešinį.

Pavyzdžiai:

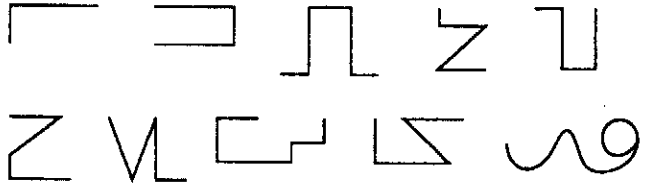
13. Iš dantų krapštukų ar vienkartinųjų pagaliukų kavai maišyti padarykite figūras ir paprašykite vaiką jas atkartoti.

Pavyzdžiai:

14. Virvę už galo vaikas tempia jūsų padaryta trajektorija. Šalia jūsų pavyzdžio atkartoja tą pačią trajektoriją.

Pavyzdžiai:

15. Ant grindų ar ant stalo išdėstykite įvairių daiktų ir paprašykite vaiką savo batų, vienkartiniais pagaliukais kavai maišyti ar kt. išmatuoti atstumą tarp jų. Pavyzdžiui, atstumas nuo kamuolio iki lėlės yra penki šaukšteliai, tarp kamuolio ir kėdės – keturi batai.

16. Ant languoto popieriaus nubrėžkite maršrutą ir paprašykite vaiką jį apibūdinti. Pavyzdžiui: „Paeinu du žingsnius į priekį, žengiu du žingsnius į dešinę, du žingsnius atsitraukiu atgal, žengiu du žingsnius į kairę“ ir t. t.
Variantas: žodžiu vaikui nupasakokite maršrutą ir paprašykite jį nubrėžti ant lapo.

17. Vaikas rutuliuku apveda kryželius, kuriuos jūs jam nurodote:

Pavyzdžiai:

- mėlynai apibrėžk trečią kryželį antroje eilėje;
- raudonai apibrėžk antrą kryželį trečioje eilėje;
- žaliai apibrėžk pirmą kryželį ketvirtoje eilėje;
- geltonai apibrėžk ketvirtą kryželį penktoje eilėje;
- tęskite įvairindami klausimus.

- a)

X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X

 b)

X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X

- c)

X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X

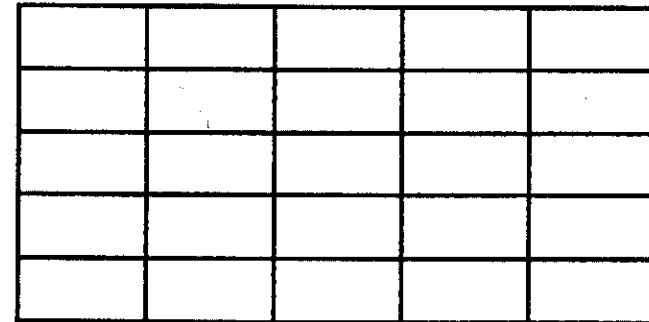
 d)

X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X
X	X	X	X	X

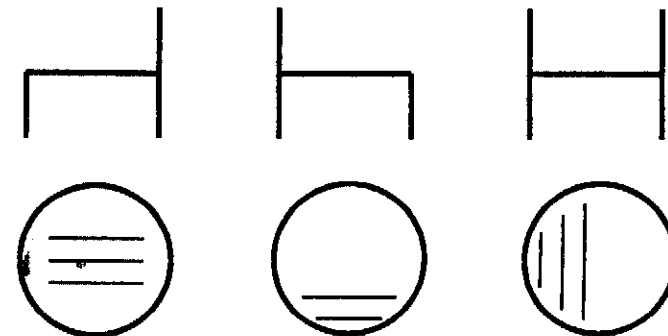
18. Vaikas jūsų nurodytuose langeliuose piešia skritulius, kvadratus ar trikampius.

Pavyzdžiai:

- nupiešk mėlyną skritulį penktos eilės antrame langelyje;
- nupiešk žalią kvadratą trečios eilės penktame langelyje;
- nupiešk raudoną trikampį antros eilės pirmame langelyje.

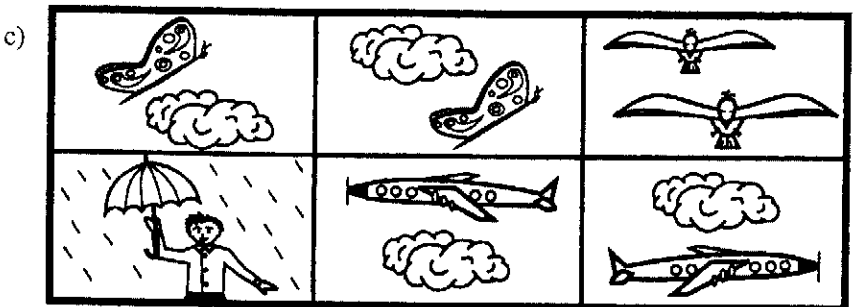
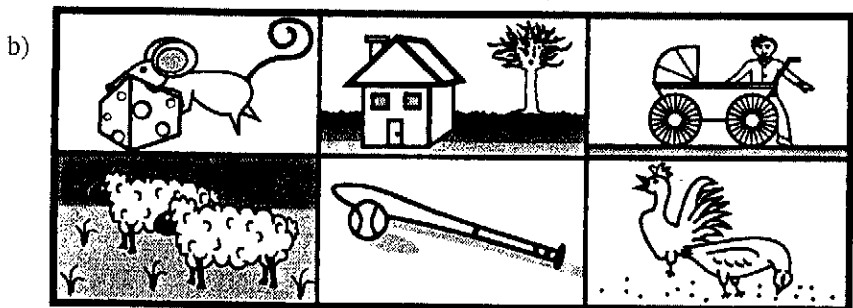
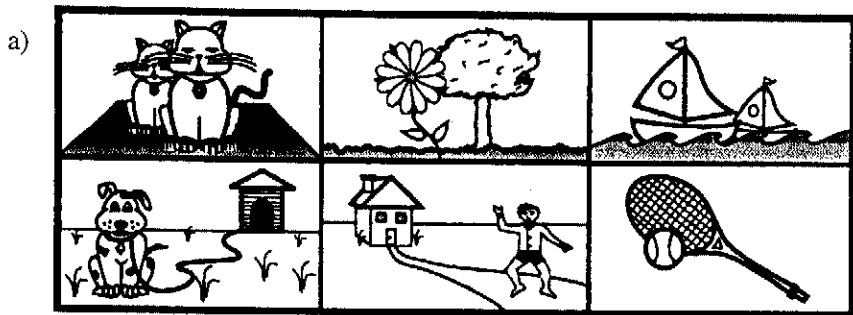

19. Vaikas atkartoja šiuos brėžinius:

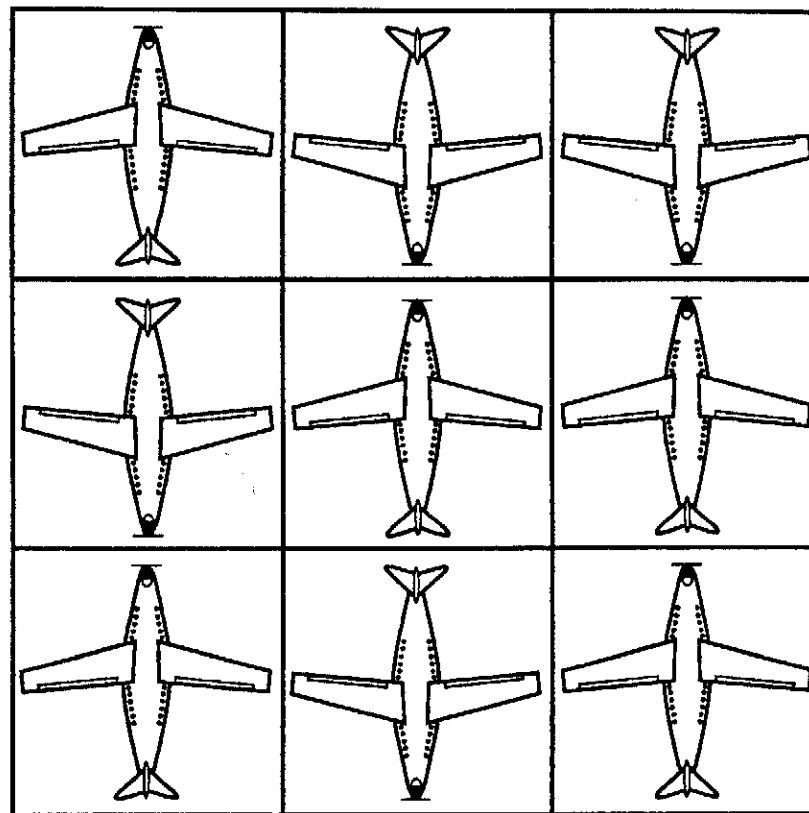
20. Vaikas nuspalvina:

- a) tai, kas yra **priekyje**;
- b) tai, kas yra **už**;
- c) tai, kas yra **aukščiau**.

21. Vaikas spalvina:

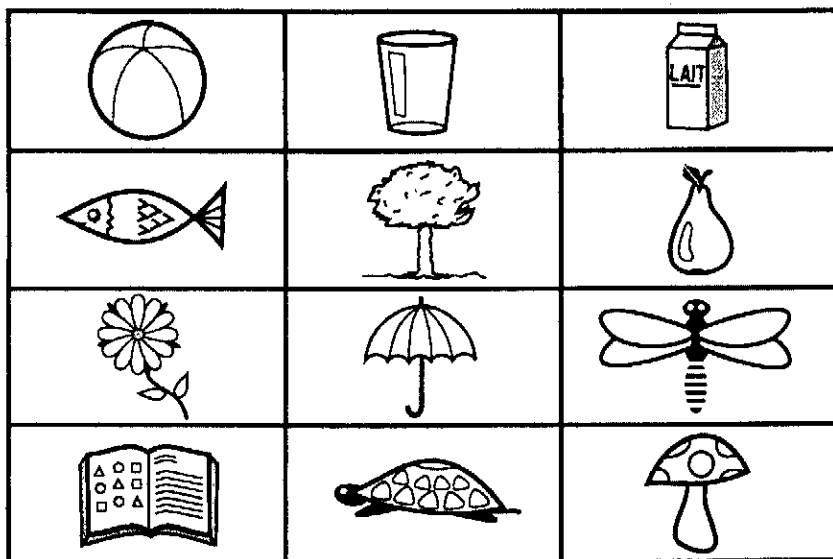
- a) lėktuvus, kurie skrenda **aukštyn**, raudonai;
- b) lėktuvus, kurie skrenda **žemyn**, mėlynai.

22. Vaikas spalvina:

- daiktą, kuris yra **virš** medžio, mėlynai;
- daiktą, kuris yra **po** žuvimi, raudonai;
- daiktą, kuris yra skėčio **dešinėje**, žaliai;
- daiktą, kuris yra vėžlio **kairėje**, geltonai;
- daiktą, kuris yra **tarp** knygos ir grybo, oranžine spalva.

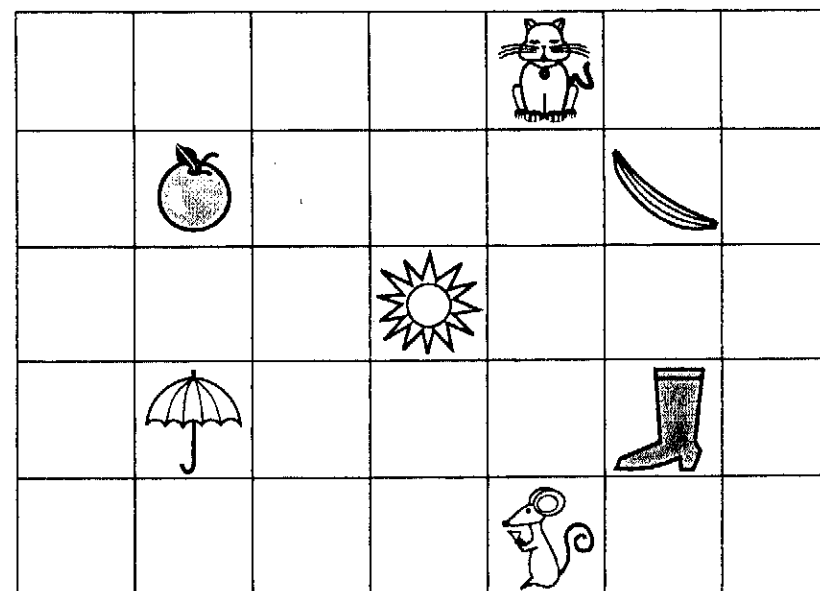
Duokite vaikui įvairių su erdvine struktūra susijusių nurodymų.

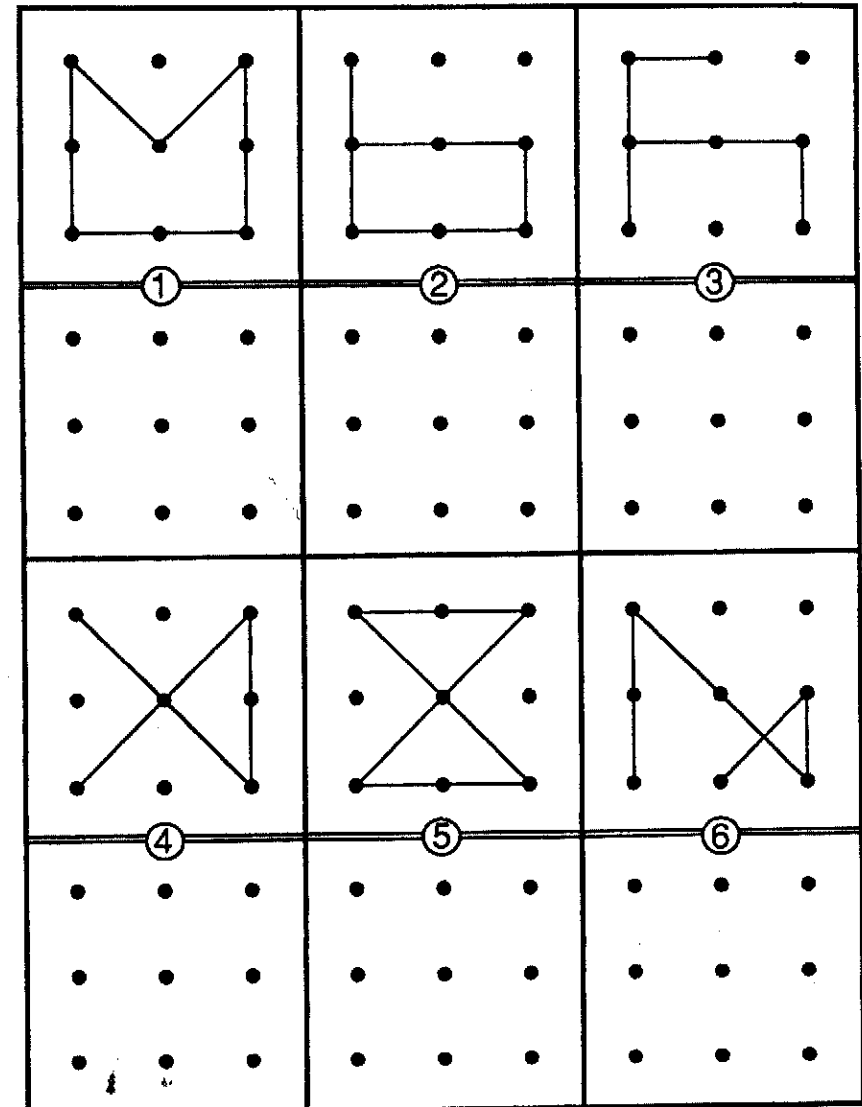
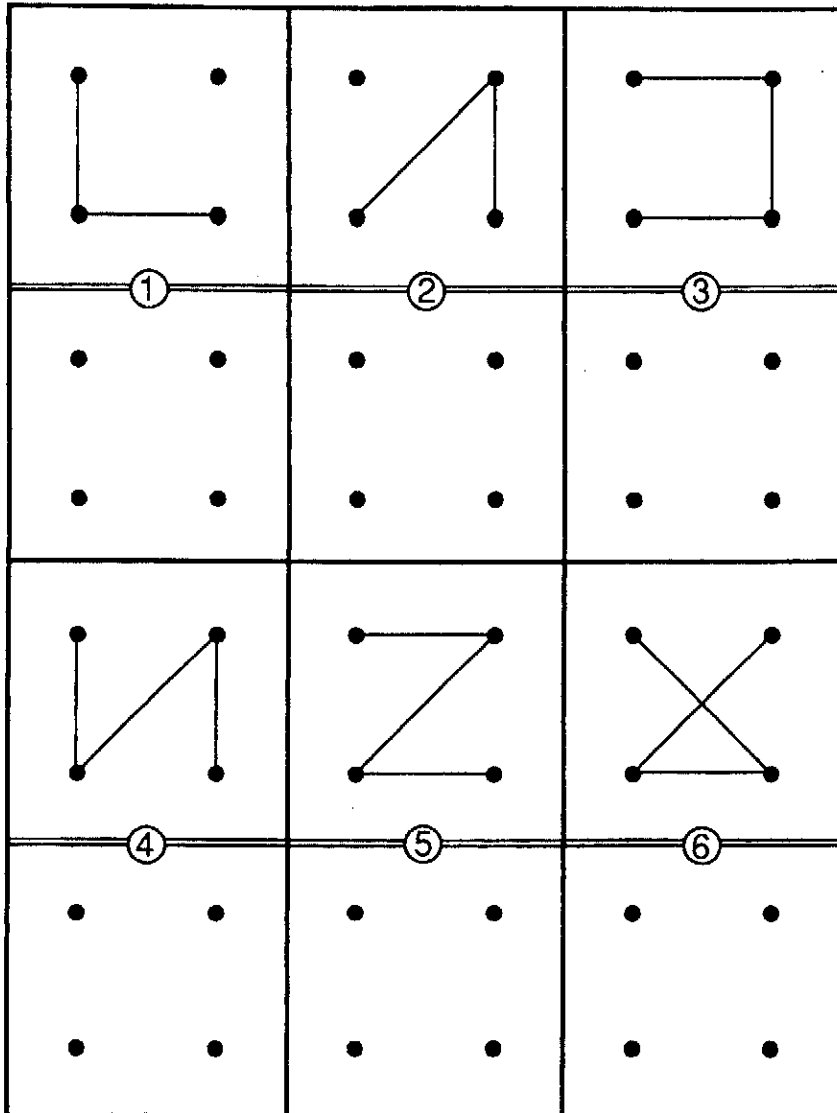
23. Jūsų paprašytas vaikas padeda sagą:

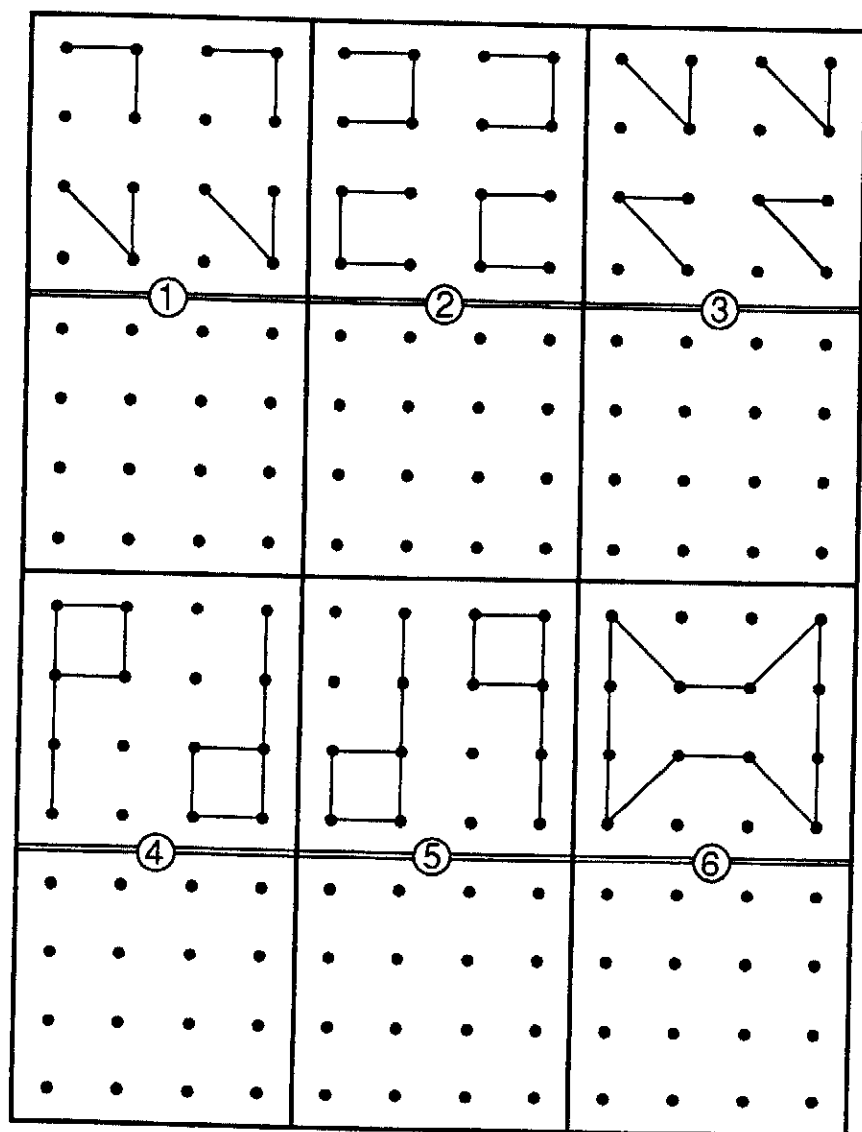
- priešais** obuolį;
- už** saulės;
- virš** skėčio;
- po** kate;
- aukščiau** banano;
- žemiau** bato.

Tęskite pratimą su įvairių spalvų sagomis ir įvairindami su erdvine struktūra susijusius nurodymus.

24. Nupieškite panašius pavyzdžius ir paprašykite vaiką sujungti taškus kaip parodyta. Kai jis pratimą atliks, užduotį po truputį sunkinkite.

6 SKYRIUS

Orientacija laike ir tempas

Sąvoka „orientacija laike“ reiškia, kad vaikas turi susieti tris pagrindinius procesus: veiksmų seką (eilę), trukmę ir laiko matą.

Pirmas procesas nustato veiksmų nuoseklumą, pavyzdžiui: kelimasis, pusryčiai, išėjimas į mokyklą ir t. t.

Antrasis procesas susijęs su laiko tarpais tarp dviejų veiksmų, t. y. intervalais tarp dviejų veiklų, pavyzdžiui: laiko tarpas nuo momento, kai atsikeliama, iki išėjimo į mokyklą. Trukmę galima matuoti dienomis, valandomis, minutėmis ar sekundėmis.

Trečiasis procesas, arba matas, – tai laiko pojūtis, pavyzdžiui: kai vaikas imasi mėgstamos veiklos, laikas prabėga labai greitai, o jeigu jis atlieka nemalonias užduotis, laikas prailgsta.

Sujungdami šiuos tris procesus, kalbame apie veiksmų tempą, kuris yra jų sekos, trukmės ir laiko mato sintezė. Taigi tempas yra individo laiko trukmė ir matas atliekant tam tikrą veiksmą.

Judėdamas vaikas pamažu pradeda skirti greitą tempą nuo lėto. Taip jis suvokia tempo reikšmę, jo kitimą, pavyzdžiui, garso, žodžių, sakinių intensyvumą, norint vaizdingai perskaityti tekstą. Apie tai daugiausia ir kalbėsime.

Mažam vaikui sudėtinga suvokti laiko sąvoką, tačiau negalima nekreipti į tai dėmesio. Mat taip jis išmoks suvokti praėjusius, esamus ar būsimus įvykius. Jms suprasti natūralią veiksmų seką ir nustatyti ryšį tarp įvykių. Tai palengvins ir mokymąsi skaityti, nes vaikas geriau suvoks raidžių, žodžių seką ir perskaitytą mintį.

Vadinasi, dvejų–šešerių metų vaikas turi formuotis laiko sąvoką ir mokytis planuoti savo laiką. Žemiau pateikiami pratimai moko suvokti veiksmų trukmę, seką, tempą.

PRIEMONĖS

POPIERINĖS NOSINAITĖS, VAIKO NUOTRAUKOS, METŲ LAIKŲ PAVEIKSLĖLIAI, STIKLINĖS VANDENS, KĖDĖS, DRABUŽIAI, MAISTO PRODUKTŲ PAVEIKSLĖLIAI, VIRTUVĖS RAKANDAI, STALO ĮRANKIAI, MONETOS, PUODYNĖ, ADATA, POPIERIAUS LAPAI, KALENDORIUS, OBUOLYS.

DVEJŲ AR TREJŲ METŲ VAIKAMS

Būdamas maždaug dvejų ar trejų metų, vaikas ima įsisąmoninti laiko sampratą. Jis supranta sąvoką „dabar“ ir suvokia paprastą įvykių, susijusių su netolima praeitimi, seką. Būdamas maždaug trejų metų, laikui apibūdinti jis vartoja desinčius žodžius, pavyzdžiui: vakar, rytą, šiandien.

Ugdymui laiko sampratą pasinaudokite įvairiomis buitinėmis situacijomis. Pavyzdžiui, kai vaikas paprašo vandens, liepkite jam palaukti ir paduokite tik po keleto minučių. Kol lauks, pasiūlykite atsisėsti arba, pavyzdžiui, padainuoti, pašokinėti ir t. t.

BENDRIEJI PRATIMAI

1. Vaikas **greitai, lėtai** žingsniuoja kambaryje.

2. Ploja rankomis **greitai, lėtai**.

3. Meta į orą popierinę nosinaitę ir stengiasi atsisėsti ant žemės **prieš** jai paliečiant žemę. Tuomet nuosekliai papasakoja, ką darė.

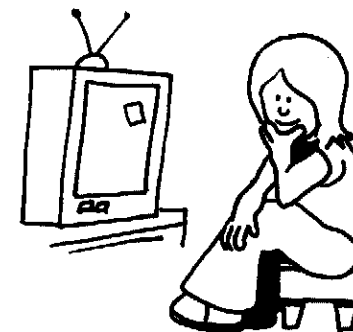
4. Meta į orą popierinę nosinaitę ir ploja rankomis, **kol** ji nukrenta. Kai nosinaitė paliečia žemę, sušunka: „Bravo!“

5. Kai vaikas rengiasi, nuolat tikslinkite veiksmų seką: jis turi apsiauti kojines **prieš** maudamasis kelnes, apsivilkti megztinį **po** to, kai apsiauna batus ir t. t.
6. Vaikas rankas turi nusiplauti **prieš** valgį.
7. Prieš valgį vaikui pasakykite, kad pirmiausia jis valgys sriubą, o po to mėsą, kad desertą galės valgyti **po** daržovių.
8. Paraginkite vaiką baltą megztinį apsivilkti **ryte**, o mėlyną – **po pietų**.
9. Pasakykite vaikui, kad obuolį jis gaus **po pietų**.
10. Pasakykite vaikui, kad obuolį jis gaus **šiandien**, o sausainį – **rytoj**.
11. Priminkite vaikui, kad obuolį jis gavo **vakar** ir kad bananą gaus **šiandien**.
12. Pasinaudokite visomis progomis, kad vaikas mokytųsi laiką apibūdinančių žodžių. Dieną dažnai vartokite šiuos žodžius: **prieš, po, rytas, popietė, vakaras; pirmiausia, paskiausia; vakar, šiandien, rytoj, už trijų minučių, anksti, vėlai; išvykimas, grįžimas** ir t. t.

13. Vaikas eina nuo kėdės iki stalo. Paklauskite jo, kur yra kelionės **pradžia**, kur – kelionės **pabaiga**.
14. Kad padėtumėte vaikui suvokti laiką, pasakykite, kad po penkių minučių duosite jam ledų. Laikrodyje parodykite, kur bus didelė rodyklė po penkių minučių.
15. Vaikas turi paaikinti, ką valgo **ryte, per pietus, vakare**, tai, ką jis valgė **pusryčiams, pietums, po pietų**.
16. Priminkite vaikui televizijos laidas, kurias jis žiūri **ryte, po pietų ar vakare**.

17. Vaikas paaiškina, kuriuo keliu reikia eiti iki parduotuvės.

TEMPO PRATIMAI

- Pirštais stuksenkite į stalą. Vaikas eina:
 - lėtai;
 - greitai.

Variantai: sukurkite lėtą, vienodą ar greitą tempą. Vaikas žingsniuoja tam tikru tempu ir turi pasakyti: jis lėtas, vienodas ar greitas.
- Vaikas dainuoja ir į stalą muša taktą.
- Sparčiai žingsniuoja, sudauždamas du metalinius šaukštus.
- Kai jūs plojate rankomis per kelius, vaikas eina nerangiai kaip meška, o kai beldžiate į stalą, eina kaip žirafa.
- Plokite rankomis ir paprašykite vaiką žingsniuoti:
 - kaip medinį kareivėlį;
 - kaip baleto šokėją (ant pirštų galiukų);
 - kaip mažą antytę.
- Kai jūs mediniu šaukštu beldžiate į stalą, vaikas žingsniuoja, kai barškinate į puodą, jis bėga.

- Vaikas žingsniuoja tempu, kurį sukuriate negarsiai mediniu šaukštu belsdami į stalą. Kai beldžiate stipriai, jis šokinėja.
- Kai plojate rankomis, vaikas eina pirmyn (atitinkamu tempu), kai beldžiate į stalą, traukiasi atbulas.
- Sugalvokite lėtą, greitą, vienodą tempą. Kai plojate rankomis, vaikas žingsniuoja pagal tempą, kai nustojate ploti, bėga atsisėsti ant kėdės.
- Kai plojate vienodu tempu, vaikas žingsniuoja aplink dvi viena šalia kitos pastatytas kėdes. Kai tempą pagreitiniate, bėgioja po visą kambarį.
- Vieną į kitą daužykite du dangčius. Vaikas žingsniuoja, kol garsas nutyla.
- Paeiliui dainuokite lėtai, vienodu tempu ir greitai. Vaikas žingsniuoja pagal dainavimo tempą.
- Sudėkite monetas į puodynę ir ją kratykite: paprašykite vaiką žingsniuoti lėtai arba greitai pagal puodynės kratymo tempą.
- Kai parodote vaikui šaukštą, jis stipriai ploja rankomis, o kai parodote šakutę, ploja švelniai.
- Kai garsiai plojate rankomis, vaikas ant stalo padeda šaukštą, o kai plojate tyliai, padeda šakutę.
- Kai stipriai sudaužiate du dangčius, vaikas ant stalo padeda didelį šaukštą, o kai sudaužiate švelniai, padeda mažą šaukštą.

KETVERIŲ AR PENKERIŲ METŲ VAIKAMS

Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitinkite, ar vaikas išmoko ankstesnius. Budamas maždaug ketverių ar penkerių, jis pradeda suprasti laiko seką: gali nuosekliai išvardyti dienos įvykius. Atpasakoja istoriją, išskirdamas pagrindinius elementus, ir gali logiškai apibendrinti. Penkerių metų vaikas laiką suvokia geriau, žino daugumą jį nurodančių žodžių, todėl tiksliau atkartoja ir paaiškina pasakojimą.

BENDRIEJI PRATIMAI

1. Vaikas ta pačia tvarka imituoja tris skirtingus veiksmus, kuriuos jam parodote. Tuomet jums papasakoja, ką darė iš pradžių, paskui ir kuo baigė.
2. Vaikas papasakoja, ką veikė visą dieną, pradėdamas rytine veikla ir taip toliau. Paskatinkite jį vartoti šiuos žodžius: iš pradžių..., ir po to..., vėliau..., paskiausiai...
3. Paprašykite vaiką įvardyti skirtingus veiksmus, kuriuos atliko **ryte, per pietus ir vakare**.
4. Vaikas turi iš eilės išvardyti drabužius, kuriais rengėsi.
5. Išėję pasivaikščioti pasinaudokite proga ir paprašykite vaiką išvardyti logišką veiksmų seką.

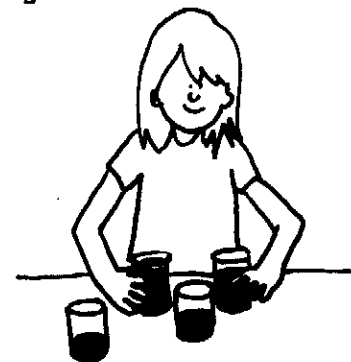
6. Kai kepate pyragą ar gaminiate kitus patiekalus, paprašykite vaiką nuosekliai papasakoti, ką darėte.

8. Parodykite vaikui javainių, sriubos, mėsos, pyrago paveikslėlius ir paprašykite juos išdėstyti logiška tvarka, t. y. ką reikia valgyti pirma, ką paskui ir t. t.

7. Vaikas ant stalo išrikiuoja keturias stiklines su vandeniu – pradeda nuo tos, į kurią įpilta **mažiausiai** vandens. Kartoja pratimą, pradėdamas nuo stiklinės, kurioje vandens **daugiausia**.

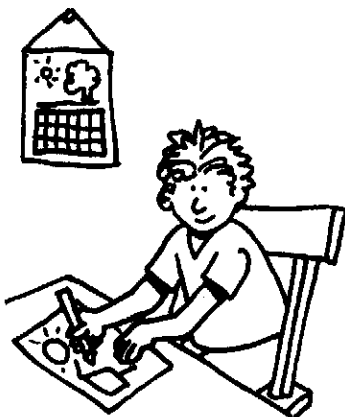

9. Vaikas šakutę padeda stalo **viduryje**, peilį – **priešais** šakutę, šaukštą – **už** šakutės, pieštuką – **priešais** peilį, sagą – **už** šaukšto. Paskui paprašykite vaiką pasakyti, kuris daiktas yra **pirmas, paskutinis**, kuris yra **priešais** kitą, **už** kito.

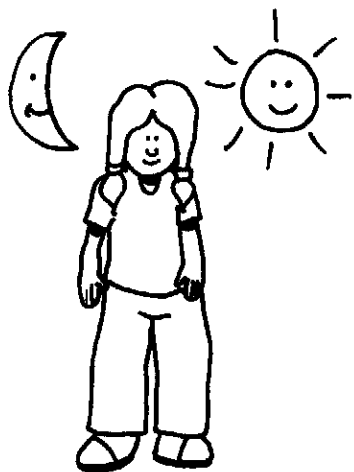

10. Ant stalo vaikas išrikiuoja daiktų eilę. Paskui pasako, kuris yra **pirmas, antras, trečias, paskutinis**, kuris yra pirmas **tik prieš antrą, tik už antro, pirmas tik prieš trečią, tik už trečio**.
11. Vaikas iš eilės išvardija stalo įrankius, kuriuos paimate (šakutę, peilį, sriubos šaukštą ir kavos šaukštelį). Paskatinkite jį vartoti šiuos terminus: **visų pirma**, tu paėmei..., **po to...**, **vėliau...**, **pagaliau...** Peilį tu paėmei **pirmiau nei** sriubos šaukštą, kavos šaukštelį **po** sriubos šaukšto ir t. t.

12. Kiekvieną dieną vaikas savo kalendoriuje žymi oro permainas: jis nupiešia saulę, jeigu oras geras, lietaus lašus, kai lyja, debesis, jei apsiniaukę, snaiges, jei sninga. Dažnai teiraukitės vaiko, koks oras buvo **vakar**, koks oras **šiandien**, koks oras buvo **pirmą** mėnesio dieną ir t. t.

13. Vaikas paiškina, kuo skiriasi diena nuo nakties. Jis pasako, ką žmonės veikia vienu ar kitu paros metu.

14. Vaikas pamini, kokius drabužius vilkėjo **vakar**, kuo vilki **šiandien**, ką norėtų rengtis **rytoj**.

15. Kai perskaitote apsakymą, vaikas papasakoja, kas nutiko apsakymo pradžioje ir pabaigoje, prieš vieną ar kitą įvykį ar po jų.

16. Kalendoriuje šalia kiekvienos dienos užrašykite mėgstamą vaiko laidą. Šį lapą galėsite panaudoti, mokydami vaiką sąvokų **vakar, šiandien ir rytoj**. Paklauskite, kokią laidą jis žiūrėjo **vakar**, kokią – **šiandien** ir kokią žiūrės **rytoj**.

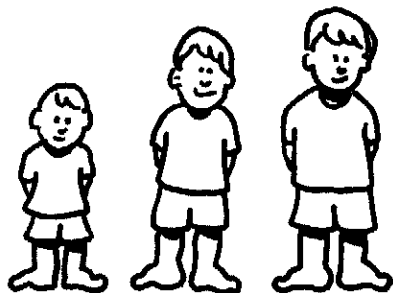
17. Vaikas mėgdžioja pirmo, antro, trečio, ketvirto, paskutinio gyvūno, to, kuris yra prieš..., po... ir t. t. skleidžiamą garsą.

18. Pažaiskite su vaiku kokį nors žaidimą ir paklauskite, ar žaidimas, jo nuomone, tęsiasi ilgai ar ne. Po kiekvieno darbo ar veiklos vaikui pasakykite, kiek laiko jį tęsiasi.

Pavyzdys: „Pyragą iškepėme per pusvalandį“, „Dėlionę sudėjai per penkiolika minučių“, „Dantis išsivalei per tris minutes“ ir t. t.

19. Su vaiku peržiūrėkite keletą jo nuotraukų ir liepkite jam jas sudėti chronologine tvarka, t. y. nuo gimimo iki šios dienos. Pasistenkite vartoti žodžius: **praėjusis, dabartis, ateitis**.

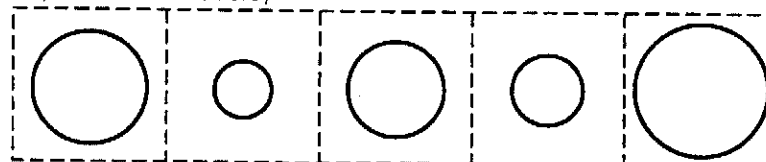
20. Parodykite vaikui keturis metų laikus vaizduojančius paveikslėlius. Paaiškinkite kiekvienam sezonui būdingus reiškinius ir seką. Vaikas pasako, kuris sezonas ateina po vasaros, po rudens ir pan.

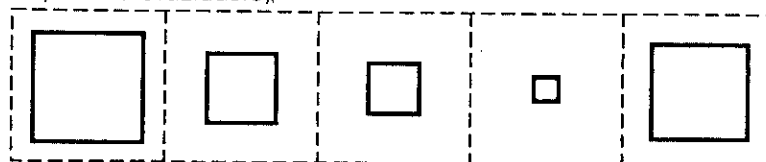
21. Kalendoriuje vaikas pažymi įvykius, vykstančius tam tikrą mėnesį. Pavyzdžiui, sausio mėnesį jis nupiešia senį besmegenį, vasario mėnesį – širdelę (Šv. Valentino dienos proga), Velykų dieną – kiaušinį, balandžio mėnesį – žibutę, rugsėjo pirmąją – obuolį, tą mėnesį, kai švenčia savo gimtadienį, – tortą, gimtadienių langeliuose – šeimos narių veidus, liepos mėnesį – baseiną, Helovino dieną – moliūgą ir t. t. Taip pat išmokykite jį išvardyti visus metų mėnesius iš eilės.

22. Liepkite vaikui kalendoriuje prie kiekvienos savaitės dienos nupiešti simbolį, pavyzdžiui, maisto produktą, kurį jis norėtų tą dieną suvalgyti. Paskui paklauskite jo, ką valgys antradienį, kurią dieną valgys obuolį, bananą, spagečius ir t. t.
23. Vaikas iš eilės vardija savaitės dienas. Dažnai jo pasiteiraukite, kokia šiandien diena, kokia buvo vakar ir t. t.
24. Vaikas žemiau pateiktus paveikslėlius iškerpa pagal punktyrines linijas. Jis juos išdėlioja ir ant lapo arba albume suklijuoja tokia tvarka:

a) nuo mažiausio;

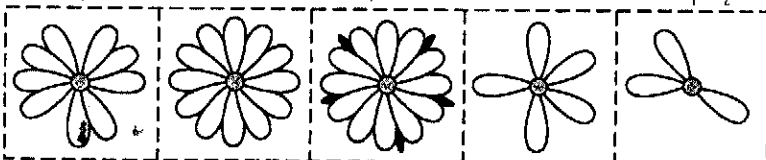
b) nuo didžiausio;

c) pradėdamas ta boružėle, kuri turi daugiausia juodų taškų;

d) pradėdamas ta ramune, kuri turi mažiausiai žiedlapių.

25. Vaikas pagal punktyrines linijas iškerpa paveikslėlius ir juos, remdamasis veikslių nuoseklumu, iš eilės suklijuoja ant lapo arba albume, tada papasakoja istoriją:

a) medžio;

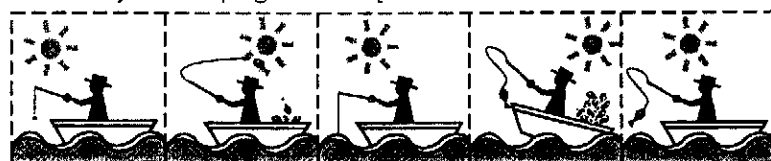
b) senio besmegenio;

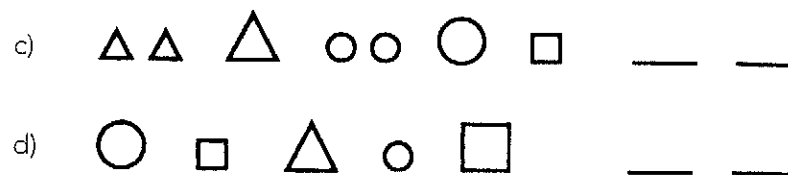
c) vaiko, kuris rengiasi;

c) žvejo, kuris pagauna žuvį.

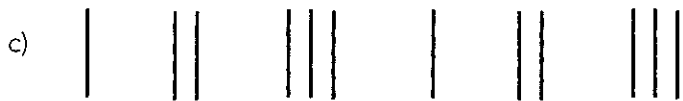
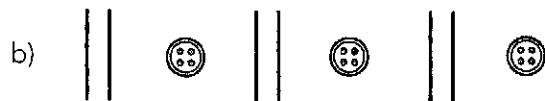
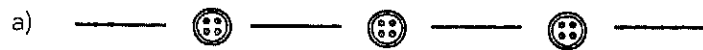
26. Vaikas papildo šias sekas, nupiešdamas dar dvi geometrinės figūras.

TEMPO PRATIMAI

- Paklauskite vaiką, kas juda greičiau arba lėčiau:
 - lėktuvas ar traukinys;
 - traukinys ar laivas;
 - dviratininkas ar pėsčiasis;
 - vėžlys ar antis;
 - arklys ar katė.
- Kai vaikui parodote vieną daiktą, jis rankomis suploja vieną kartą, o kai parodote du daiktus – du kartus ir t. t.
- Vaikas dainuoja mušdamas taktą į tuščią stiklinę, puspilnę stiklinę ir pilną stiklinę.
- Užduokite vaikui klausimus ir liepkite atsakyti šitaip: ištaręs skiemenį turi sudaužti dviem metaliniais šaukštais.
- Plokite rankomis ir liepkite vaikui pagal plojimo tempą lape adata durstyti skylutes. Plokite vis greičiau ir greičiau.
- Vaikas mušinėja kamuolį pagal jūsų rankomis plojamą ritmą.
- Lėtai tarkite asmenų, kuriuos vaikas pažįsta, vardus arba daiktų pavadinimus ir liepkite į taktą ploti rankomis, šokinėti, sukinėti galvą ir t. t.

8. Vaikas klausosi mėgstamos muzikos ir ritmingai juda.
9. Išmokykite vaiką skaičiuočių ir liepkite jam ritmingai ploti rankomis, plekšnoti kelius, stuksenti į stalą ar trepsėti.
10. Lėtai tarkite ilgesnius ar trumpesnius žodžius ir paprašykite vaiką, kol tariamas žodis, ant lapo brėžti liniją. Liepkite vaikui brėžti horizontalią liniją, paskui vertikalią liniją tol, kol girdės jūsų tariamus ilgus ar trumpus garsus.
11. Parodykite vaikui daiktą ir liepkite jam tarti garsą „a“ tiek laiko, kiek jį matys arba kol jūs parodysite kitą daiktą. Pakelkite ranką ir liepkite vaikui tarti garsą „u“ iki to momento, kai jūs nuleisite ranką, ir t. t.
12. Iš dantų krapštukų, sagų, monetų ir kt. vaikas sukuria ritmines sekvenčijas. Paskui perrašo jas ant lapo. Rašydamas taip pat gali sukurti naujų.

13. Vaikas stebi žemiau pavaizduotas eiles. Kvadratas reiškia, kad vaikas ploja rankomis, apskritimas – plekšnoja sau per kelius, trikampis – plekšnoja sau per pečius.

7 SKYRIUS

Perspektyvinė organizacij

Kai mes pojūčiais pajuntame daiktą, pereiname keletą etapų, tai vadinama perspektyvine organizacija. Kaip pavyzdį imkime regą: sakykime, asmuo pamato daiktą (suvokimas), paskui jis dėmiai pažvelgia (regimasis dėmesys), tuomet įsimeina vaizdą (regimoji atmintis) ir galiausiai selektyviai išskiria vaizdą iš bendro regos lauko (regos gebėjimas atskirti). Šie etapai yra esminiai, kad vaiko pojūčiai būtų tikslūs ir kuo subtilesni.

Taigi kituose skyriuose aptarsime regos ir klausos, atminties ir dėmesio temas, kurios skaitant ir rašant yra pačios svarbiausios. Apie jutiminius pojūčius kalbėjome smulkiosios motorikos skyriuje. Skonio ir kvapo pojūčiai nebus nagrinėjami.

8

SKYRIUS

Regos gebėjimas atskirti

Regos gebėjimas atskirti yra įvairių detalių skirtumų ir panašumų išvelgimas. Siūlomi pratimai padeda vaikui atkreipti dėmesį ir surasti daiktų formos, krypties, dydžio, judesio ir spalvos skirtumus ir panašumus. Tad, turėdamas suformuotus suvokimo įgudžius, vėliau vaikas lengviau atskirs raides ir skaičius.

PRIEMONĖS

SAGOS, BATAI, DRABUŽIAI, KORTŲ MALKA, VIRTUVĖS RAKANDAI, STIKLINĖS, KNYGOS, DANTŲ KRAPŠTUKAI, GEOMETRINĖS FIGŪROS, INDELIAI, LAIKRAŠTIS, ŠIAUDELIAI, MAKARONAI, SAUSŲ PUSRYČIŲ DĖŽUTĖS, MONETOS.*

* Rekomenduojame nešmėsti konservų nožiais ir etiketoms sausų pusryčių noželių viršutinę dalį atskirti. Tai galima padaryti vers žaidžiant su lomis žaidimais.

VAIKAMS NUO DVEJŲ IKI KETVERIŲ METŲ

Dvejų–ketverių metų vaikai susidomi daiktų kontūrais ir reljefais. Todėl jie gali atlikti rikiavimo ir progresijos pratimus.

PRATIMAI

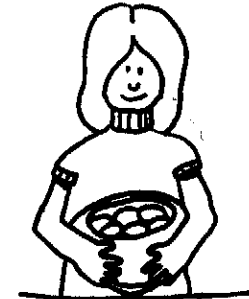
- Lygindamas šeimos narių batus, paltus, megztinius, vaikas pastebi dydžių skirtumus (tarp savo daiktų ir suaugusiųjų daiktų). Paskui išdėlioja nuo mažiausio iki didžiausio.
- Ant stalo padėkite lėkštę, šakutę, peilį, dantų krapštuką, sagą. Paprašykite vaiko jums parodyti:
 - mažą medinį daiktą;
 - ilgą daiktą, kuris turi „dantis“ ir naudojamas valgant;
 - apvalų daiktą, į kurį dedamas maistas;
 - ilgą daiktą, kuris pjausto;
 - apvalų daiktą su skylutėmis, kuriuo užsegami drabužiai;
 - ilgiausią, trumpiausią, didžiausią daiktą.

3. Vaikas įvairaus dydžio indelius užsuka įiems tinkančiais dangteliais.

4. Iš eilės į dubenėlį sudėkite mažas sagas, dideles sagas, raudonas sagas, mėlynas sagas. Paskui liepkite vaikui tuos pačius judesius pakartoti.

6. Vaikas suskirto sagas pagal spalvą, dydį, skylučių skaičių (sagas su dviem skylutėmis, su keturiomis skylutėmis).

5. Sėdėdamas prie stalo, ant kurio priberta įvairių rūšių makaronų (spiralinių, kriauklyčių, spagečių ir t. t.), vaikas į atskiras krūveles rūšiuoja vienodus makaronus.

7. Dalija pusiau kortų malką, paskui į atskiras krūveles sudeda širdis, būgnus, vynus, kryžius, valetus, damas, karalius ir tūzus.

8. Parodykite vaikui po keletą vieno, dviejų, penkių, dešimties, dvidešimties centų, vieno ir dviejų litų monetų. Liepkite jam surasti vienodo nominalo monetas.
9. Vaikas suskirsto į krūveles vienodas prekės ženklų ar parduotuvių akronimų etiketes, kurias iškirpote iš reklaminių skrajučių.
10. Iškirpkite skritulių, kvadratų, trikampių ir liepkite vaikui surūšiuoti vienodus karpinius.
11. Vaikas nuo mažiausio iki didžiausio rūšiuoja skirtingų dydžių skritulius. Pratimą pakartoja su kvadratais ir trikampiais.
12. Pagal dydį sudėlioja stiklines: nuo žemiausios iki aukščiausios arba nuo aukščiausios iki žemiausios.
13. Skirtingų storių knygas sudeda nuo ploniausios iki storiausios arba nuo storiausios iki ploniausios.

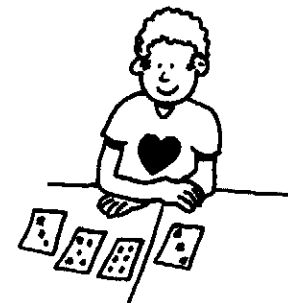
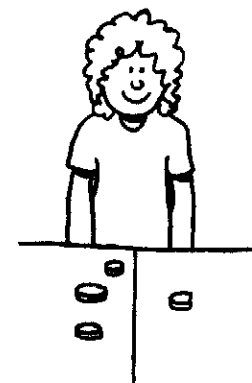
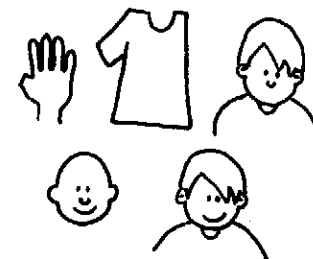
14. Su vaiku pažaiskite kortomis. Kiekvienas kaskart parodykite po kortą: tas, kuris turi geriausią kortą, t. y. kurio kortoje yra daugiausia piešinių, laimi. Naudokite kortas nuo tūzo iki dešimties.

VAIKAMS NUO KETVERIŲ IKI ŠEŠERIŲ METŲ

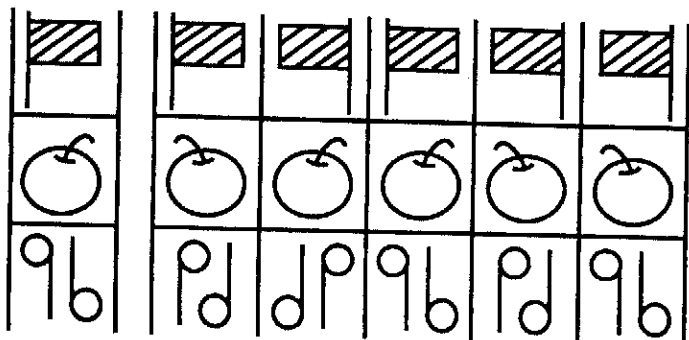
Prieš imdamiesi naujų pratimų, įsitikinkite, ar vaikas išmoko ankstesniuosius. Tarp ketverių ir šešerių metų vaikas ima sugebėti užpildyti trukstamas vietas, surasti du vienodus daiktus, kopijuoti pavyzdžius, išdėstyti ir nukreipti į vieną ar kita pusę daiktus, surasti kitokias detales ir t. t.

PRATIMAI

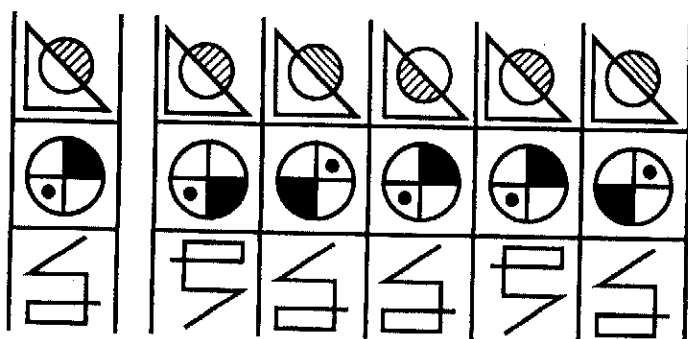
1. Nupieškite ranką su keturiais pirštais, megztinį su viena rankove, galvą be plaukų, veidą be nosies, be burnos, be ausų. Vaikas suranda, ko trūksta kiekviename piešinyje.
2. Ištieskite virvutę, kad ji stalą padalintų į dvi dalis. Kairėje jos pusėje padėkite vieno cento, o dešinėje – po vieną dešimties, penkių centų, lito ir vieno cento monetą. Dešinėje pusėje vaikas turi surasti tokią monetą, kokia yra kairėje. Pakartokite pratimą, tik šįkart kairėje pusėje padėkite vieną penkių, vieną dešimties centų, vieną lito ar vieną dvidešimties centų monetą. Žaidimą galite pajvairinti naudodami keturias monetas, iš kurių trys yra vienodos, o ketvirta – skirtinga. Vaikas turi surasti monetą, kuri skiriasi nuo kitų.
3. Paimkite kortas ir kairėje virvutės pusėje padėkite dviakę kortą, o dešinėje – triakę, penkakę ir dviakę kortą. Liepkite vaikui surasti tokią pačią kortą kaip ir kairėje. Pakartokite žaidimą su kiekviena korta.

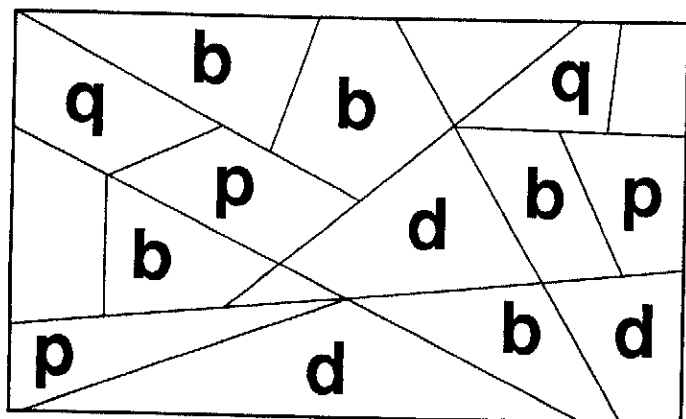
c) piešinius, kurie yra tokie patys kaip pirmas;

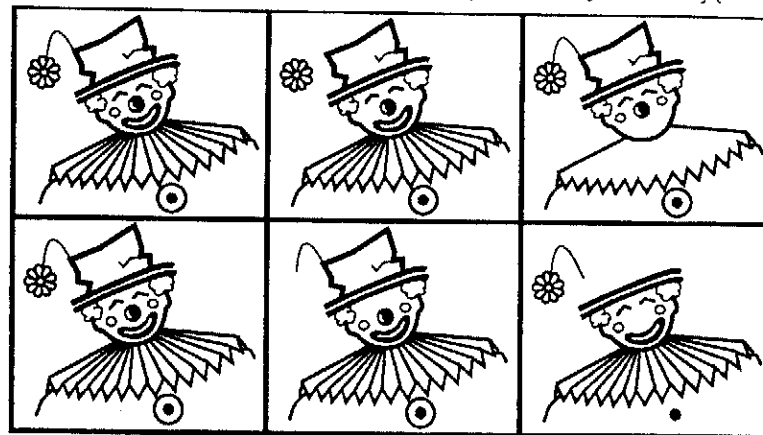
d) piešinius, kurie skiriasi nuo pirmo.

11. Vaikas nuspalvina tuos plotus, kuriuose pavaizduota „b“.

12. Vaikas nupiešia trūkstamas detales antrame ir trečiame paveikslėliuose, kad šie atitiktų kairėje esančią iliustraciją.

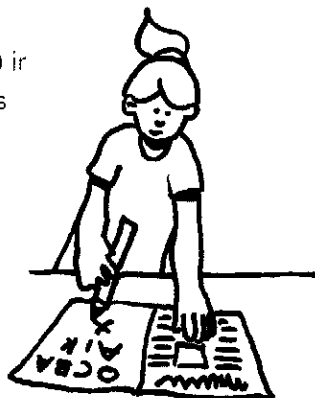
13. Didelėmis raidėmis ant kartono parašykite vaiko pavardę ir pakabinkite ant jo kambario sienos. Kasdien tą patį veiksma pakartokite, tik užrašykite jo šeimos nario ar draugo pavardę. Pasiteiraukite vaiko, kokio asmens pavardę jis norėtų išmolti. Kasdien liepkite jam surasti ir pasakyti užrašytas pavardes.

14. Išmokykite vaiką atpažinti tuos žodžius, kuriuos jis dažnai girdi ir mato: įmonių pavadinimus, prekės ženklus, kelių ženklus, geriamojo vandens prekės ženklus, restoranų, prekybos centrų, dantų pastos pavadinimus ir t. t.

15. Apžiūrinėdamas javainių, sausainių pakelių užrašus (juos galite pavadinti piešiniais), vaikas turi surasti tas pačias raides.

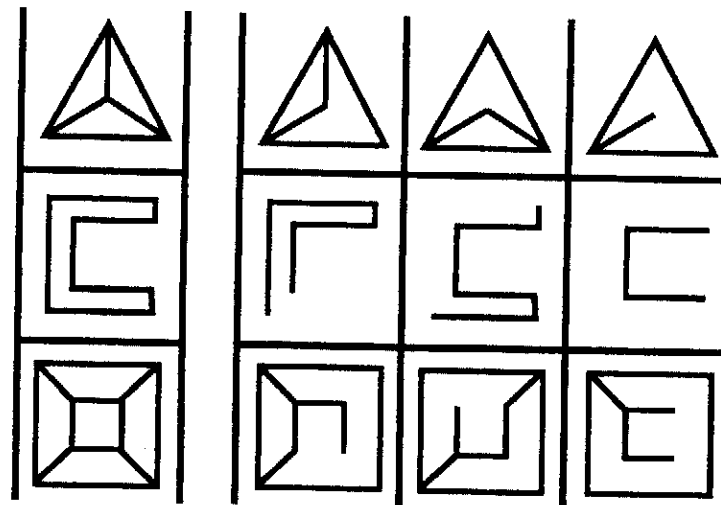
16. Laikraštyje parodykite raidę (piešinėlį) ir liepkite vaikui kryželiu pažymėti tokias pačias raides.

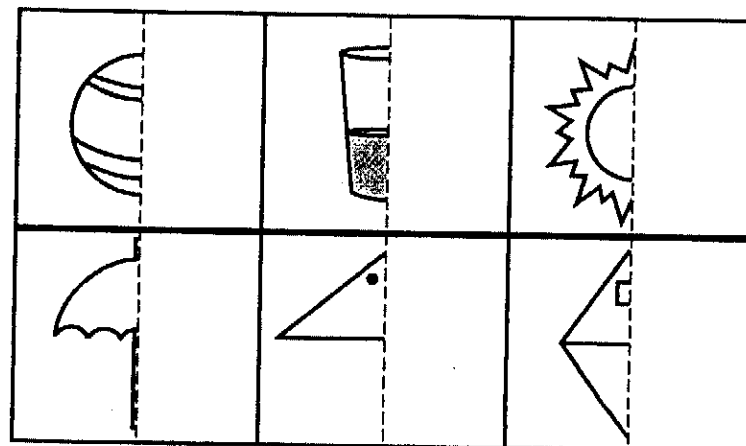
17. Iš sausų pusryčių, muilo ar kitų pakuočių iškirpkite raides. Kairėje virvutės pusėje padėkite vieną raidę, o dešinėje – keturias, nukreiptas į skirtingas puses, apverstas. Vaikas suranda kairės pusės raidelę dešinėje pusėje. Pavyzdžiai:

- a) E E E E E
- b) U U U U U
- c) T T T T T
- d) A A A A A

18. Vaikas dešinės pusės piešinius papildo pagal kairės pusės pavyzdžius.

19. Vaikas pabaigia piešinius dešinėje pusėje.

9 SKYRIUS

Regimoji atmintis

Regimoji atmintis yra sugebėjimas prisiminti kai kuriuos matytus daiktus ar formas. Vaiką reikia išmokyti šių įgudžių, nes tai padės išsiugdyti pagrindinius refleksus, būtinus mokantis skaityti ir rasyti. Jeigu vaikas pavyksta lengvai prisiminti tai, kaip išdėstyti visokie vaizdai, jis taip pat lengvai prisimins raidžių išdėstymą, žodžių tvarką sakinyje ir prisimins kai kuriuos tekstus bei skaičiuotes. Svarbiausia, kad vaikas susikurtus vizualinius vaizdus suvoktų ir juos prisimintų.

PRIEMONĖS

PASAKŲ KNYGELĖ, KAMUOLYS, VIRVĖ, KORTOS, PAVEIKSLĖLIAI, SAGOS, GEOMETRINĖS FIGŪROS, KONSERVŲ DĖŽUTĖS, DANTŲ KRAPŠTUKAI, RAIDĖS, DRABUŽIAI.

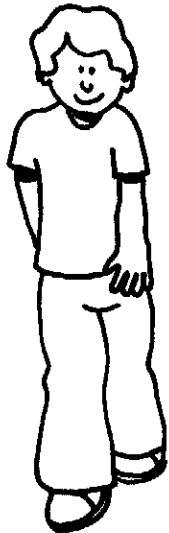
DVEJŲ METŲ IR VYRESNIEMS VAIKAMS

Labai svarbu pratimus, lavinančius vaiko atmintį, daryti, kai tik jam sueina dveji metai. Kad sustiprintumėte šį gebėjimą, turite pasinaudoti visomis kasdienio gyvenimo situacijomis. Žemiau pateikti pratimai pritaikyti dvimečiams ir vyresniems vaikams. Tačiau gali būti, kad pačius sunkiausius pratimus galės atlikti tik penkeriu ar šešerių metų vaikai.

PRATIMAI

1. Nueikite tam tikrą atstumą. Jus stebėdamas vaikas pakartoja tą patį nuotolį.
2. Kambaryje vaikui matomoje vietoje paslėpkite daiktus. Liepkite juos surasti. Kai jis jus, liepkite juos surasti tokia eilės tvarka, kokia jus paslėpėte.

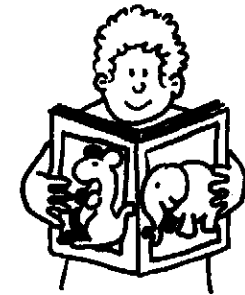
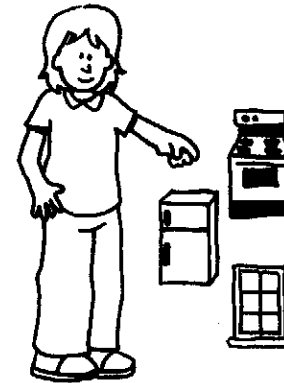

3. Atlikite skirtingus judesius ir liepkite vaikui juos iš eilės pakartoti.

Pavyzdžiai:

- a) pakelkite rankas, plokite rankomis;
- b) pašokite, atsiklaupkite ant vieno kelio;
- c) užsidėkite rankas ant galvos, ant pečių, ant kelių;
- d) atsiklaupkite ant abiejų kelių, atsistokite, apsisukite;
- e) uždėkite rankas ant kelių, pašokite, palenkite galvą.

4. Išvardykite tris nejudančius daiktus kambaryje (pavyzdžiui, langas, šaldytuvas, stalas) ir liepkite vaikui prieiti prie jų pagal išvardijimo eilę.
5. Vaikas žiūrinėja savo pasakų knygą ir vardija joje matomus gyvūnelius ar personažus.

6. Parodykite tam tikrą skaičių pirštų (ne daugiau kaip penkis), po to paslėpkite juos. Vaikas parodo tą patį skaičių pirštų.
7. Pakeikite kamuolį aukštyn, nuleiskite žemyn, ištieskite priešais save, paslėpkite už savęs. Liepkite vaikui visa tai pakartoti ta pačia tvarka.

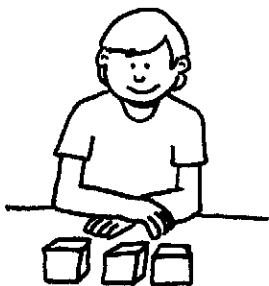

8. Apsivilkite įvairiais drabužiais (pavyzdžiui, užsidėkite kepurę, užsimaukite pirštines, užsiriškite skarelę, užsivilkite megztinį ir t. t.). Nusivilkite vieną drabužį ir liepkite vaikui įvardyti, ko trūksta.

9. Parodykite vaikui du daiktus, paslėpkite vieną jų ir liepkite pasakyti, kuris daiktas pradingo. Pratimą kartokite su vis daugiau daiktų.

10. Kai esate, pavyzdžiui, virtuvėje, paprašykite vaiko apibūdinti, koks yra jo kambarys, kokios spalvos jo lovatiesė, kokios svetainės spalvos ir kaip joje išdėstyti daiktai, kokios vonios spalvos, kas yra ant... sienos. Užduokite panašių klausimų, susijusių su senelių, dėdžių, tetų ir kt. namais.

11. Ant stalo išrikiuokite tris daiktus. Liepkite vaikui nisisukti ir perstatykite juos. Vaikas juos turi sudėti taip, kaip buvo iš pradžių.

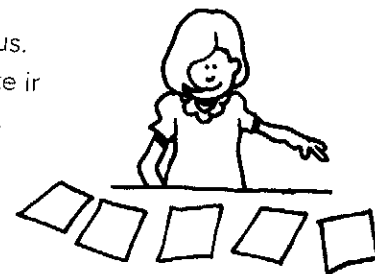
12. Tris skirtingas kortas padėkite tam tikra tvarka: pavyzdžiui, tūzą, karalių, penkakę. Surinkite jas ir liepkite vaikui ta pačia tvarka sudėti iš naujo. Įvairinkite žaidimą, parinkdami skirtingas kortas.

13. Iš žurnalo iškirpkite tris paveikslėlius ir išdėstykite juos ant stalo. Paprašykite vaiką juos įsidėmėti. Surinkę liepkite sudėti tokia pačia tvarka. Kai vaikui pavyks šį pratimą atlikti, didinkite paveikslėlių skaičių.

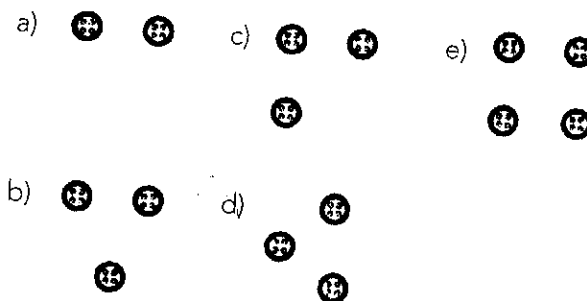

14. Parodykite vaikui penkis paveikslėlius. Kai jis gerai juos įsidėmės, apverskite ir paklauskite, kuriame yra, pavyzdžiui, saulė, pyragas ir kt.

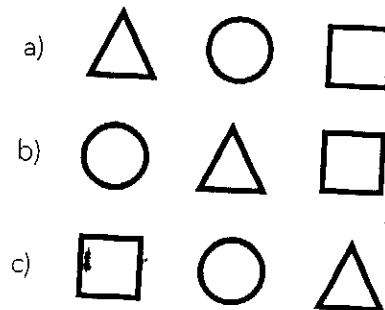
15. Ant stalo padėkite dvi, tris ar keturias sagas (galite pasinaudoti duotais pavyzdžiais). Surinkite jas ir paraginkite vaiką išdėlioti tokia pačia tvarka.

Pavyzdžiai:

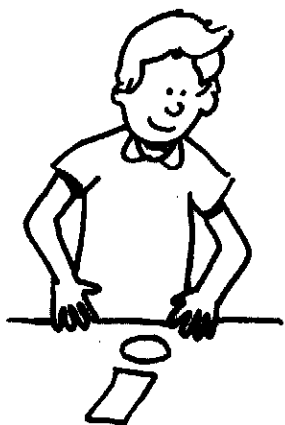
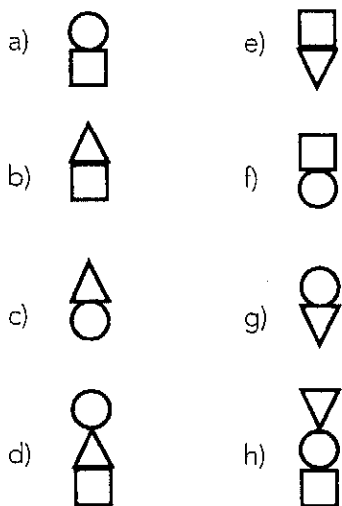
16. Iš kartono iškirpkite apskritimą, kvadratą, trikampį ir išdėliokite juos tam tikra tvarka. Vaikas turi atmintinai sudėstyti figūras taip, kaip buvo.

Pavyzdžiai:

17. Iš geometrinių figūrų sukompnuokite piešinį. Vaikas įsimenta ir atkuria tą patį piešinį.

Pavyzdžiai:

18. Parodykite vaikui du pasakų knygelės puslapius ir paklauskite, ką jis matė pirmame puslapyje, o paskui antrame (pirmas puslapis visada yra kairėje pusėje).

19. Parodykite vaikui tris įvairių dydžių konservų dėžutes. Jas paslėpę, pasiteiraukite vaiko, kas buvo didelėje, mažoje ir vidutinio dydžio dėžutėje.

20. Padarykite korteles, panašias į žemiau pateiktus pavyzdžius. Trumpai parodykite kortelę ir, paslėpę ją, liepkite vaikui iš eilės išvardyti piešinė. Pradėkite nuo kortelės, turinčios tris detales, ir pamažu užduotį sunkin.

Pavyzdžiai:

a) įvairūs piešinėliai;

b) spalvos;

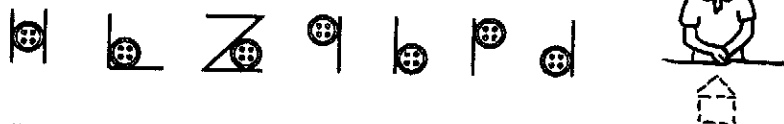

c) geometrinės figūros.

21. Iš dantų krapštukų ir sagų sukurkite piešinuką, po to jį išardykite ir liepk vaikui atkurti tą patį.

Pavyzdžiai:

22. Iš virvės ant grindų padarykite kokį nors maršrutą. Leiskite vaikui jį įsidėr paskui virvę paaimkite. Vaikas atmintinai turi nueiti maršrutą.

Pavyzdžiai:

23. Ant lapo nupieškite skirtingas figūras. Vaikas įsidėmi pavyzdžius ir paskui atminties juos pakartoja.

Pavyzdžiai:

› Parenkite savo vaiką mokyklai

20. Užriškite vaikui akis ir pavedžiokite po namus. Vaikas, kaskart jums sustojus, spėja, kur yra.

21. Dėliokite dvi raides (piešinėlius) įvairiais būdais. Jas paėmę, liepkite vaikui atkartoti.

Pavyzdžiai:

- a) U U
- b) U U
- c) T H
- d) U U
- e) C U
- f) H H
- g) U U
- h) T T
- i) T H

10 SKYRIUS

Klausos gebėjimas atskirti

Klausos gebėjimas atskirti yra pagrindinis kalbos suvokimo elementas. Tam tikrų kalbos sunkumų kyla tuomet, kai vaikas neskiria garsų ir jų sekos. Visų pirma klausos gebėjimas atskirti prasideda nuo triukšmo. Turime atkreipti vaiko dėmesį į jam įprastą triukšmą ar garsus, kurie kyla namie, lauke, gyvūnų skleidžiamus garsus ir t. t. Vaikas turėtų juos skirti. Pratimai bus susiję su garsumu, garso intensyvumu, trukme ir kaita.

Vaikas, galįs atskirti garsus ir triukšmą (šauksmą, bildesį), greičiau suvoks tarp grafinių ženklų (raidžių) ir verbalinių ženklų (ištariamų garsų) egzistuojantį ryšį, taigi lengviau išmoks skaityti, rašyti bei kalbėti ir taip išvengs raidžių bei garsų painiojimo.

PRIMONĖS

LAIKRODIS, POPIERIUS, PUODAS, VIRTUVĖS RAKANDAI, PIEŠTUKAI, SAGOS, ŠIAUDELIAI, DANTŲ KRAPŠTUKAI, GYVŪNĖLIŲ ILIUSTRACIJOS.

DVEJŲ METŲ IR VYRESNIEMS VAIKAMS

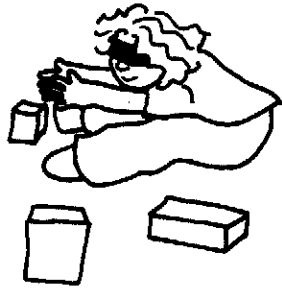
Žemiau pateikiami pratimai yra pritaikyti dvimečiams ir vyresniems vaikams. Tačiau gali būti, kad pačius sunkiausiai galės atlikti tik penkerių ar šešerių metų vaikai.

RATIMAI

1. Jūsų paprašytas vaikas įvardija laikrodžio tiksėjimą, tekančio vandens garsą, automobilio, lėktuvo, didelio sunkvežimio, motociklo ūžesį, policijos sirenų, uždaromų durų sukeltą triukšmą. Jis taip pat įsiklauso į garsus, kurie kyla barškinant į stalą, glamžant popierių, trepsint, plojant rankomis, beldžiant į duris ir t. t.

2. Šalia vaiko, užrištomis akimis sėdinčio ant žemės, padėkite kelis daiktus. Atsisėskite per metrą nuo jo ir tuomet atsargiai pabandykite paimti vieną iš daiktų. Jeigu vaikas jus išgirsta, bando daiktą pagriebti.

3. Mėgdžiojate gyvūnų (katės, vištos, pelėdos, šuns, kiaulės, karvės, anties, arklio ir kt.) skleidžiamus garsus, o vaikas atkartoja.

4. Užrištomis akimis vaikas atpažįsta skirtingus jūsų skleidžiamus garsus (galite ploti rankomis, uždaryti duris, atsukti vandens čiaupą, barškinti į stalą, glamžyti popierių, pūsti į butelį siauru kakleliu ir t. t.). Pakartokite pratimą su gyvūnėlių skleidžiamais garsais.

5. Parodykite vaikui paveikslėlius, kuriuose pavaizduoti įvairūs gyvūnėliai. Liepkite pamėgdžioti jų skleidžiamus garsus.

6. Užriškite vaikui akis ir sušukite. Vaikas bando jus surasti.

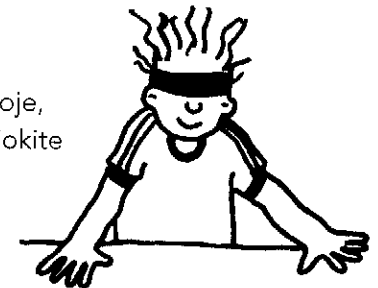

7. Užriškite vaikui akis ir šūktelkite stovėdami prieš jį ir už jo. Vaikas turi atspėti, iš kurios pusės sklinda garsas.

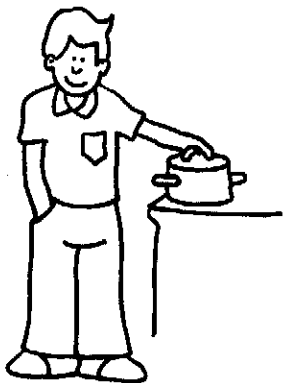

8. Vaikas nugara atsiremia jums į nugarą. Kai švilptelite, jis atsisėda, kai uždainuojate, pašoka, kai sutrepsite koja, atsitupia. Pratimą galite pajavairinti kitais garsais, ūžesiais, bildesiais ar gyvūnų skleidžiamais garsais. Keiskite ir nurodymus.

9. Užriškite vaikui akis, atsistokite tai vienoje, tai kitoje kambario vietoje ir pamėgdžiokite gyvūnų „kalbą“, tai yra jų skleidžiamus garsus. Vaikas turi atspėti, ar garsas sklinda iš toli, ar iš arti.

Vaikas turi pasiklausyti **ilgų** ir **trumpų** garsų: kai daužomas puodo dangtis, garsas sklinda **ilgai**, kai daužoma į stalą, garsas sklinda **trumpai**. Užriškite vaikui akis ir klausinėkite, ar jūsų skleidžiamas garsas yra **ilgas**, ar **trumpas**.

11. Vaikas turi pasiklausyti **stiprių** garsų ir **silpnų** garsų: kai į stalą daužoma su koku nors virtuvės rakandu, garsas yra **stiprus**, o kai į jį stuksenama pieštuku, garsas yra **silpnas**. Užriškite vaikui akis ir pasiteiraukite, ar jūsų skleidžiamas garsas yra **stiprus**, ar **silpnas**.

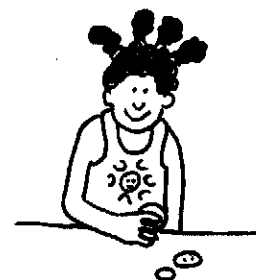
Imituokite **žemą** balsą ir **aukštą** balsą. Išgirdęs **žemą**, vaikas nuleidžia ranką, išgirdęs **aukštą**, ją pakelia.

13. Tarkite **ilgus** garsus ir **trumpus** garsus. Kai garsas tariamas **ilgai**, vaikas ant stalo padeda pusę šiaudelio, kai tariamas **trumpai** – dantų krapštuką.

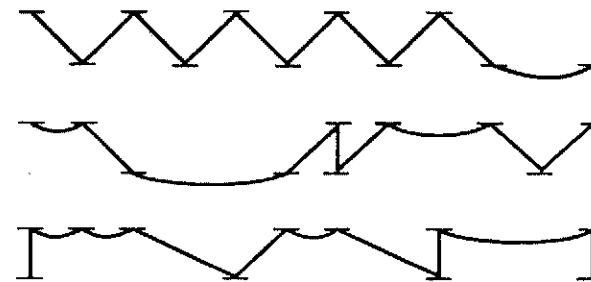
14. Sukelkite **didelį** triukšmą ir **mažą** triukšmą. Kai keliamas triukšmas yra **didelis**, vaikas ant stalo padeda didelę sagą, o kai **mažas** – mažą sagą.

15. Sukelkite **didelį** triukšmą ir **mažą** triukšmą. Kai triukšmas yra **didelis**, vaikas atsitupia, kai **mažas** – atsistoja. Progai pasitaikius du kartus iš eilės patriukšmaukite vienodai.

16. Vaikas pagal pavyzdžius išgauna **žemą** garsą ir **aukštą** garsą: kai linija yra apačioje, jis skleidžia **žemą** garsą, kai ji viršuje – **aukštą** garsą.

17. Lėtai tardami pasakykite vaikui du žodžius ir paklauskite jo, kuris yra ilgesnis, o kuris trumpesnis. Galite jam pasakyti tarpusavyje susijusius žodžius.

Pavyzdžiai:

a) radijas, televizija;	b) gatvė, namelis;
c) filmas, kamera;	d) lietpaltis, botai;
e) pirmas, tryliktas;	f) koja, nugara;
g) tvorelė, kiemas;	h) tulpė, ramunė;
i) oranžinė, mėlyna;	j) vilna, nailonas.

- 18.** Šokoladas – tai labai skanu: mmm... (vaikas glosto pilvą tuo pat metu sakydamas šį garsą). Paklauskite vaiko, kuriuose iš šių žodžių jis girdi garsą „m“: plaktukas, kamuolys, avinas, minkštas, suknelė, malūnas, obuolys ir t. t.

- 19.** Pāmėgdžiokite bitės zvimbimą: zzz... Vaikas turi nustatyti, kuriuose iš pateiktų žodžių jis girdi minėtą garsą: stiklinė, zuikis, vynuogė, zigzagas, parduotuvė, kėdė, sunkvežimis, televizija, zoologijos sodas ir t. t.

- 20.** Sustaukite kaip vilkas: ūūū... Vaikas turi pasakyti, kuriuose žodžiuose jis girdi garsą „ū“: lėlė, papūga, lapas, rūta, jūra, takelis, rūkas, pūga, liūtas ir t. t.

- 21.** Imituokite varikliuko ūžesį: rrr... Liepkite vaikui pasakyti, girdi jis šį garsą ar ne išvardytuose žodžiuose: žiurkė, višta, karalius, ryžiai, stalas, radijas, botai, bateliai, kelias ir t. t.

- 22.** Pasakykite žodį ir liepkite vaikui sugalvoti analogišką pavyzdį – kitą žodį, kuris rimuojasi su jūsiškiu. Pavyzdžiai: ratas – batas, tiltas – miltai, malti – kalti ir t. t.

Kitas variantas: išstarkite du žodžius ir paklauskite vaiko, ar jie rimuojasi.

- 23.** Pasakykite vieną žodį ir liepkite vaikui rasti kitą žodį, kuris prasideda tuo pačiu garsu. Pavyzdžiui: antis – avis, mašina – mama ir t. t.

Kitas variantas: išstarkite du žodžius ir paklauskite vaiko, ar jie prasideda tuo pačiu garsu.

- 24.** Pasakykite vaikui, kad jūs paseksite jam pasaką, kurioje dažnai kartosis vienas žodis. Jis turi įsidėmėti šį žodį.

- 25.** Įrašykite pasaką. Vaikas žiūrinėja knygelę, klausydamasis įrašo. Jeigu jūsų vaiką prižiūri kitas asmuo, tai tikrai puikus sumanymas – prieš miegą išgirdęs vieno iš tėvų balsą vaikas ramiau užmigs.

11

SKYRIUS

Girdimoji atmintis

Klausos atmintis taip pat labai svarbi, nes jeigu nori išmokyti taisyklingai rašyti, vaikas turi įsiminti, atskirti, rinkamai pakartoti garsus, šauksmą, užesį, būdovę. Tačiau negalima vaiko šių dalykų mokyti, jeigu jis neišdėmi paprastų garsų, pavyzdžiui, gyvūnėlių skleidžiamų garsų, neskiria ilgų ir trumpų, stiprių ir silpnų garsų ir t. t.

PRIEMONĖS

TUALETINIO POPIERIAUS RITINĖLIAI, PASAKŲ KNYGELĖS, LAIKRAŠTIS, PAVEIKSLĖLIAI, DANTŲ KRAPŠTUKAI.

DVEJŲ METŲ AR VYRESNIEMS VAIKAMS

Toliau pateikiami pratimai yra pritaikyti dvimečiams ir vyresniems vaikams. Tačiau gali būti, kad pačius sunkiausius pratimus galės atlikti tik penkerių ar šešerių metų vaikai.

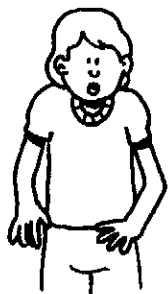
Nuo dvejų svarbu daryti vaiko atmintį lavinančius pratimus. Todėl, norint suformuoti ir sustiprinti šį gebėjimą, reikia pasinaudoti visomis kasdienėmis situacijomis.

PRATIMAI

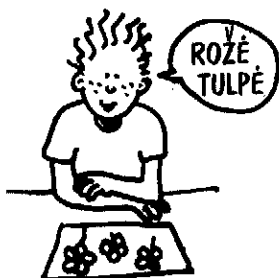
1. Naudodami tualetinio popieriaus ritinėlį, išgaukite įvairius garsus. Vaikas turi pakartoti tuos pačius garsus.

3. Su vaiku dainuokite „Drum drum drumbacėlė“. Padarykite keletą įrašų: vieną – jūsų abiejų dainavimo, kitą – vieno vaiko.

4. Žaiskite žaidimą „Pamėgdžiok mane“. Išvardykite keletą gėlių. Po to jų pavadinimus iš eilės vardija vaikas. Pakartokite žaidimą sukeisdami juos vietomis.

Pavyzdžiai:

- a) rožė, tulpė;
b) tulpė, ramunė;

2. Imituokite gyvūnelių (paukščio, pelės, avino, katino, šuns, pelėdos, kiaulės ir kt.) skleidžiamus garsus ir liepkite vaikui juos iš eilės pakartoti. Pradėkite nuo dviejų garsų, kai vaikas juos pakartoja, pridėkite dar vieną.

- c) lelija, rožė; d) alyva, gvazdikas;
e) rožė, lelija, tulpė; f) gvazdikas, tulpė, ramunė;
g) alyva, rožė, tulpė; h) tulpė, lelija, mimoza.

5. Pakartokite „Pamėgdžiok mane“ žaidimą su gyvūnelių pavadinimais.

Pavyzdžiai:

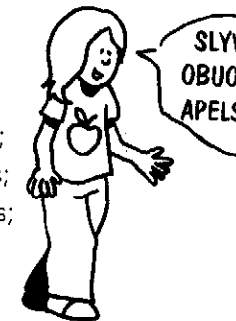
- a) šuo, katinas; e) karvė, kiaulė, šuo;
b) arklys, avinas; f) dramblys, lokys, triušis;
c) antis, višta; g) katinas, višta, gaidys;
d) gaidys, vėžlys; h) žirafa, liūtas, tigras.

6. Pakartokite žaidimą „Pamėgdžiok mane“ su vaisių pavadinimais.

Pavyzdžiai:

- a) obuolys, apelsinas; e) avietė, mėlynė, persikas;
b) slyva, persikas; f) slyva, obuolys, apelsinas;
c) kriaušė, vynuogė; g) citrina, obuolys, bananas;
d) bananas, braškė; h) kriaušė, apelsinas, greipfrutas.

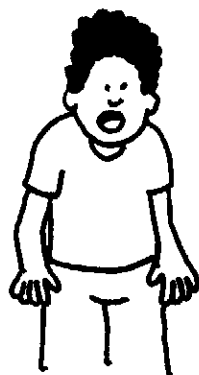
7. Pasakų knygelėje parinkite du žodžius ir liepkite vaikui juos iš eilės kartoti. Kaskart, kai vaikui pavyksta sėkmingai pakartoti, pridėkite dar po žodį.

8. Vaikas pakartoja trumpą sakinį, kurį garsiai perskaitėte laikraštyje.

Pasekite vaikui pasaką ir paskui užduokite jam klausimų iš girdėto teksto.

• Vaikas garsiai, tyliai, apygarsiai kartoja jūsų tariamus kokių nors garsus.

Pavyzdžiai:

- a) A (garsiai), A (apygarsiai), A (tyliai);
- b) Ū (tyliai), Ū (apygarsiai), Ū (garsiai);
- c) I (apygarsiai), I (garsiai), I (tyliai).

• Išstarkite du panašiai skambančius žodžius ir liepkite vaikui juos pakartoti.

Pavyzdžiai:

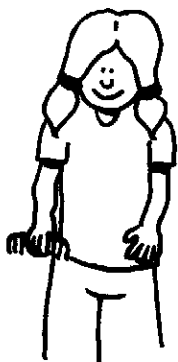
- a) ponia – vonia; b) tonas – fonas;
- c) traukinys – židiny; d) dangus – vangus;
- e) senas – geras; f) daro – varo;
- g) grynas – vynas; h) minia – giria.

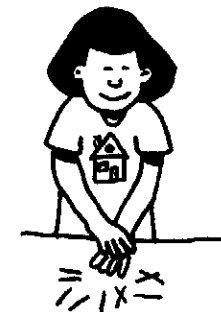
DANGUS, VANGUS

• Vaikas paeiliui atlieka visus jūsų nurodytus judesius. Pradėkite nuo dviejų, pavyzdžiui: „Nueik paimti šukų ir grįžęs atsisėsk.“

13. Atlikite skirtingus veiksmus ir liepkite vaikui juos paeiliui kartoti. Pavyzdžiui, sušukite: ūūū..., pabelskite į stalą, suplokite rankomis.

14. Suplokite rankomis ir liepkite vaikui ant stalo padėti tiek dantų krapštukų, kiek išgirdo plojimų. Pradėkite nuo dviejų plojimų, o vaikui tiksliai atlikus pratimą suplokite vis daugiau kartų.

15. Pabelskite į stalą. Po kiekvieno beldimo ant lapo vaikas nupiešia vertikalią brūkšniuką. Beldžiant labai svarbu laikytis ritmo.

Pavyzdžiai:

- a) II b) III c) IIII d) IIIII e) IIIII II
- f) III III g) II I h) I III i) II I II I II
- j) I II III k) III II l) IIII II II

16. Vaikas paskui jus kartoja skaičių sekas.

Pavyzdžiai:

- a) 3 5 8 2 b) 9 4 7 5 c) 9 2 3 8
- d) 8 5 4 7 e) 6 1 8 3 4 f) 5 8 3 2 1
- g) 4 2 8 7 6 h) 3 9 6 7 1 i) 3 0 5 1 0 5
- j) 4 7 0 2 8 6 k) 1 5 3 9 7 6 l) 7 0 4 6 1 9

17. Sugalvokite trumpą sakiniuką ir pridėdami po žodį jį pratęskite. Sakinį visada turite pradėti nuo pradžių.

Pavyzdys:

Jūs sakote: „Katinas yra švelnus.“

Vaikas papildo: „Katinas yra švelnus, mažas.“

Jūs sakote: „Katinas yra švelnus, mažas, baltas.“

Vaikas tęsia toliau: „Katinas yra švelnus, mažas, baltas, mielas.“

12 SKYRIUS

Dėmesys

Kad vaikas sėkmingai mokytųsi, būtina jį parengti suvokti busimas žinias. Todėl reikia ugdyti vaiko dėmesingumą: būdamas dėmesingas sau, jis bus atidus ir ką nors veikdamas. Dėmesys – tai sąmonės pasirengimas mokytis ar atlikti užduotį, sąmoningai susikoncentruojant į kokį nors dalyką ir atsikratant visų pašalinių minčių ar veiklų.

Šiame skyriuje pateikti pratimai išmokys vaiką susitelkti ir lavins jo klausą. Todėl būdamas dėmesingas jis sėkmingai pradės mokytis mokomųjų dalykų.

Jei vaikas išsiblaškęs, t. y. negali susikaupti ar ilgiau išlaikyti dėmesio, jis nesugeba priimti per pamoką mokytojo teikiamos informacijos. Dėl to atsiranda žinių spragų. Dažnai išsiblaškymas atsiranda dėl motorikos nestabiliumo.

PRIEMONĖS

PIEŠTUKAS, VIRTUVĖS RAKANDAI, PASAKŲ
KNYGELĖS, SAGOS, DANTŲ KRAPŠTUKAI,
SPALVOTI KARTONO LAPAI, GEOMETRINĖS
FIGŪROS, LANGUOTI POPIERIAUS LAPAI.

DVEJŲ METŲ AR VYRESNIEMS VAIKAMS

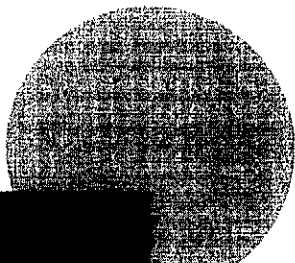
Toliau pateikiami pratimai pritaikyti dvimečiams ir vyresniems vaikams. Tačiau gali būti, kad pačius sunkiausius galės atlikti tik penkerių ar šešerių metų vaikai.

PRATIMAI

1. Vaikas padeda galvą ant stalo ir klausosi namuose bei lauke sklindančių garsų. Paskui pasako, ką girdėjo.
2. Vaikas tyliai žingsniuoja po kambarį.
3. Pasiūlykite vaikui įvairių situacijų ir pabrėžkite, kad kai pasakysite „sustok“, jis turi sustingti, o kai pasakysite „judėk“, turi tęsti savo tuo metu atliekamą veiksmą.

Situacijų veiksmų pavyzdžiai:

- a) šliaužia kaip kirminas;
- b) krypuoja kaip antis;
- c) šoka kaip balerina;
- d) šokinėja kaip kengūra.

4. Jūs plojate, o vaikas žingsniuoja po kambarį. Kai tik nustojate ploti, jis sustingsta. Pakartokite pratimą taip: vaikas eina tiesia linija, nenukrypdamas nuo jos, o paskui grįžta atbulas.
5. Bėgioja po kambarį ir sustoja, kai jam parodote pieštuką.

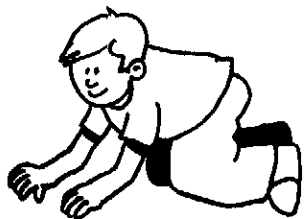
6. Ką nors vaikui pašnabždėkite ir liepkite pakartoti.
7. Atsisėskite priešais vaiką ir rankomis rodykite įvairius judesius. Vaikas jus stebi ir kartoja tą patį.

Pavyzdžiai:

- a) sulenkite ir atlenkite rankas;
 - b) išskėskite pirštus;
 - c) pasisveikinkite;
 - d) sulenkite ir ištieskite nykščius;
 - e) „skambinkite pianinu“ ant kelių;
 - f) sprigtuokite.
8. Jūs plojate rankomis, o vaikas vaikšto kaip katinas,

kai nustojate ploti, jis šokinėja kaip triušis.

9. Savo pasakų knygelėse vaikas ieško gyvūnėlių su dviem kojomis, keturiomis kojomis; gėlių ir vaisių.

0. Jūsų paprašytas vaikas iš eilės atlieka tam tikrus veiksmus.

Pavyzdžiai:

- atsigula ant pilvo, atsiklaupia, atsigula ant nugaros;
- atsisėda, atsigula ant nugaros, atsistoja už kėdės;
- nugara atsiremia į sieną, atsiklaupia, pasisuka veidu į sieną.

1. Kai parodote šaukštelį, vaikas žingsniuoja ištempęs kaklą kaip žirafa, kai parodote šakutę, atsisėda ant kėdės, kai parodote peilį, rangosi kaip gyvatė.

2. Kai pakeliate ranką, vaikas žingsniuoja, kai suplojate rankomis, jis šokinėja ant pirštų galiukų, kai sukryžiuojate rankas, eina atbulas.

3. Paruoškite raudoną, mėlyną ir žalią korteles. Kai parodote raudoną kortelę, vaikas eina keldamas kelius, kai parodote

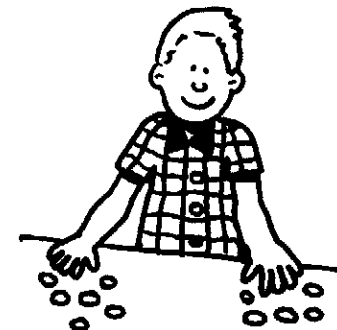
mėlyną kortelę, jis šokinėja ant vienos kojos, o kai parodote žalią kortelę, jis ropoja.

14. Paruoškite įvairių spalvų kartono lapų. Tris lapus keletą sekundžių parodykite ir paslėpę liepkite vaikui iš eilės išvardyti jų spalvas. Tęskite pratimą, pridėdami vis daugiau kartono lapų.

15. Liepkite vaikui ant stalo iš kairės į dešinę išrikiuoti sagų eilę.

Pavyzdžiai:

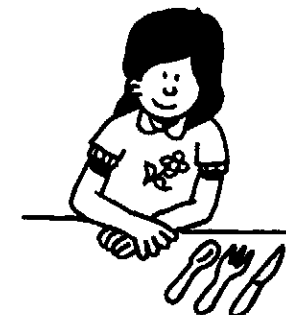
- viena mėlyna, viena raudona;
- viena juoda, viena geltona;
- viena raudona, dvi mėlynos;
- viena balta, viena juoda;
- dvi raudonos, viena geltona;
- dvi juodos, dvi mėlynos.

16. Kai sulenkiate ranką, vaikas ant stalo padeda sagą, kai ištiesiate, padeda dantų krapštuką, kai parodote du pirštus, padeda pieštuką.

17. Ant stalo tam tikra tvarka padėkite šaukštą, šakutę ir peilį. Surinkite juos ir liepkite vaikui išdėlioti tokia pačia tvarka.

8. Ant stalo išdėliokite įvairių daiktų. Vaikas akimirką atidžiai juos apžiūri, o paskui nosisuka. Sukeiskite daiktus vietomis ir pasiteiraukite jo, kas pasikeitė. Žaidimą kartokite vietomis sukeisdami, pridėdami vis daugiau daiktų, kai tik vaikui pavyksta tiksliai atlikti užduotį.

9. Vaikas ant languoto popieriaus lapo piešia sutartinius garsų ženklus. Pagal žemiau pateiktus pavyzdžius iš anksto paruoškite savo sutartinių ženklų diktantus. Labai svarbu barbenti (daužyti, ploti) tokiu pat tempu. Pradėkite nuo penkių minučių ir tęskite iki penkiolikos.

Pavyzdžiai:

- daužote puodą;
- beldžiate į stalą;
- ⊕ plojate.

○	○	—	○	⊕	—
○	⊕	⊕	—	○	—
—	○	⊕	—	○	⊕

⊕	○	—	—	⊕	⊕
○	—	○	—	⊕	—
—	○	⊕	○	○	—

10. Sukurkite žodžių iš trijų–penkių skiemenų ir liepkite vaikui juos pakartoti.

Pavyzdžiai:

a) radėblis;	b) kontrafilas;
c) argibolas;	d) trikoparas;
e) oprumedas;	f) blūtavertas;
g) karizotelis;	h) puloniferas.

21. Skaitykite vaikui tekstą ir liepkite suploti rankomis kaskart, kai jis išgirs gyvūnelio, žmogaus, gėlės ir t. t. pavadinimą (galima po truputį kurti tekstą).

Pavyzdys:

Vakar mačiau šunį, kuris vijosi kaimynų katiną. Šis įžūlus katinėlis suėdė tris žuvis ir mažą paukštelį. Šuo greitesnis už ėriuką, bet mažesnis už arklį. Mačiau kumelę ir arklį. Jie šuoliavo pievoje su savo draugu kiškiu. Kiškis bėga greičiau už vėžlį, bet jis išsiblaškęs.

22. Kai parodote kvadratą, languoto popieriaus lape langelyje vaikas pažymi +, kai parodote trikampį, pažymi X, o kai parodote apskritimą, pažymi • (tašką). Geometrines figūras rodykite tuo pačiu tempu. Savo diktantų lapus pasiruoškite iš anksto.

Kodai: □ = ⊕
 △ = X
 ○ = •

⊕	•	X	•	X	⊕
•	•	X	⊕	•	X
⊕	•	X	X	•	⊕

•	⊕	•	X	X	•
⊕	•	X	•	•	⊕
X	•	X	⊕	•	X

atpažinti šias geometrines figūras: apskritimą, kvadratą, stačiakampį ir trikampį;
šmokti lyginamųjų žodžių, kaip antai: mažai, daug, tiek pat, ygu, toks pat ilgis, storis, visiškai, iš dalies;
šmokti formuoti aibes, grupuoti daiktus pagal kiekį, dydį, ilgį, storį, plotį ar pagal kitokius požymius;
atpažinti skaičius nuo vieno iki dešimties.

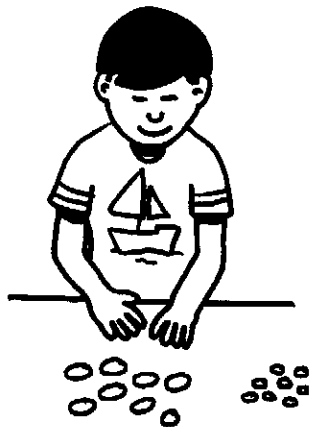
POPIERINĖS GEOMETRINĖS FIGŪROS, SAGOS, VAŠKINĖS KREIDELĖS, ŽURNALAI, KATALOGAI, PASAKŲ KNYGELĖS, MEDŽIAGA, PLASTILINAS, VILNONIAI SIŪLAI.

VEJŲ METŲ AR VYRESNIEMS VAIKAMS

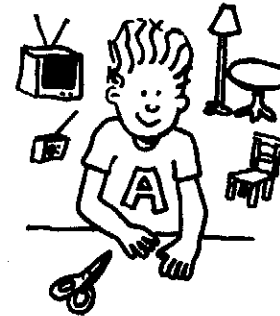
Šiuose pateikiami pratimai yra pritaikyti dvimečiams ir vyresniems vaikams. Tačiau gali būti, kad pačius sunkiausius pratimus galės atlikti penkerių ar šešerių metų vaikai.

PRATIMAI

Šis vaikas jums padeda išrūšiuoti sagas. Padėkite šalia raudoną sagą, akcentuokite sagos spalvą ir liepkite jam išrinkti visas raudonas sagas. Padėkite mėlyną sagą ir liepkite išrinkti visas mėlynas sagas. Tęskite pratimą su geltonomis, baltomis, žaliomis, oranžinėmis ir kt. sagomis. Paskui liepkite vaikui parodyti raudonas, mėlynas, geltonas sagas ir t. t.

2. Vaikas namuose turi surasti raudonų, mėlynų, geltonų, žalių daiktų. Jeigu neprisimena spalvos, parodykite jam raudoną sagą ir liepkite surasti visus daiktus, kurie yra raudoni kaip saga.

3. Vaikas piešia ir spalvina raudonas, mėlynas, geltonas ir kt. sagas.

4. Iš žurnalų iškerpa raudonus, mėlynus, geltonus, žalius ir oranžinius daiktus. Klijuoja juos savo sąsiuvinyje – kiekvienos spalvos vis kitame puslapyje.

5. Iš žurnalų vaikas iškerpa:
- gyvūnėlių;
 - maisto produktų;
 - drabužių;
 - baldo;
 - visokių riedančių daiktų (dviračių, kūdikių vežimėlių, automobilių ir t. t.).

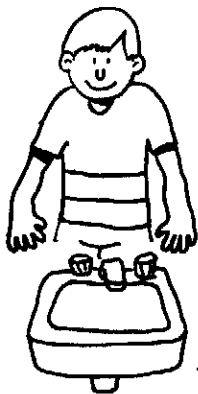
Visus šiuos elementus klijuoja savo sąsiuvinyje ir vieną po kito vardija.

Iš pradžių vaikas vardija karštus daiktus ir maisto produktus, o paskui šaltus daiktus ir maisto produktus.

Vaikas vardija viską, kas yra vonios kambaryje, virtuvėje, svetainėje ir kt. Mokykite vaiką tikslių daiktų pavadinimų.

7. Vaikas išmoksta tikslius elektrinių prietaisų pavadinimus ir kam jie naudojami.

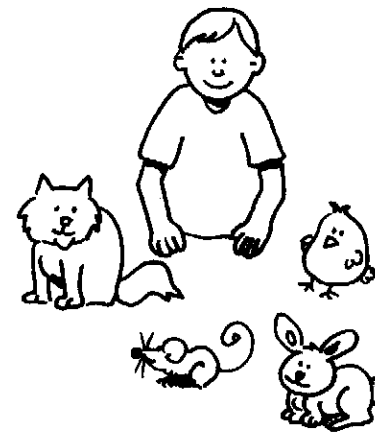
9. Paimkite įvairių medžiagų skiautelių ir liepkite vaikui pasakyti, kurios yra vilnonės, medvilninės, šilkinės ir t. t. Paskui jis jas klijuoja savo sąsiuvinyje.

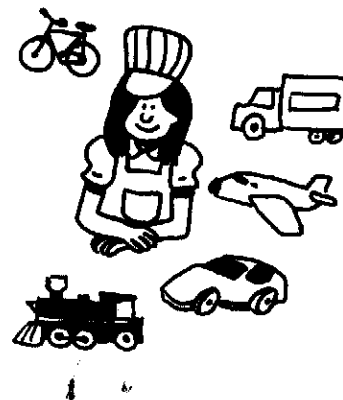
10. Išmokykite vaiką gyvūnėlių ir jų mažylių pavadinimų.

Pavyzdžiai:

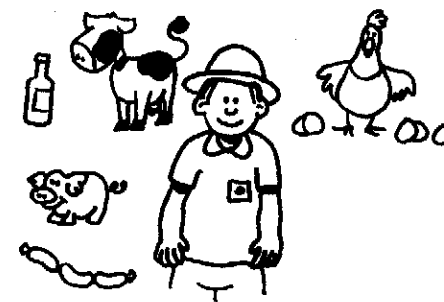
- a) katinas – kačiukas;
- b) šuo – šuniukas;
- c) pelė – peliukas;
- d) lokys – lokiukas;
- e) avis – ėriukas;
- f) liūtas – liūtukas;
- g) arklys – kumeliukas;
- h) triušis – triušiuukas;
- i) karvė – veršiukas;
- j) antis – ančiukas;
- k) dramblys – drambliukas;
- l) višta – viščiukas.

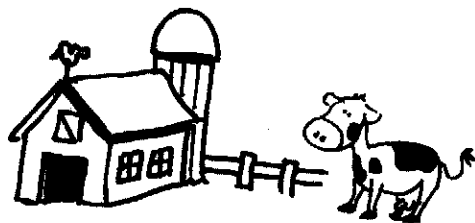
11. Vaikas žurnaluose ieško transporto priemonių. Paklauskite jo, kuri važiuoja greičiausiai, kuri lėčiausiai.

12. Paaiškinkite vaikui, kokius maisto produktus gauname iš gyvūnų: višta deda kiaušinius, iš kiaulės gaminamas kumpis, dešrelės, karvė duoda pieno ir t. t.

Išmokykite vaiką gyvūnų „namelių“ pavadinimų: šuo gyvena būdoje, paukštis – lizde, karvė – tvarte, triušis – triušidėje, arklys – arklidėje ir t. t.

Liepkite vaikui išvardyti sūrių ir saldžių maisto produktų.

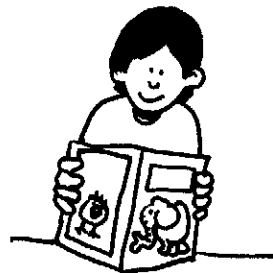
Vaikas iš pradžių vardiya naminius gyvūnėlius, po to tuos, kurie gyvena fermoje, džiunglėse ir t. t.

16. Vaikas vardiya gyvūnėlius, kurie gali skraidyti, bėgti ar plaukioti.

17. Pasakų knygelėje vaikui parodykite du gyvūnėlius. Jis turi pasakyti, kuris bėga greičiau, kuris yra didesnis.

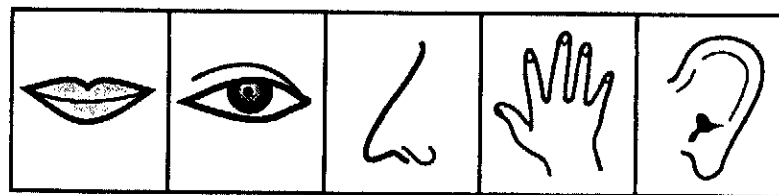

18. Liepkite vaikui išvardyti gyvūnėlius, kurie mažesni už šunį, didesni už šunį, mažesni už pelę, didesni už asilą ir t. t.

19. Kai ištariate žodį „oras“, vaikas turi įvardyti ką nors, kas skrenda, kai pasakote žodį „žemė“, jis pasako vaikščiojantį gyvūnėlį, o kai ištariate „jūra“, sugalvoja kokį nors žodį, susijusį su jūra.

20. Iškirpkite piešinius, kuriuose pavaizduoti penki pojūčiai, ir liepkite vaikui įvardyti pojūtį, apie kurį kalbama jūsų pasakytame sakinyje.

Pavyzdžiai:

- valgau skanų obuolį (skonis);
- skamba varpas (klausa);
- mano kelnės yra mėlynos (rega);
- katino kailis yra švelnus (lytėjimas);
- jaučiu sriubos kvapą (uoslė);
- mėgstu klausytis radijo (klausa);
- šokoladas yra saldus (skonis);
- šuo praeina pro namą (rega);
- medžio žievė yra grublėta (lytėjimas);

ant stalo padėkite (ne vienoje rūvoje) tris skirtingus virtuvės daiktus, tris drabužius, tris žaislus ir paraginkite vaiką sugrupuoti tuos daiktus, kurie dera tarpusavyje, pavyzdžiui, stiklinę su puodu ir lėkštę ir t. t. Liepkite jam paaiškinti, kodėl jis taip sugrupavo.

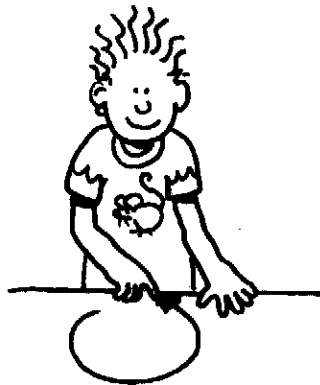
Paduokite vaikui žodžių sąrašą ir liepkite jame surasti prie kitų nederantį žodį. Paprašykite paaiškinti, kodėl tas žodis netinka.

Pavyzdžiai:

- 1) kriaušė, obuolys, kamuolys, bananas;
- 2) morka, stalas, brokolis, kopūstas;
- 3) knyga, plaktukas, atsuktuvai, replės;
- 4) šaldytuvas, siurblys, indaplovė, automobilis;
- 5) būda, vištidė, šuo, arklidė;
- 6) koja, suknelė, kelnės, kojinės;
- 7) karalienė, kūdikis, princesė, karalius;
- 8) tėvas, brolis, pusseserė, mama.

Šmokykite vaiką geometrinių figūrų:

- 1) parodykite apskritimą ir pasakykite jo pavadinimą. Vaiko pirštu vėskite apskritimą, kad suprastų, jog ši forma yra apvali ir kad ji gali sukstis;
- 2) parodykite kvadratą, įvardykite jį, vaiko pirštu nupieškite šią figūrą ir paaiškinkite, kad ji turi keturias lygias kraštines;

- c) parodykite trikampį, pavadinkite jį, vaiko pirštu nupieškite ir atkreipkite dėmesį į tai, kad ši figūra turi tris kraštines;
- d) parodykite stačiakampį, įvardykite jį, nubrėžkite vaiko pirštu, parodykite dvi dideles vienodas kraštines ir dvi mažas vienodas kraštines, esančias viena prieš kitą;
- e) vaikas kuria geometrines figūras iš plastilino, druskos tešlos, vilnonių siūlų, virvutės ir kt.

24. Padėkite ant stalo geometrines figūras ir liepkite surasti:

- a) apskritimą;
- b) kvadratą;
- c) trikampį;
- d) stačiakampį.

25. Liepkite vaikui namuose surasti daiktų, kurie yra:

- a) apskritimo formos;
- b) kvadrato formos;
- c) trikampio formos;
- d) stačiakampio formos.

26. Padėkite ant stalo sagų ir kai kurias apveskite virvele. Liepkite vaikui surasti sagas, kurios yra įsivaizduojamo ežero **viduje** ir jo **išorėje**. Pajvairinkite pratimą naudodami skirtingus daiktus ir geometrines figūras. Gerai būtų šiuos pratimus pakartoti vėliau, braižant ant popieriaus lapo. Pavyzdžiui, vaikas piešia ar pažymi x daiktus ir gyvūnelius, kurie yra viduje ar išorėje.

t stalo padėkite sagų ir liepkite vaikui jums paduoti **vieną** ar **leta** jų, kad jis suvoktų šių dviejų žodžių skirtumą.

dėkite dvi ar tris sagas į lėkštelę ir liepkite vaikui **ties pat** padėti tą. Pakartokite pratimą, ant popieriaus lapo piešdami įvairius ktus. Pavyzdžiui, vaikas nupiešia **ties pat** lietaus lašų, **ties pat** šės žiedlapių, kiek jūs nupiešėte, ir t. t.

ėliokite ant stalo keturias sagas ir liepkite vaikui padėti **daugiau, žiau, ties pat**. Pakartokite pratimą su viena–penkiomis sagomis. ikite pratimą ant popieriaus lapo: vaikas piešia **daugiau, mažiau ties pat** vyšnių, kiek yra pavyzdyje.

dėkite ant stalo porinį sagų skaičių (ne daugiau kaip dešimt) ir okite vaikui jas padalinti **po lygiai**.

udodami sagas ar kitus daiktus išmokykite vaiką atpažinti skaičius o vieno iki penkių. Įdėkite, pavyzdžiui, į lėkštelę dvi sagas ir okite vaikui įdėti po dvi sagas į visas kitas lėkšteles. Pakartokite timą su viena–penkiomis sagomis. Pajvairinkite pratimus iešdami keletą daiktų ant popieriaus lapo ir liepdami vaikui iešti **ties pat** („Pavyzdžiui, nupiešk du obuolius kiekviename pšyje, tris taškiukus ant kiekvienos boružės“).

riais būdais sugrupuokite sagas ant stalo ir liepkite vaikui surasti ajų sagų, trijų sagų ir t. t. krūveles. Pakartokite pratimą piešdami popieriaus lapų. Pavyzdžiui, nupieškite žaidimų kauliukų ir okite vaikui apibraukti tuos, kurie turi tris taškus.

jas ant stalo sugrupuokite taip, kad krūvelėje būtų nuo vienos enkių sagų. Liepkite vaikui pridėti ar nuimti po tiek sagų, kad viename komplekte būtų toks pats skaičius. Paskui pakartokite timą piešdami ant popieriaus lapo: vaikas nupiešia trūkstamus entus ar išbraukia, kurių yra per daug, kad kiekvienoje pelėje liktų toks pats skaičius.

34. Vaikas sudeda dviejų, trijų, keturių ar penkių sagų grupėles, paskui ant popieriaus lapo piešia įvairius elementus, kuriuos apibraudamas grupuoja po du, tris, keturis ar penkis.

35. Išmokykite vaiką skaičiuoti iki dešimties.

36. Išmokykite vaiką įsiminti savo pavardę, amžių, telefono numerį, adresą, pašto kodą, miesto pavadinimą.

37. Vaikas išrūšiuoja ant stalo padėtas sagas ir panašias grupuoja pagal savo paties skirstymo kriterijus (spalvą, dydį, sagas su dviem skylutėmis, su keturiomis skylutėmis ir t. t.). Paklauskite jo, kodėl sagas sugrupavo būtent taip, kaip dar jas galėtų suskirstyti.

38. Duokite vaikui dvi mėlynas sagas ir vieną raudoną sagą. Liepkite surasti visus būdus, kaip jas būtų galima išdėstyti. Kaskart jo paklauskite, kuri yra pirma, antra, paskutinė.

Sprendimas: M M R, R M M, M R M

39. Pakartokite ankstesnį pratimą su keturiomis sagomis. Tai gali būti, pavyzdžiui, dvi raudonos ir dvi geltonos sagos arba viena geltona ir trys mėlynos sagos.

40. Duokite vaikui keturias tokios pat spalvos sagas ir liepkite jas padalinti į dvi dalis. Jis turi išbandyti visus skirstymo į dvi grupėles būdus.

Sprendimas:

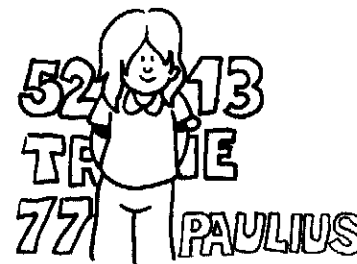
⊕ - ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ - ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ - ⊕

Pakartokite pratimą su penkiomis sagomis.

Sprendimas:

⊕ - ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ - ⊕ ⊕ ⊕

⊕ ⊕ ⊕ - ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ - ⊕

1. Vaikas pakartoja du ankstesnius pratimus su tiek pat sagų, tik dviejų skirtingų spalvų.
2. Iškirpkite iš katalogų paveikslėlių su žmonėmis ar drabužiais ir sugrupuokite juos pagal kokią nors bendrą savybę. Pavyzdžiui, visuose paveikslėliuose pavaizduotos merginos, kiekviena dėvi kokį nors raudoną drabužį, jų visų bateliai rudi, visi marškiniai trumpomis rankovėmis ir t. t. Liepkite vaikui surasti jų panašumus.
3. Užduokite vaikui įvairių klausimų (galite pasinaudoti žemiau pateiktais), kad jis galėtų pamąstyti.
 - a) Kiek pirštų turi dvi tavo rankos?
 - b) Vištidėje yra dvi vištos, kiek kojų jos turi?
 - c) Kiemė yra du šunys, kiek letenų tu matai?
 - d) Gatvėje matai triratį ir dviratį, kiek yra ratų?
 - e) Virtuvėje yra kėdė ir stalas, kiek jie turi kojų?
 - f) Kiek pirštinių sudaro kumštinių pirštinių porą?
 - g) Tu turi porą kojinių ir porą pirštinių, kiek turi drabužių?
 - h) Turi tris poras auskarų, kiek turi auskarų?
 - i) Jeigu perpjausiu savo obuolį pusiau, kiek turėsiu obuolio dalių?
 - j) Jeigu perpjausiu du apelsinus pusiau, kiek turėsiu apelsino dalių?
4. Išmokykite vaiką atpažinti monetas.
5. Pasistenkite, kad vaikas prisimintų šiuos metrinius matus.
 - a) Tavo nago plotis yra vienas centimetras.
 - Išvardyk gyvūnėlių ar daiktų, kurie yra vieno centimetro.
 - Iš mano išvardytų daiktų išskirk tuos, kurie yra vieno centimetro.

- Kataloge surask daiktų, kurie iš tikrųjų yra vieno centimetro, ir suklijuok juos į savo sąsiuvinį ar ant lapo.
- b) Tavo rankos plotis yra vienas decimetras.
 - Išvardyk gyvūnėlių ar daiktų, kurie yra vieno decimetro.
 - Iš mano išvardytų daiktų išrink tuos, kurie yra vieno decimetro.
 - Kataloge surask daiktų, kurie iš tikrųjų yra vieno decimetro, ir suklijuok juos į savo sąsiuvinį ar ant lapo.
 - c) Ištiesk rankas į šonus. Tarp tavo plaštakų yra vieno metro atstumas.
 - Išvardyk gyvūnėlių ar daiktų, kurie yra vieno metro.
 - Iš mano išvardytų daiktų išrink tuos, kurie yra vieno metro.
 - Kataloge surask daiktų, kurie iš tikrųjų yra vieno metro, ir suklijuok juos į savo sąsiuvinį ar ant lapo.
46. Išmokykite vaiką atpažinti skaičius nuo vieno iki dešimties. Parašykite juos dideliu šriftu ir liepkite:
- a) apvesti skaičius dominuojančios rankos pirštu;
 - b) iš plastilino padaryti gyvatėles ir uždėti jas ant skaičių;
 - c) pagal pavyzdžius nulipdyti skaičius iš plastilino;
 - d) apvesti skaičius pieštuku;
 - e) pagal pavyzdį parašyti skaičius ant popieriaus lapo;
 - f) parašyti skaičius be pavyzdžio.
- Kiekvieną kartą, kai vaikas atliks šį pratimą, pakabinkite skaičius jo kambaryje ant sienos.
47. Paskirkite vaiką būti atsakingą už popieriaus, plastiko ir stiklo rūšiavimą.

a)

b)

c)

d)

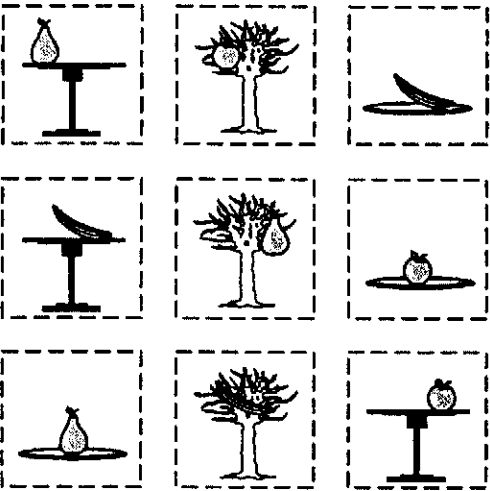
49. Parenkite pratimų, panašių į šiuos:

- a) nupiešk obuolį prieš didelį apskritimą;
- b) nupiešk saulę prieš mažą kvadratą;
- c) nupiešk lietaus lašus už mažo trikampio;
- d) nupiešk bananą už didelio trikampio;
- e) nupiešk gėlę už mažo apskritimo;
- f) nupiešk eglę prieš didelį kvadratą.

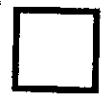

		□		□	
	○				
△		○		△	

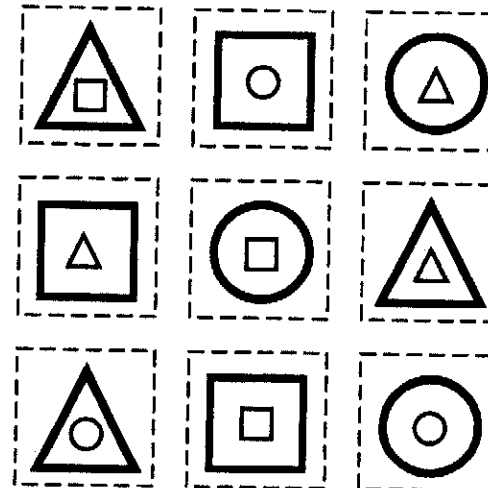
darykite dvi panašias lenteles. Vaikas iškerpa antros lentelės veikslėlius pagal punktyrines linijas ir įklijuoja atitinkamuose mos lentelės langeliuose.*

* vaikas lengviau suprastų šias lenteles, nupieškite jas ir paveikslėlius ant šlį kartono lapų. Su dviem liniuotėmis vaikas gali surasti dvi atitinkančias vaizdo figūras.

14 SKYRIUS

Žodinė raiška

Kadangi kalba yra priemonė, kuria galima reikšti ir perduoti kitiems savo mintis bei jausmus, labai svarbu gana anksti pradėti harmoningą vaiko kalbos ugdymą. Beje, daugiausia žodžių vaikas išmoksta būdamas dvejų trejų ir šiuo laikotarpiu intensyviai lavinant kalbą gaforma tikėtis akivaizdžios pažangos.

Kuo daugiau kalbėkite su namiškiais, draugais, pastenkite, kad vaikas girdėtų. Sukurkite situacijas, kylencias is realaus ir nuosirdaus poreikio bendrauti, kad ir vaikas galėtų įsiterpti.

Kadangi tiesioginis stebėjimas yra geriausia vaiko žodyno turinimo priemonė, reikėtų jam parūpinti foto su paveikslėliais, knygų, žurnalų, vartomų katalogų ir t. t. Kuo turtingesnis bus vaiko žodynas, tuo lengviau jis bendraus – lavės jo mąstymas ir minčių raiška.

Norint sužadinti vaiko vaizduotę ar padėti jam mokytis kalbėti, nėra nieko geriau, nei kartu su juo skaityti pasakas, pasakoti arba vartyti iliustruotas knygas.

galiu, kad būtų skatinamas bendravimas, tereikia garsiai i, pasakoti, ką darote, ką daro vaikas, papildyti jo sakinius, rti naujų žodžių.

ntinkamiems vaiko žodžiams ar posakiams pakoreguoti nau- aido techniką – tyliai pataisykite žodį ar sakinį, taisyklingai uluokite mintį ar įterpkite reikalingą žodį. Tad netinkamai ar iai ką nors pasakęs vaikas nesijaus nepatogiai, o kaip tik bus intas, kad jį suprato, ir tai paskatins jį kalbėti. Nepamirškite, ikas mokosi mėgdžiodamas.

gu vaikas turi kalbėjimo sunkumų, kuo greičiau kreipkitės į edą. Šis specialistas suteiks vaikui reikiamą pagalbą, kad for- si kalbos įgūdžiai, būtini mokantis mokykloje.

EIDRODIS, LĖLĖ AR MEŠKIUKAS, ŽURNALAI, PAPRASTI OTO SU PAVEIKSLĖLIAIS, KNYGOS, PASAKŲ KNYGELĖS, ATALOGAI.

JŲ METŲ AR VYRESNIEMS VAIKAMS

u pateikiami pratimai yra pritaikyti dvimečiams ir vyresniems amams. Tačiau gali būti, kad pačius sunkiausius pratimus galės ti tik penkerių ar šešerių metų vaikai.

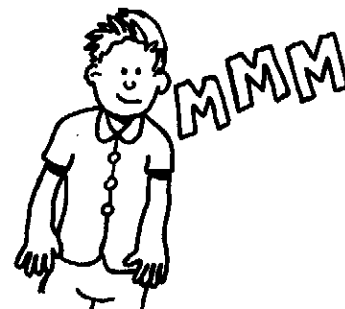
PRATIMAI

ikas žiūri į save veidrodyje ir randa tai, kas padeda jam lbėti (liežuvis, dantys, lūpos, muryš).

2. Užkišdamas liežuvį už viršutinių dantų vaikas išgauna garsą t-t-t (kulkosvaidžio tratėjimas).

3. Abiem lūpomis vaikas išgauna garsą, norėdamas pasakyti, kad šokoladas skanus: mmm...

4. Liežuvį priglaudęs prie gomurio vaikas pamėgdžioja vištos kvaksėjimą: k-k-k...

5. Viršutiniais dantimis prikandęs apatinę lūpą vaikas tarsi bando užpūsti žvakę (fff...), imituoja vėjo užimą (vvv...).

6. Sukandęs dantis vaikas „pjauna medį“ (sss...), mėgdžioja bitę (zzz...), prašo nutilti (ššš...).

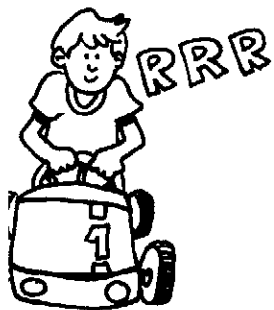

7. Atkišęs į priekį lūpas vaikas pamėgdžioja pelėdos ūkimą: uuu...

kaip varikliukas burzgia. Pripieškite jam uždėti savo žaislus ant kaklo, kad geriau išgirstų garsą. Jis migdo savo akis ar meškiuką, niūniuodamas galvą, pamėgdžioja pelės cypimą: „pyp-pyp“. Vaikas stebisi, kaip gražu: „o-o-o“.

9. Parinkdami skirtingus žodžius supažindinkite vaiką su anksčiau imituotais garsais. Pavyzdžiui, paklauskite jo, ar jis tikrai girdi varikliuko garsą (rrr) žodyje žiurkė.

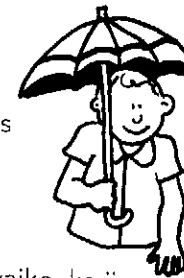
Užduokite vaikui klausimų ir raginkite jį, kad jis pasakytų žodį „lėlė“ ar „meškiukas“. Vaikas suklysta, ištarkite žodį taisyklingai, bet neįtartinai nereikalaukite, pakartotų.

11. Iškirpkite keletą paveikslėlių iš žurnalų ir mokykite vaiką tikslių pavadinimų. Tai turtins jo žodyną. Paskui iškirptus paveikslėlius jis gali suklijuoti ir bandyti kuo greičiau įvardyti.

12. Padarykite žodžių, kuriuos vaikas sunkiai ištaria, sąrašą. Dažnai juos vartokite, tardami aiškiai ir raiškiai.

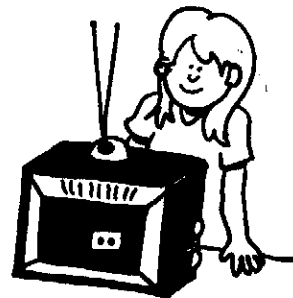
13. Vaikas vardija drabužius: tėvų drabužius, žieminius, vasarinius drabužius, neperšlampo drabužius.

14. Naudodamiesi įvairiomis progomis paklauskite vaiko, ką jis mato, ką girdi, ką jaučia.

15. Vaikas atpasakoja matytą televizijos laidą.

16. Vaikas žiūrinėja paveikslėlių ir bando sukurti pasakojimą.

17. Iš katalogų iškirpkite paveikslėlių, kuriuose pavaizduoti kasdien naudojami daiktai, iš reklaminių lankstinukų – maisto produktų pavyzdžių, iš spalvinimo knygelių – gyvūnėlių atvaizdų. Vaikas paima atsitiktinį paveikslėlį, pasako, kas tai, kodėl jį perka.

Pavyzdžiai:

„Šiandien perku šakutę, kad galėčiau valgyti.“

„Šiandien perku lovą, kad turėčiau kur miegoti.“

„Šiandien perku skrudintuvą savo duonai paskrudinti.“

ikas pasirenka paveikslėlį (naudokite ankstesnio pratimo veikslėlius), bet jums nerodo, tik apibūdina ir pasako, kioms reikmėms jis naudojamas, o jūs spėjate, koks tai iktas. Jei vaikui kyla sunkumų, užduokite jam klausimų: kam naudojama, kur jį galima surasti, kokia jo forma, spalva ir ..

rodykite vaikui du daiktus ar paveikslėlius ir paklauskite jo, jie turi bendra, kuo skiriasi.

vyzdys:

uolys ir bananas: panašūs, nes abu yra vaisiai, abu yra udingi sveikatai, skiriasi forma: obuolys yra apvalus, o nanas pailgas, skiriasi jų spalva.

vaiku žaiskite žaidimą „Išvykstu į kelionę“. Paeiliui vardykite iktus, kuriuos pasiimtumėte, ir pasakykite kodėl.

vzdžiai:

vykstu į kelionę ir pasiimu kamuolį žaisti.“
vykstu į kelionę ir pasiimu knygą skaityti.“

duokite vaikui klausimą, į kurį jis turi atsakyti nevardamas džių „taip“, „ne“. Kaskart, kai jam tai pavyksta, įteikite sagą. skui vaikas užduoda klausimus ir įteikinėja sagas jums.

kas paima paveikslėlį (naudokite ankstesnių žaidimų veikslėlius) ir turi jus įtikinti panaudoti jame parodytą daiktą.

skite žaidimą „Ką dedame į krepšį?“ Vaikas pasako žodį, is rimuojasi su jūsų ištartu žodžiu. Kiekvienas paeiliui galvojate po žodį. Kai vaikui pasidaro per sunku rasti žodį,

keiskite rimą. Taip pat galite žaisti žodžių, kurie prasideda tuo pačiu skiemeniu, žaidimą.

Pavyzdžiai:

„Į krepšį dedu pieštuką, puoduką, trintuką...“

„Į krepšį dedu puodą, uodą, aruodą...“

„Į krepšį dedu burę, šliurę, kepurę...“

24. Pradėkite sekti pasaką ir liepkite vaikui sukurti jos tęsinį. Kai jis susiduria su sunkumais, pridurkite vieną ar du sakinius ir leiskite vaikui tęsti toliau.

25. Padėkite du paveikslėlius tam tikru atstumu vieną nuo kito. Vaikas įvardija pirmą paveikslėlį ir sugalvoja veiksmą, kuris susietų abu paveikslėlius.

Pavyzdys: šuo ir kelnės: Šuo suplėšo mano kelnės.

26. Iš žurnalų iškirpkite tris iliustracijas. Vaikas sugalvoja pasakojimą: pradeda nuo pirmos iliustracijos, pratęsia susiedamas su antra, o paskui ir su trečia.

27. Vaikas sugalvoja jūsų pasakojamos istorijos pabaigą.

28. Perskaitykite vaikui kokio nors pasakojimo ar pasakos pavadinimą ir liepkite jam nuspėti, kas, jo manymu, nutiks šioje istorijoje.

29. Važiuodami automobiliu skatinkite vaiką kalbėti. Paklauskite jo, ką jis mato, ką darytų, jeigu pavirstų medžiu, katinu, paukščiu, kur norėtų gyventi ir t. t.

15 SKYRIUS

Grafinė raiška

Išmokti parašyti raides ir skaičius vaikui nėra lengva užduotis. Vis dėlto, vos tik pradėjęs eiti į mokyklą, vaikas privalo to išmokti. Tačiau negalima liepti vaikui rašyti tarp dviejų eilučių, jeigu iš anksto jis nebuvo atlikęs kai kurių pratimų, jam padėsiančių rašyti.

Smulkiosios motorikos skyriuje vaikas buvo skatinamas daryti pirštų miklinimo ir koordinavimo pratimus. Šiame skyriuje raginama atlikti grafinius pratimus (vedžioti kilpas, kreivas, tieses, pasvėras ir t. t.), iš kurių ir sudarytos raidės.

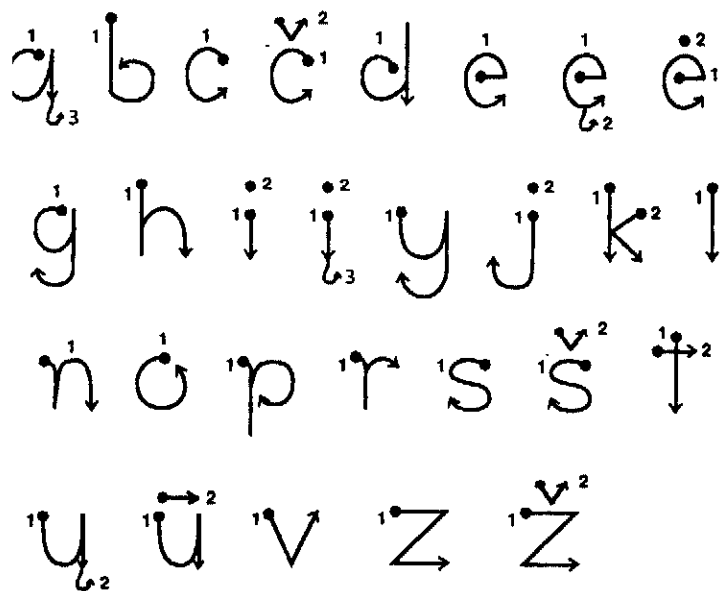
Sudominti vaiką rašymu galima jau nuo dvejų metų, jeigu jam duodama patrauklių ir adekvačių priemonių (įvairių rušių lapų, pieštukų ir įvairių dydžių kreidelių, piesimo rankomis dažų ir kt.). Prisekito prie sienos didelių lapų, didelių kartono lapų ar laikraščiu, ant kurių mažas vaikas galės bet ką rašinėti. Geriau, kad iš pradžių vaikas pieštų, dažytų ar rašytų ant vertikalaus paviršiaus

ir ant didelių lapų. Jam išmokus vis geriau koordinuoti savo judesius, mažinkite popieriaus formatą ir pieštukų dydį, o vaikas galės rašyti, piešti ir ant horizontalaus paviršiaus lapų.

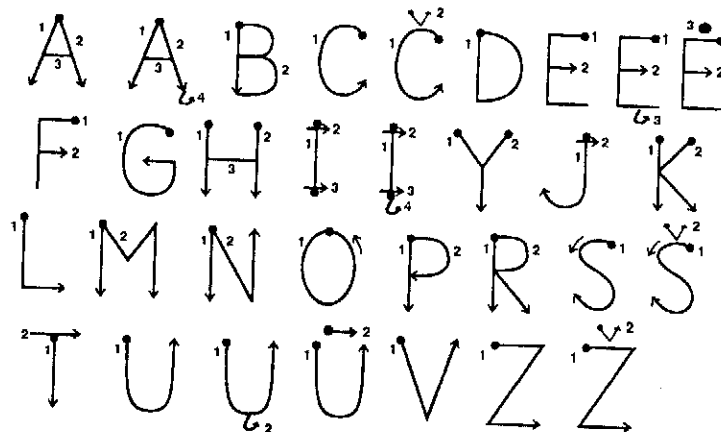
oimų lenta, pakabinta vaiko kambaryje ant sienos, labai a, nes joje galima rodyti pasiekimus, piešinius, etiketes su jo šeimos bei draugų vardais ir pan.

idžių paskatinkite vaiką ranka ore braižyti siūlomas skirtin- s ar raides, kad jis pajustų judesį, o paskui tai atkartoti ant galiausiai ant stalo. Linijos ir kreivės visada susiformuoja ta ptimi kaip ir raidės. Tiesės brėžiamos iš viršaus į apačią, o pradedant nuo viršaus ir sukant iš kairės į dešinę (žiūrėki- aikas tinkamai laikytų pieštuką). Jeigu vaikas nori išmokti ir pradėti rašyti raides, remkitės tolesniu pavyzdžiu.

sios

Didžiosios:

PRIMONĖS

VAŠKINĖS KREIDELĖS, PIEŠIMO LAPAI.

DVEJŲ METŲ AR VYRESNIEMS VAIKAMS

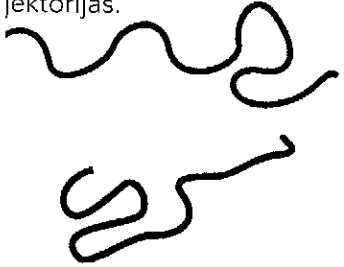
Toliau pateikiami pratimai yra pritaikyti dvimečiams ir vyresniems vaikams. Tačiau gali būti, kad pačius sunkiausias galės atlikti tik penkerių ar šešerių metų vaikai.

PRATIMAI

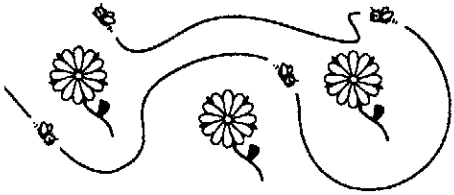
1. Ant didelio popieriaus lapo vaikas piešia kreivas, vingiuotas linijas.

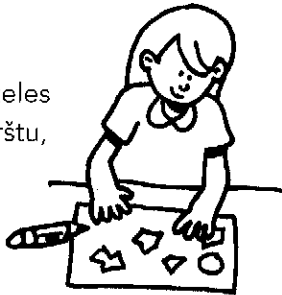
Ant popieriaus lapo vaikas braižo teksto trajektorijas.

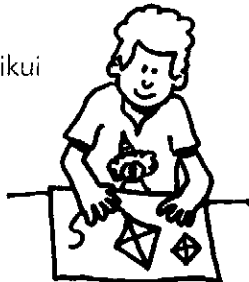
Paraginkite gėles. Paraginkite vaiką brėžti bitės aidymo trajektoriją, kai ji nesustodama lėksta žiedadulkes.

Paraginkite, kaip ant lapo klijuoja popieriaus skiauteles, kad jas sujungia. Iš pradžių linijas brėžia pirštu, vėliau vaikui pieštuku.

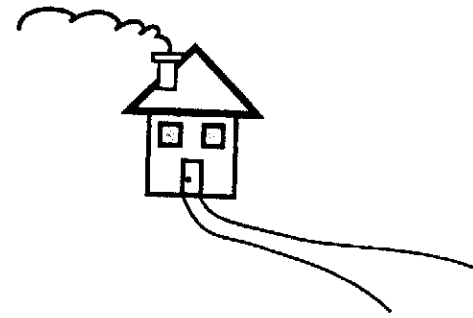

Paraginkite skraidančius aitvarus ir liepkite vaikui išbraukti virvelę.

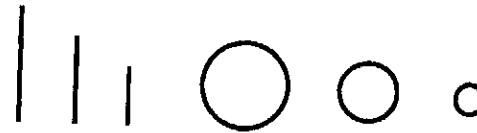

6. Vienoje rankoje vaikas laiko daiktą, o kita ant popieriaus lapo rašinėja bet ką.

7. Pieškite namus. Vaikas nupiešia kelią, kuris veda iš vieno namo į kitą, ir iš kaminų rūkstančius dūmus.

8. Vaikas piešia didelį, vidutinį, mažą degtuką, didelį, vidutinį, mažą pinigą.

9. Brėžia savo plaštakos, padėtos ant popieriaus lapo, kontūrą.

renkite savo vaiką mokyklai

nt didelio popieriaus lapo vaikas piešia kilpas: dideles, mažas, po to didelę kilpą, po jos mažą ir t. t.

radėdamas nuo lapo apačios vaikas
agal jūsų nuorodas brėžia trajektoriją.

avyzdys: kilk, suk į dešinę, kilk, suk
kairę, leiskis žemyn, suk į kairę ir t. t.

aiikas piešia:

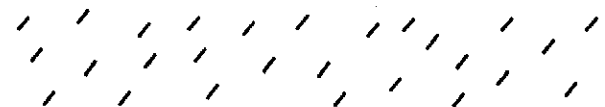
kelią;

j) jūros bangas;

lietų;

d) čiulpinukus ant pagaliuko;

e) šviečiančią saulę;

f) kopėčias su keletu pakopų;

g) stovinčius, apverstus, paverstus šonu tiltelius;

h) kryžius;

i) taškus;

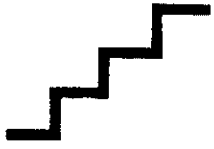
j) apskritimus;

k) kiaušinius;

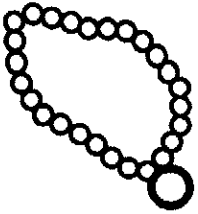

laiptus.

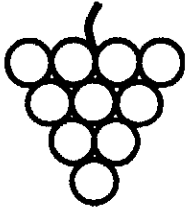

likas piešia:

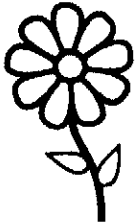
vėrinius;

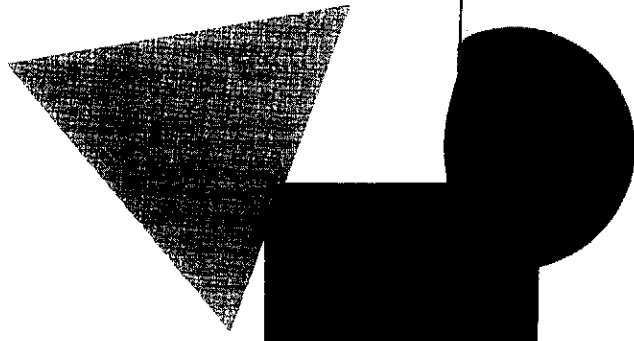
vynuogių kekę;

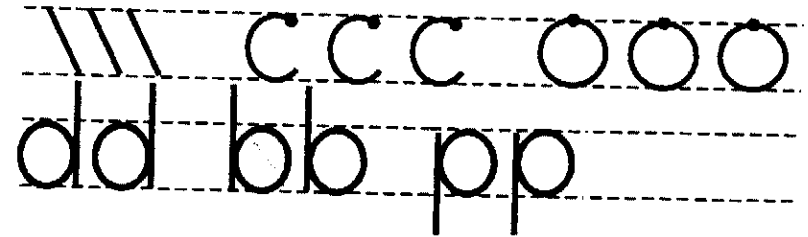
gėlę;

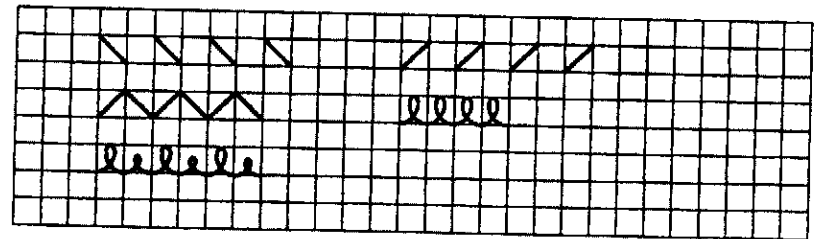
seną besmegenį.

14. Nubrėžkite horizontalias viena nuo kitos per penkis centimetrus atsitraukusias linijas ir liepkite vaikui tarp jų rašyti. Kai vaikas įgunda, kartokite pratimus tarp linijų mažindami tarpą (nepamirškite, kad apskritimai brėžiami iš kairės į dešinę, o tiesės – iš viršaus į apačią). Visada iš pradžių paraginkite vaiką brėžti linijas (brėžinius) pirštu, paskui padaryti pavyzdžius iš plastilino ir galiausiai parašyti pieštuku.

15. Šiuos pavyzdžius nukopijuokite ant languoto popieriaus ir liepkite vaikui tęsti piešinius.

ite savo vaikų mokyklai

vaikas išbandytų skaitymo ir rašymo kryptį, liepkite jam
vedžioti pasakų knygelių eilutes, tarsi jis skaitytų. Tuomet
vokia, kad skaitoma ir rašoma pradėdant nuo viršaus
airės į dešinę. Parašykite vaiko pavardę pagal skyriaus
žioje pateiktų raidžių pavyzdžius. Nepamirškite, kad
oji jo pavardės raidė rašoma didžiąja, o kitos mažosiomis
osios raidės rašomos su nosinėmis, o kai kurios turi
lius).

ite vaikui:

- įpvesti formas ar raides dominuojančios rankos smiliumi;
- š plastilino padaryti gyvatėles ir jas uždėti ant savo
pavardės raidžių;
- padaryti raidžių formas ar raides iš plastilino;
- įpvesti formas ar raides pieštuku;
- parašyti savo pavardę ant popieriaus lapo pagal pavyzdį;
- parašyti savo pavardę be pavyzdžio;
- parašyti savo pavardę ant liniuoto popieriaus lapo (rašyti
arp dviejų linijų) pagal pavyzdį;
- parašyti savo pavardę ant liniuoto popieriaus lapo be
pavyzdžio.

BIBLIOGRAFIJA

- Campbell, Don. *Leffet Mozart sui les enfants*, Montréal, Éditions de l'Homme, 2001.
- De meistris, Marie. *Dyslexie, dysorthographe, l'art de lire à lire*.
- De meur, A. et Pa. Navet. *Méthode pratique de médication de la lecture et de l'orthographe*. Bruxelles, A. De Boeck, 2001.
- Doyon, Louise. *Préparer votre enfant à l'école des 3-5 ans, 100 jeux et activités pour les enfants de 2 à 5 ans*. Montréal, Éditions de l'Homme, 1996.
- Gesell, A. et E. L. Ilg. *Le jeune enfant dans la civilisation moderne*, Paris, Presses Universitaires de France, 10e éd., 1978.
- Girouami Boulmier. *Le guide des premiers pas de l'enfant*. Doin, Paris, 1973.
- Piaget, J. Inhelder, B. *La représentation de l'espace chez l'enfant*. Paris, PUF, 1962.
- Stern, Anne. *Homages to the child who plays*. Paris, Ed. et Roger, 2005.
- Wallon, H. *Les organes de la pensée chez l'enfant*, Paris, PUF, 10e éd., 1975.
- Warner, Penny. *Bébé joue et apprend, 100 jeux et activités pour les enfants de 0 à 3 ans*, Montréal, Éditions de l'Homme, 2005.
- Warner, Penny. *Mon enfant joue et apprend, 150 jeux et activités pour les enfants de 3 à 6 ans*, Montréal, Éditions de l'Homme, 2005.

TURINYS

Ižanga	5
1 skyrius. Bendroji motorika.....	9
2 skyrius. Smulkioji motorika.....	23
3 skyrius. Kuno įsivaizdavimas.....	37
4 skyrius. Lateralizacija	45
5 skyrius. Orientavimasis erdveje	57
6 skyrius. Orientacija taške ir tempas.....	77
7 skyrius. Perspektyvinė organizacija	95
8 skyrius. Regos gebėjimas atskirti.....	97
9 skyrius. Regimoji atmintis.....	109
10 skyrius. Klausos gebėjimas atskirti	117
11 skyrius. Girdimoji atmintis.....	125
12 skyrius. Dėmesys	131
13 skyrius. Samprotavimas ir rengimasis mokytis matematikos.....	139
14 skyrius. Žodinė raiška.....	157
15 skyrius. Grafine raiška.....	165
Bibliografija	175

I mokykla tik po kelėnų metų, bet laikas bėga greitai... Kaip savo mažuosius parengti šiam naujam patinčiai? Knygos autorė, mokytoja ir vaiku rašijos specialistė, pateikia 500 uždukių ir siūlytų būdams rūpintis klausimu – 500 paprastų ir linksmų žaidimų, skirtų psichomotorinei veikai raudai perkasdami vaikui skaitinti. Su psichomotorine veikai susiję įgūdžiai ir elgsenos pagrindai yra neatsiejami nuo vaiko sekmes mokykloje – sugebėjimo skaityti ir skaituoti.

Louise Doyon Kvebeko universiteto Monrealyje studijavo specialiąją ugdymą ir jau daugiau nei 30 metų dirba mokytoja. Pirmą sykį prieš 30 metų išleista jos knyga vis dar yra nepalenkiantas ikimokyklinio amžiaus vaikų psichomotorinių gebėjimų ugdymo vadovas. Knyga skirta ne tik tėveliams, bet ir mokytojams, privačių ir valstybinių vaikų darželių pedagogams, ligoninėse dirbančioms mokytojų specialistams.

ISBN 978-9955-23483-8